

DOBŘÁ ADRESA

Z obsahu

Ideologie fast foodu

Ježíš byl jogi

Dali jsme vyšetřiti, jak se dostal
do projevu mezeitulek

Obsah:

Příloha

Fotky Michala Šandy (66)

SYSTÉM NAVIGACE: KLEPNĚTE!

První stránka (titulní):
BYLO od č. 1/00: Klepnutím na „Z obsahu:“ se dostanete na str. 2 (obsah). Klepnutí na malé obrázky a jednotlivé body „Z obsahu:“ Vás přenesou přímo na příslušné stránky. **NOVÉ od č. 9/00:** Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ se otevrou naše internetové stránky www.dobraadresa.cz v aktuálním prohlížeči. Klepnutím na střed obrázku se dostanete na popisek a tiráž na str. 2.

Druhá stránka (obsah):
BYLO od č. 1/00: Klepnutí na jednotlivé body obsahu Vás přenesou přímo na příslušné stránky. Klepnutím na naši e-mailovou adresu se Vám otevře nám adresovaný dopis v aktuálním e-mailovém programu. **NOVÉ od č. 9/00:** Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ a na popisek k obrázku na první straně se dostanete na první (titulní) stránku. Klepnutím na slovo „Obsah:“ se Vám zvětsí obsah přes celou šířku okna.

Další strany stránky (včetně druhé s úvodníkem):
BYLO od č. 1/00: Klepnutím na jednotlivé internetové resp. e-mailové adresy se Vám otevře příslušná stránka resp. se Vám nadepíše příslušný dopis v aktuálním programu. **NOVÉ od č. 9/00:** Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ v levém nebo pravém horním rohu stránky se přesunete na str. 2 (obsah).

KLEPNĚTE SEM!

O čem se (ne)mluví

Ideologie fast foodu (rozhovor s Wolframem Siebeckem přeložil z němčiny Antonín Mareš) (4)

Štěpán Kučera: České internetové literární časopisy 3 – Přehled titulů 2 (10)

Michal Kliment: Extase československého filmu: V+W a film (18)

Před Strží

Jiří Staněk: Smrt ze mě cítit je (22)

Michal Šanda: Z antikvariátních banánovek – Hypnotismus a sugesce (26)

Ježíš byl jogi (rozhovor s Jogim Mokšanandem od Jaroslava Balvína) (32)

Martin Groman: Kvítky na tubetějce – Dali jsme vyšetřiti, jak se dostal do projevu mezititulek (38)

Šofarův vývar: Z podzimní fašírky (42)

Cannyho komiks (45)

Strž DA

Literatura: Petr Andreas: **Spojení fyzického světa se světem idejí (46)** / **Divadlo:** Nikola Richtrová: **Cesta do Bugulmy (48)** / **Výtvarné umění:** Petr Jiška: **Jiří Sopko (48)** / Petr Jiška: **Zaostali – forever (49)**

Za Strží

Deset básní Ester Fleischerové (50)

Kateřina Komorádová: Mediální pověstník (56)

Test Ivo Fencla – Znáte rodinu Smolíkových? (59)

Je fajn, když se o mých výtvorech mluví v médiích, ale že bych při tom onanoval... (rozhovor s Davidem Janem Žákem) (60)

Podobrazník Honzy Hanzla Den bez... (65)

Na titulní stránce: fotografie Michala Šandy, (k článku na str. 66)

Dobrá adresa, kulturně-společenský časopis na internetu, číslo 11, ročník 8. E-mail: dobraadresa@firstnet.cz. Vydávají Přátelé Dobré adresy. Šéfredaktor: Štěpán Švec. Zástupce šéfredaktora: Štěpán Kučera. Redakce: Václav Dvořák, Martin Groman, Kateřina Komorádová, Viki Shock, Jakub Šofar, Petr Štengl, Martin Vokurka, Pavel Voňka. Grafická úprava a výtvarná redakce: Jakub Tayari. Výstavba internetových stránek: Libor Koudela. Neoznačené fotografie archiv redakce, kresby Corel Corporation. Časopis vychází s laskavou podporou Ministerstva kultury České republiky a Nadace Český literární fond. Redakci nevyžádané rukopisy, kresby a fotografie se nevracejí. Technická podpora studio Grafín a FirstNet a. s.

Naši milí,

musíme vyrazit do boje. Ať už za cokoliv. Cítíme, že stárneme, a proto se musíme vyzbrojit ideou, ideologií a především ideálem a vyrazit do boje za lepší příští, abychom neustrnuli. Proto v tomhle čísle tiskneme ze tří rozhovorů (zase se jednou urodilo) hned dva namířené proti konzumu, establishmentu a fast foodům. Jeden je se slavným německým gurmánem a autorem knih o vaření Wolframem Siebeckem a druhý s Jogim Mokšanandou, který dosáhl osvícení a ví, jak to na světě chodí.

Kdybyste se boje báli a transparent vás v ruce páčil, utěšte se u výborné poezie Jiřího Staňka nebo u nové rubriky Deset básní, kterou svým osobním výběrem otevírá Ester Fleischerová. Můžete se taky nechat uklidnit starosvětským hypnotizérem, kterého z antikvariátních banánovek vytáhl na světlo Michal Šanda. I poezie a hypnóza je ovšem boj, a tak se dejme na pochod, aspoň na pochod tímhle aktivistickým číslem. Dupat moc nemusíte, abyste si neurvali kabel od počítače. Mějte se pěkně a těším se za měsíc.

Štefan Švec

Omluva

V minulém čísle jsme otiskli povídku Petra Fialy Přijď Království Tvé. Vinou našeho nepochopení autorova mailu jsme neuvedli, že povídku už před lety otiskl časopis Host. Petru Fialovi se omlouváme a děkujeme za nadhled, se kterým omyl přijal.

Redakce

báSeň měSíce

Kateřina Vávrová

* * *

Pro ticho
na poli,
za zemi
mokrou
žena pokyne,
muž promluví
k bohům.

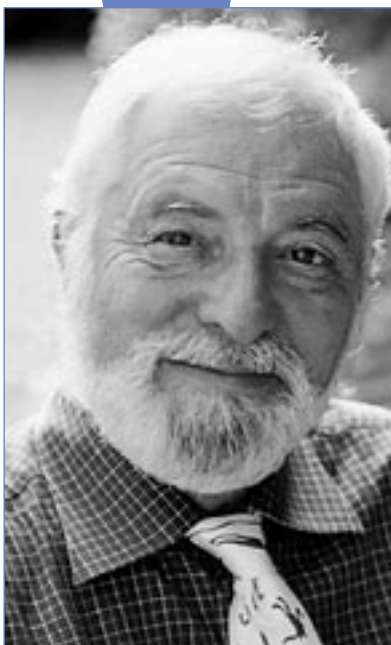
Ptáci dokopou hrob.

z rukopisného souboru Za bolest (2002)

O
čem
se
(ne)
mluví

Ideologie

(rozhovor s Wolframem Siebeckem)

**Pane Siebecku, fast food: není to pro la-
bužníka a znalce, jako jste vy, téma tak
trošku unapetých?**

Unapetých se jako výraz v tomto pří-
padě nehodí. Fast food považuji za kulturní
katastrofu. Ten konfekční sajrajt izoluje lidi
od normálních potravin a poživatin, bere
jim schopnost rozlišovat jemné rozdíly a vy-
volává kulinární rovnost-svornost-bratrství
v tom nejhorším slova smyslu. Fast food tak
mění individuální chutě jednotlivců v ma-
sovou choutku, zálibu a rozmar. Pak už se
nejedná o věc nechutnosti a odporosti, te-
dy jakési estetické „unapetýchlosti“,
nýbrž o politicky relevantní záležitost.

Jak to myslíte?

Lidi, kteří se nechají srovnat do lajny,
když se jedná o akceptování umělohmotné
pizzy, zmraženého karbanátku nebo rych-
lopolévky ze sáčku, se nechají glajchšalto-
vat i v otázkách existence společnosti. Ono
je to úplně fuk, jestli dav vyřvává „Mňam!
Mňam!“ nebo „Heil! Heil!“. Nejdřív je totiž
vždycky zapotřebí ochromit kritický pří-
stup k věci, tj. i kritické chuťové buňky...

**Kritizujete teď dav, onu masu lidí, ane-
bo nadáváte karbanátkům?**

Karbanátkům, čímž mám na mysli sa-
mozřejmě hamburgery, můžu nadávat stej-
ně málo jako polévce z pytlíku. Jsou to
vždycky spotřebitelé, tedy vy a já – anebo
(politicky formulováno) voliči – kdo nese
zodpovědnost za ony monstrozity. Doma
udělaný karbanátek, hamburger z dobrého
masa, může být pochoutka.

**Ale pane Siebecku, nejpozději od vy-
dání knihy Johna Caraye „Jak nenávi-
dět davy“ přece všichni dobře víme, že
to byli právě intelektuálové, kdo zdis-
kreditoval dav. A taky typický rozlišo-
vací přívlástek davu či masy: konzerv-
vu. Stravování se z konzerv. A to ve
smyslu mechanického a bezduchého
procesu.**

To, co konstatuje Caray ve své knize, je
jeho osobní teze. Korunními svědky jsou
mu, jako v případě George Bissinga, tak
trochu podivínští jedinci. Ale i tito svědko-
vé mají naprostou pravdu, když polemizují
proti nevku, holotě a chátře. „Chátře“ sa-

Wolfram Siebeck,
narozen 1928

v Duisburgu, je
proslulý německý
kuchař a kritik.

Autor četných
satirických
i nesatirických knih
točících se okolo
vaření.

fast foodu

možřejmě pouze v konzumním slova smyslu. Ale jinak to formulovat nehodlám. Vždyť stačí nakouknout do nákupních vozíků, a každý z nás ví, o čem je řeč. Caray jako Angličan vychází z třídních rozdílů v daleko větším měřítku než já, vy či kterýkoliv kontinentální Evropan. To pak vede k tomu, že lze jeho anglické teze interpretovat asi jako kuchařku, která obsahuje pouze recepty na okurky. Váš argument trochu pokulhává.

I bazary starého Orientu byly ale přece proslavené svým fast food jídlem... po této stránce to prý měly být hotové ráje na zemi! A nejstarší bouda s buřty byla postavena už roku 1134. Ovšem teprve naše století je stoletím filozofie fast foodu. Proč?

Ale to se přece nemůže srovnávat s bazary a onou středověkou budkou, kde se všechny produkty připravovaly zásadně čerstvé! A ne v laboratoři, napíchnuté chemií a pak zmražené. Ruční práce a počítačem řízená výroba jsou dva rozdílné světy.

Je fast food přímo svázán s průmyslem... a v důsledku toho s masou, davem a městem?

Fast food je průmyslová modifikace poznatku, že člověk je pohodlný. Že takový vždy byl a vždycky lenivým zůstane. Jen z důvodů domnělého vlastního pohodlí jsme si totiž vynalezli všechny dobroty... a všechny ty věcičky, co nám tak báječně ulehčují práci. Například nám šetří a ulehčují rovněž námahu a práci se zabíjením našich vlastních spoluobčanů. To už máme perfektně vyřešené asi tak od první světové války, ale to jen tak na okraj. Člověk je pohodlný v každém směru. Divím se, že vůbec ještě dobrovolně rozžvýkáme to, co polykáme. Jsme líní si zatopit a uvařit polévku! Jsme až moc pohodlní na to, abychom si vymačkali pomeranč. Sice chceme papkat, ale pokud možno pro to nic nedělat, a už vůbec ne vařit. Ono symbolické biblické nakrmení pěti tisíc bylo tak populární jen proto, že k němu stačily dvě ryby a kýbl s vodou... To bylo – co do námahy – asi tak vše: a ejhle, tisíce spoluobčanů se najedly dosyta. To byla zřejmě hodina zrodu fast foodu: rybí aro-

ma v prášku laskavě zalijte hrnkem vody, a už konzumenti volají Hóósana halelujáá... A to prosím nejen ve městech! Sedláci v mém okolí, sousedi, používají produkty ze zkumavek v daleko větší míře než měšťáci, kteří přece jenom mají větší výběr, co se týče čerstvých potravin.

Ad pohodlnost při zabíjení: George Orwell tvrdil, že první světová válka by se bývala nemohla konat bez vynálezu konzervy. Orwell obvinil tehdejší konzervový průmysl z toho, že škodí zdraví Angličanů: „Je totiž možné, že se jednoho dne ukáže, že jídlo z konzervy je dlouhodobě smrtelnější než kulomet.“

Nezapomeňte, že Orwell byl velký sranda. Myslím, že nebezpečí konzervy alespoň v tomto ohledu trochu přecenil. V krabičce zmražených rybích prstů by pak asi viděl zbraň hromadného ničení. Což ona vlastně ale je, protože k její produkci je třeba masově zabíjet ryby.

Hotová jídla nás přece osvobodila od plotny, rozšířila naše možnosti! A když

A v čem spatřujete pokrok v případě vynálezu barevných želatinových medvídků? Co zde bylo podnětem a o co šlo, byl jen profit. Fast food je jeden velký, gigantický průmysl, jehož dimenzi a vliv si sotva dokážeme reálně představit. Potravinové koncerny mají v Bruselu tu největší lobby vůbec, protože spolu s agrární lobby táhnou za jedno lano. Postavit se jejich power-managementu formou kultury individuálního gastronomického vkusu a vytříbenosti je skoro beznadějně.

pomineme ty ne zrovna potěšitelné podniky, jako jsou války, pak má hotové jídlo svoje výhody: do Himálaje nebo na tu kterou točnu byste bez konzervy nemohl. Bez jídla v tubě by nikdo do vesmíru neletěl.

Achich ouvej! Tak pokud já osobně považuji něco za naprosto zbytečné pro rozvoj lidstva, tak to jsou především výpravy k severnímu nebo jižnímu pólu a lety do kosmu.

Takže vy nejste toho názoru, že se s vývojem fast foodu kdysi spojovala jakási naděje pokroku? Že – jako všech vynálezů – šlo o dobro a ne o zatracení?

A v čem spatřujete pokrok v případě vynálezu barevných želatinových medvídků? Co zde bylo podnětem a o co šlo, byl jen profit. Fast food je jeden velký, gigantický průmysl, jehož dimenzi a vliv si sotva dokážeme reálně představit. Potravinové koncerny mají v Bruselu tu největší lobby vůbec, protože spolu s agrární lobby táhnou za jedno lano. Postavit se jejich power-managementu formou kultury individuálního gastronomického vkusu a vytříbenosti je skoro beznadějně. Co je možné, jsou jakési skulinky, útulky, ve kterých se pak ošetřuje kvalita jako korunovační klenoty. Naděje pro mne spočívá v tom, že člověk se dosud vždycky jednoho dne na každou ideologii, kterou mu někdo vnucoval nebo ke které jej sváděl a přemlouval, prostě vykašlal. Tahle naděje je ovšem, přiznávám, velmi slabá.

Přesto: pro dělnici na přelomu 19. a 20. století znamenala polévka v konzervě úsporu času! A ze stejného důvodu dnes pracující žena sáhne po zmražených potravinách. Kostka do polévky, rychlojídla a mikrovlnka jsou příznaky dnešní pracující společnosti. A proto dnes lze chápat hotová jídla coby demokratizaci stravování.

Prosím vás, nemluvte mi o pracující společnosti! My jsme spíš nezaměstnaná společnost. Přece nemůžete dělnici ve fabri-

ce z přelomu 20. století srovnávat s dnešní zaměstnanou ženou! Tenkrát ještě nebyla vynalezena ani pračka, ani myčka nádobí, neexistoval 35hodinový pracovní týden jako dnes v Německu, a taky neexistovala práce na půl úvazku. Pampers se tehdy ještě jmenovaly pleny a praly se v ruce. Hrnce se čistily pískem, kojeneckou stravu vyráběly matky samy a Mister Propper byl nepředstavitelný. Určitě znamenají naše high-tech kuchyně úsporu času, zrovna tak jako hotové jídlo z mrazáku. Ale na co a k čemu si spoříme ten čas? Co s tím nadbytkem času dělá žena v domácnosti? Cpe se do odpoledních televizních talkshow a diskutuje tam o svých erotogenních zónách. Na prodloužený víkend letí za levný tarif do Benátek. Tráví svůj ušetřený čas v kroužku autopsychoterapie. Dělá tisíc a jednu věc. Jenom nevaří. Na to má fast food. Pokud to definujete jako demokratizaci stravování, tak mi nezbyvá než se pousmát. Pro mne to je podřízení se svodům konzumu na úkor opravdové kvality života.

Opravdová kvalita života – to je podle vás vaření?

Ano – ale musím to upřesnit. Pod pojmem vaření mám v této souvislosti na mysli osvobození se od práce, kterou mi diktuje někdo cizí. V žádné jiné oblasti našeho života už nemáme možnost si určovat způsob pracovních úkonů sami. V případě vaření jsme to my, kdo se rozhoduje, co bude dělat! Sami si vybíráme produkty a zpracováváme je podle svého vlastního gusta. A pokud možno bez ustrašeného pošilhávání do kuchařek. Tímhle způsobem nabývá náš život na smyslové kvalitě, zvyšuje se nám hladina požitku a dobrého pocitu. Proč?

Protože to děláme ze svého vlastního popudu. Protože nám chutná. Takový přístup je dnes možný vlastně už jen v umění, ovšem kdo je dnes umělec?! Přitom se nemusí jednat o nějaké rafinované gurmánské menu. Stačí, když se jídlo podaří. Už nahňácaná hrst mletého masa, onen karba-

nátek, může potěšit nezměrně víc, když si ho člověk připraví sám! Daleko víc než plac-ka masa s omezeným datem spotřeby z mrazáku. Člověk potřebuje svobodu, aby se mohl rozhodovat sám za sebe: jak a co si uvaří. Měl by umět artikulovat svou chuť na to a na to a nepodřizovat se konfekčnímu vkusu chutí! Protože jinak upadne do depresí. Proto je vaření tak důležité pro naši psychickou hygienu, proto je fast food tak fatální. Je to jídlo pro příjemce rozkazů.

Takže vaření jako malý akt stvoření. Naše dcery a synové zdají se být ovšem ne zcela ochotni, a hlavně ne schopni si připravovat pokrmy sami – podobná svoboda je tedy asi nepřitahuje.

Mám lepší mínění o mladých lidech než vy. Pokud se vůbec nechají ovlivnit rodiči, tak přece hlavně tím, „jak vařila moje maminka“. Je to mamčin způsob a styl vaření. Tam, v domácnostech, kde se ještě opravdu vaří, dochází k zanechání trvalých dojmů a vzpomínek, možná i touhy. Dřív tomu nebylo jinak. Bohužel jsou dnes už skoro všechny matky na fast food tripu, u dětí pak vzpomínka na tento redukováný přístup nepodněcuje touhu, nýbrž lhostejnost. Jídlo a způsob stravování je pak nezájímavé vůbec.

Bylo by velmi příjemné vám uvěřit, že „malí skinečci“ vznikají jen proto, že maminka nevaří tak, jak se vařovalo v minulosti. Ale to mě ihned napadá Hitler: Přestože odmítal ty vaše karbanátky, neboť byl vegetarián, horoval ve většině případů pro ono „domácí“. Pro „přirozenou stravu“, „stravování v souladu s kulturou rasy“, které podle něj německý národ potřeboval jako sůl, „aby mohl svou budoucnost vybudovat pevně a v odpovídajícím rozměru.“ Glajchšaltování formou kulinárie je zajímavá myšlenka, jenže domácí bramboračka lidstvo asi zrovna taky nemanipuluje.

To je ovšem velmi zajímavý argument, přinejmenším pro člověka mé generace, který doma v rodinném prostředí zažil Hitlerovy nedělní eintopfy na vlastní kůži. Tehdy bylo opravdu všechno jaksi domácí, doma udělané. Co ale bylo tehdy nové, byl onen příkazný požadavek primitivního stravování. Všechny ty hrachové polévky veřejně z kotlů hromadně pojídané, ona „stravování v souladu s kulturou rasy“ propagovali nacisté jen proto, že zbrojení stálo řadu peněz, které nehodlali vydávat za import delikates. Takže si soudruzi zvykli na margarín, na chybějící smetanu a na německou řepu. Tento souběžně se konající ideologický jarmark „půdy a krve“ byl přesně tím, čím je dnes tetování u skinheadů: estetický průšvih a ideologická blbost. Jak později špásoval jeden satirik: „Jezte hovna! Miliony much se nemohou mýlit!“ Mentalita typu „půda a krev“ bohužel ještě nevyzmřela a její kategorie jsou i dnes cejchovány výrazy jako „nefalšovaný“, „přirozený“, všechny ty přívlastky jako „pravý“ či „přírodní“. Člověk se už ani nevzteká, když mu dojde, jak naše dnešní naivky označují potraviny klamnými nálepkami. Nic totiž dnes už není „pravé“ a „přírodní“. Všechno, co si dnes člověk strčí do úst, je manipulované, zfalšované, nepřirozené a zatížené vším možným. Nejen fast food. Ovšem daleko hroznější je, když ekologové své požadavky a kritiku směřují s perverzní nacistickou mytologií půdy a krve. A „německého“ lesa, například.

Já se ještě jednou vrátím zpátky k mládeži: je jedno, jestli máma vaří nebo nevaří. Mladí jsou tak jako tak nejdůležitějším zákazníky McDonald's. Za posledních 25 let se americký koncern vyhoupl na první místo tak zvané „rychlé gastronomie“.

Mým dětem byl McDonald's odporný. A přesto – úspěch McDonald's má sotva co činit s chutí hamburgerů. McDonald's, to je jakýsi druh kulturní revoluce. Mládež

tam chodí, protože se tak odlišuje od svých rodičů. Stejně jako poslouchají techno nebo heavy metal a jinou muziku, která je zrovna in. A před kterou se dá každý průměrný dospělý na útěk. Ve vykřičeném plastovém prostředí u McDonald's jsou mladí mezi sebou a spolu. Nikdo je nenapomíná, když se rozvalují po lavicích, jedí rukama, koneckonců to tam ani jinak nejde. To, že to nepodporuje emancipaci vkusu a prožitku, je snad jasné. Obecná infantilizace naší společnosti vede bohužel k tomu, že ony vatované houstičky se těší oblíbenosti i u dospělých. V USA nikomu nevadí, když se sám prezident s chutí zakousne do takového patvaru, a připíjí si k tomu z papundeklového pohárku... Mně to ale vadí! I když... Američan asi taky zrovna nepovažuje za příklad kultury, když vidí Bavoráka za krýglem piva obírat vepřové koleno. Jaký to vzor – člen národa „básníků a myslitelů“ – a žere jak v době kamenné. Ne každý holt považuje bohatství, ve kterém žije, za závazek k dalšímu rozvoji kultury svého okolí.

Hamburger je kult – už dávno se staly stravovny à la fast food místy, kde oslavuje trash-junk-kultura svůj špatný vkus.

A říkám snad něco jiného?

To ne – ale je možné to vnímat i tak, že ono, řekněme „hamburgerské vyznání“ – je truc-ironický příklon víry šedé masy ke své vlastní kultuře masovosti.

Podívejte, nevím, jestli máte doma kočku nebo psa ale pokud ano, tak se vaše zvíře pravděpodobně jmenuje McDonald's. Vaše otázky názorně předvádějí, že vás hamburgery vyložené uhranuly. Nevadí, i já mám své úlety. Ovšem má to jeden velký nedostatek: mne to zajímá pouze okrajově. Ve skutečnosti mne fast food kultura nudí. Pro něco takového, a to mi právem předhazují jako aroganci, pro něco takového jsem já osobně moc elitářský!

Nic totiž nepotvrzuje
zblbnutí naší
společnosti víc než
nekritické akceptování
věcí, které jsou nám
servírovány. A je
jedno, zda na talíři
nebo na obrazovce. To
platí pro entertainment
a politiku ještě daleko
víc než pro stravu.
Jako kuchař jsem
autodidakt. Prostě
jsem byl nespokojený
s tím, co bylo v mém
okolí k jídlu, takže
jsem nejdřív vařil pro
své vlastní potěšení
a chuť, později ze
zvědavosti a pak jako
výkon profese v tom
smyslu, že jsem
o vaření psal. A to
dělám dodnes.

Nezabývám se kulináriemi proto, abych si dělal srandu z konzumentů gumových barevných medvídků a hamburgerů, nýbrž proto, abych dodal odvalu těm, kdo rádi jedí dobré věci. Tedy klidně: fajnšmekrům.

Kočku mám. A nejmenuje se McDonald's. Ale jelikož máte tohoto námětu, jak je vidět, až po krk, mluvm o něčem jiném: Co dělá kuchyni dobrou kuchyní?

To není nic tak těžkého... jako definice. U jídla v kuchyni je tomu jako u hudby nebo při malování obrazů: i tady panují objektivní míry. Mozart je prostě lepší než nějaký šéf orchestru, o tom nemusíme diskutovat, stejně jako o významu Michelangela, Holbeina nebo Maxe Ernsta při srovnání s kresleným humorem. A to jsem vyučený kreslíř! Ovšem aby to člověk vůbec mohl rozpoznat, odlišovat, je třeba určitého vzdělání, které nelze naočkovat. U jídla tomu není jinak. Nikdo se nenarodí jako fajnšmekr. Fakt, že všichni máme svá oblíbená jídla, neříká skoro nic. Většina lidí je šťastná, když má své oblíbené jídlo na talíři denně, a klidně to může být párek v rohlíku. Výrobci párků v rohlíku se to samozřejmě perfektně hodí, modlí se potajmu, aby se na tom prokristapána nic nezměnilo. Proto jsou výrobci párků v rohlíku nebo mražené pizzy de facto ničiteli každého pokroku, atsi vyrábějí každý rok sebemodernější, sebelepší a sebepokrokovější nové párkostroje a pizzachysty. V tomto ohledu se totiž v našem světě nijak neodlišují od všech těch institucí, které vlastní moc a vliv.

Sám vařit a umět dobře vařit, to jsou ale přece dvě zásadně rozdílné věci? Kde jste se naučil vařit vy?

Sám vařit znamená pouze tolik: nesať po předvařené, konfekční stravě. To pak může být výchozím bodem pro ctižádost a zlepšení situace v jakémkoliv, i v té sebelepší kuchyni. Ale nemusí. Ale v každém případě znamená odmítání průmyslových

produktů vždycky pozitivní věc: jelikož se na tom ukazuje schopnost rozlišení na straně spotřebitele. Vařit lépe ve smyslu kvality ovšem není možné bez kulinárního, labužnického nároku. A ten předpokládá nespokojenost. Zde vstupuje do hry kritický jazyk a kritika se stává progresivním impulzem. Nic totiž nepotvrzuje zblbnutí naší společnosti víc než nekritické akceptování věcí, které jsou nám servírovány. A je jedno, zda na talíři nebo na obrazovce. To platí pro entertainment a politiku ještě daleko víc než pro stravu. Jako kuchař jsem autodidakt. Prostě jsem byl nespokojený s tím, co bylo v mém okolí k jídlu, takže jsem nejdřív vařil pro své vlastní potěšení a chuť, později ze zvědavosti a pak jako výkon profese v tom smyslu, že jsem o vaření psal. A to dělám dodnes. Samozřejmě že jsem měl pár doučovacíh hodin v kuchyních velmi dobrých kuchařů-profesionálů.

Dobrá kuchyně potřebuje víc než sůl do polévky, potřebuje prvotřídní potraviny. Kde je najít?

To mám teď vyjmenovat obchody, které jsou na to specializované? Trhy, kde bio-zemědělci prodávají své produkty? Pekaře, co pečou chleby, které může člověk jíst i po 14 dnech? Všechno to u nás existuje. Sice ne všude, ale lze to najít. Ovšem zabere to čas a stojí námahu. A tady to odmávnou už první konzumenti. Proto je taky hotová, předvařená strava tak populární: člověk se nemusí namáhat s hledáním.

Genetická rajčata vám na stůl nepřijdou?

Doufám. Ale kdo ví, co všechno se nám v obchodech nabízí. Potraviny, u kterých nedošlo k manipulaci genů, zřejmě už velmi brzy nikde nenajdeme. Prostě nebudou. To mu se nevyhneme.

Co se musí stát, aby se sedlákům zase vyplatilo hospodařit rozumně, tedy rozumně po ekologické stránce?

To se musíte zeptat bio-sedláků, těch je v Německu a Rakousku už celá řada. A gen-manipulátoři přispívají vlastně, aniž by to bylo jejich bezprostředním záměrem, k tomu, že konzumenti čím dál víc hledají bio-produkty. Existují přímo tištění průvodci, podle kterých se dostanete k jednotlivým statkům v okolí větších měst. Jedna věc je zásadní: na začátku každé změny k lepšímu musí stát nároky na straně spotřebitelů.

Vidíte do budoucna nějakou možnost, aby se prvotřídní potraviny staly opět obecně platnou normou?

Ne, takové produkty budou i nadále přežívat na okraji, jako tomu bylo vždy. Samozřejmě že existovaly epochy, kde se obecně jedlo kvalitněji, ale ony k lepšímu jídlu potřebné produkty nikdy nebyly částí obecného povědomí. V neposlední řadě to bylo vždy dáno rozdílem mezi obyvateli, a to po stránce majetnosti.

Takže těch, co si dokážou cenit dobrého jídla, bude ubývat?

Jen velmi malé, mizivě malé procento společnosti klade důraz na dobré jídlo. Těch pár jednotlivců vykazuje sice jakousi příkladnost a ovlivňuje kvalitu tržní nabídky a úroveň gastronomie. Ovšem: koně sice můžete přivést k řece, k tomu, aby se napili, je ale přinutit nemůžete. To svede jen žízeň.

Mluvil jste o tom, že člověk může svou vlastní majetnost rovněž chápat jako povinnost pro další rozvoj kultury. Jak reaguje ona lepší kuchyně na onen trend k rychlému stravování?

Nereaguje vůbec, pokud máte na mysli špičkovou gastronomii. Akorát vymění na jídelníčku husí játra za volskou oháňku, a sníží tak příslušně ceny. To lze pozorovat právě v dnešní době. I v takzvaných luxusních restauracích můžete mít cenově výhodné menu, velmi cenově výhodné. Přičemž tento pojem je samozřejmě relativní. V normální hospodě je to ještě levnější.

Ale televize reaguje záplavou pořadů pro labužníky, o jídle atd.

Nejlepší, co lze k těmto pořadům říct, je, že určitě vzbuzují u diváků zájem o vaření a že jen zřídka propagují hotové omáčky anebo koření.

Nemáte dojem, že snaha o opětovné etablování podomácku připravovaného a chutného jídla tak trochu připomíná haute couture, které se marně snaží pomocí jehly a nitě oživit dávné časy?

Ne, haute couture je v nejlepším případě srovnatelná se špičkovou gourmet gastronomií, která je ale na rozdíl od oné vysoké módy finančně dostupná: můžete si na ni naspořit.

Módní designér Wolfgang Joop je přesvědčen, že každý trend už ve chvíli, kdy vznikne, v sobě nosí svůj protitrend.

Ten protitrend, antipostoj proti kuchyni typu fast food existuje již několik let. Říká se mu slow food a vznikl v Itálii. Jeho účinek je bohužel mizivý, stal se z toho jen jakýsi názorový spolek.

Říká se, že v Německu došlo k tomu, že lidé zde mají chuť, novou chuť do vaření. Vyvíjí se tedy vaření v jakýsi lidový sport?

To by bylo sice pěkně, ale není tomu tak. My Němci jsme už po staletí proslulí vším možným, jak pozitivním, tak negativním. Ale našeho kuchařského umění si ještě nikdy nikdo nevšiml, ani ho nikdo nepochválil. Když opomeneme Bismarckovy slanečky a zmrzlinu à la Fürst Pückler, tak jsme k dějinám vaření a jídla ničím nepřispěli. A tak to i zůstane.

A proč jste si tak jistý?

Je to to naše tíhnutí k hloubce, k hlubinám významu a filozofie... ke všemu temnému a dramatickému. Ta naše těžkopádnost a nedostatek humoru – obecně ře-

čeno – to vše náš přístup zatěžuje a současně znemožňuje užívat si požitkářsky. Potěšení z vaření, z přípravy jídel se snoubí s radostí ze života, ze hry. A vařit není nic jiného než druh hry. A to my Němci neumíme.

A nemůže být člověku v podstatě jedno, jestli má rád fast food nebo zjemňuje svůj gurmánský vkus? Neměl by mít spíš špatné svědomí, že existují celé kontinenty, kde pořád ještě lidem kručí v žaludku hladem?

Prosím vás, nechodte na mne s touhle kýčovitou písničkou! Zprvce první část vaší výpovědi nemá co činit s její druhou půlkou. Žádný člen kmene Hutu se nenasytí z toho, když my budeme špatně jíst. A dále: to, co vy tady uvádíte, je typický protestantský a puritánský přístup: čiň pokání, neb ses bavila a měla potěšení! Špatné svědomí při pojídání křepelky je německá anomálie. To by nikdy nemohlo Itala nebo Francouze napadnout, aby vnímal a viděl souvislost mezi vlastním požitkem z jídla a chudobou druhých. Ani těch 12 procent nezaměstnaných ve Francii, kterým se vede daleko hůř než našim nezaměstnaným, nemění nic na tom, že francouzské noviny jsou plné kritik jídel a restaurací. U nás ovšem je to tak: ještě než jsme my Němci vyslovili slovo „kaviár“ do konce, už nám někdo strká ony hladovějící třetího světa na talíř. A vy, vy osobně nemáte špatné svědomí, když jezdíte autem? Chudí přece nemají auta! Ani zimníky, ani letní oblečení ani dobré boty. Copak z toho máte špatné svědomí? Samozřejmě že nemáte! Ale ve chvíli, kdy někdo přizná, že má raději chřest než květák, padá na něj zloba Savonaroly. Tato německá reakce na kulinární nároky brzdí vývoj naší kuchyně možná víc než šíření stravování typu fast food.

ze stránek www.ariva.de přeložil

Antonín Mareš

O
čem
se
(ne)
mluví

České internetové literární časopisy 3

Studie o literárních časopisech na českém internetu pokračuje i v tomto čísle, kde kompletujeme přehled jednotlivých titulů.

Obšťastník

Ve stejném roce jako Clinamen začal vycházet Obšťastník, „neperiodikum pro masu“. V tomto podtitulu cítíme ironii, protože Obšťastník je časopis velice malý – rozsahem jednotlivých čísel i počtem čtenářů (návštěvností internetových literárních časopisů se budeme podrobněji zabývat v dalších číslech). Do současné doby připravili jeho tvůrci, Michal Staša a Petr Černocho, třináct vydání.

„Z počátku vycházel (Obšťastník) především jako médium amatérské tvorby doplněné známými autory. Záhy se nicméně za-

čal objevovat nový rys Obšťastníku – autor-
ský pelmel dojmů, jenž přetrvává dodnes. Původní idea – pobavit – se obvykle neztrácí,¹ prohlašují editoři, kteří jsou zároveň nejčastěji zastoupenými autory „amatérské tvorby“. Literatuře se věnují rubriky Poezie a Texty (v dřívějších číslech pojmenovaná Próza, ještě dříve Povídky), připravované způsobem, jež lze označit jako „výpisky z četby“.² Editoři konfrontují texty známých (čítankových) autorů se současnou tvorbou: v čísle 13 se tak v rubrice Poezie vedle sebe ocitli Vít Kremlíčka, František Gellner, Jan Zábrana, Josef Hora, Rubén Darío a Marcela Pátková.

„Autorský pelmel dojmů“, jež Staša s Černochem zmiňují ve výše citovaném prohlášení, nachází prostor v rubrikách původně pojmenovaných Dojmy a Zbytky, později (od č. 9) Pele-mele a Mimo?, v současnosti (č. 13) pak Pelmel. Od č. 9 se na stránkách časopisu objevuje i Komiks. Ani jedna z těchto rubrik však nemá s literaturou mnoho společného, snaží se spíše o naplnění „původní ideje“ časopisu – „pobavit“.

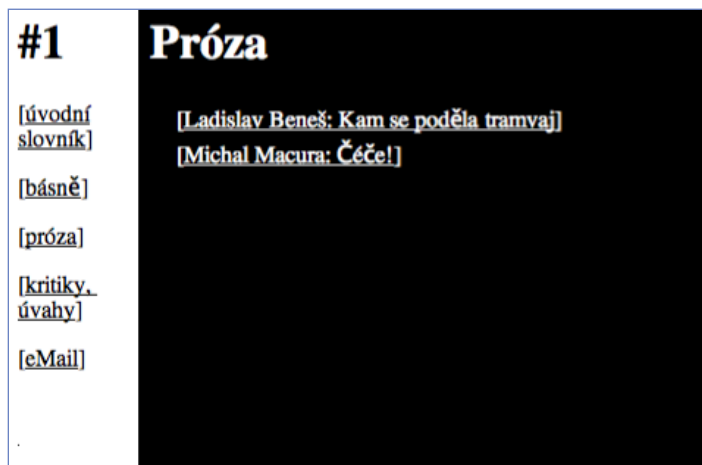
Poietikon

Dalším titulem z roku 2001 je občasník Poietikon³ (pův. Poitikon); dosud poslední,

Pro zachování základních proporcí (i pro udržení smysluplného rozsahu této studie) je nutné přistoupit k výběru a eliminovat autory, jejichž místo v kontextu současné české literatury považujeme za zcela okrajové. Tím se samozřejmě automaticky dostáváme na nejistou půdu subjektivního hodnocení.

– Přehled titulů (2)

patnácté číslo pochází z konce roku 2005. Tvůrci revue Michal Macura a Ladislav Beneš vyšli z představy „studentského literárního žurnálu“, kde by publikovali tvorbu svoji a svých přátel. Časopis prošel postupně mnoha proměnami, a jestliže jeho začátek připomínal ze všeho nejvíc „studentskou recesi“, poslední čísla byla po formální i obsahové stránce značně ukázněnější.

Koncepce byla podobná jako u Obšťastníku: dva redaktori – a zpočátku i výhradní autoři – publikovali beletrii v rubrikách Poesie a Próza (stejně jako v případě Obšťastníku, i zde se názvy rubrik často měnily /Básně, Próza; Poesie, Prósa; Básničky, Próza atd./). Z dalších autorů jmenujeme alespoň Marii Šťastnou (č. 14^a a 15), Mikuláše Bryana (č. 15) a Ondřeje Lipára (č. 4 a 15). Také v Poietikonu se objevily „výpisky z četby“, konkrétně básně Jaroslava Seiferta, Williama Blakea (oba v č. 6) a Petra Cincibucha (č. 7).

Z Obšťastníku si pro Poietikon můžeme půjčit i výraz „autorský pelmel dojmů“, abychom lapidárně shrnuli obsah rubriky Kritiky, úvahy, která se postupně vyvíjela pod různými názvy, aby nakonec úplně zanikla.

Narážíme ovšem i na příspěvky z ustálených rubrik vybočující (v č. 5 interview s Jiřím Žáčkem; celé číslo 10 inspirované avant-

gardní školou Bauhaus a vydané navíc výlučně ve formátu PDF...). Nejednoznačná a proměnlivá byla taky grafická úprava časopisu – v historii Poietikonu nenajdeme dvě čísla, která by vypadala stejně (na první číslo kvůli nekvalitní podobě stránek autoři dokonce ani neodkazují v archivu časopisu). Nicméně, jak jsme již poznamenali, v pozdějších číslech se jeho koncepce poněkud ustálila.

Z našeho úhlu pohledu je zajímavé, že časopis (od č. 12) navázal úzkou spolupráci s literárním serverem Blue World⁶. A taky že se v Poietikonu objevil weblog Letec⁶, „kritické přemýšlení o českém literárním internetu“ (č. 13); Ladislav Beneš v něm postupně reflektoval deset literárních projektů na českém internetu včetně časopisu Divoké víno. Zmíníme ještě, že novější čísla Poietikonu (od č. 12) obsahovala průběžně aktualizovanou rubriku novinek věnovaných dění v časopisu i mimo něj (poslední, z ledna 2006, upozorňuje na literární soutěž Ortenova Kutná Hora).

Divoké víno

V roce 2002 obnovil „samozvaný šéfredaktor“ Ludvík Hess na internetu vydávání časopisu Divoké víno, revue mladých autorů, která ve své původní, tištěné verzi existovala mezi roky 1964 až 1972 (po dvou letech se časopis vrátil ještě několika čísly pod „krycím“ názvem Almanach mladých autorů). Internetové pokračování vycházelo ve dvouměsíční periodicitě a kontinuitu s jeho tištěným předchůdcem Ludvík Hess zdůraznil podtitulem „literární časopis založený v roce 1964“. Hess připravil 27 čísel – poslední z nich vyšlo v únoru 2007 – a jako vyvrcholení celého projektu sestavil knižní antologii zahrnující texty z první i druhé etapy Divokého vína⁸. Pak se však rozhodl pokračovat: „Vydal jsem 28. číslo novodobého Divokého vína, přestože jsem měl několik let dopředu spočítáno, že čísel vyjde jen 27. (...) Jenže mi přišly básničky a prózy od

(ne)
mluví

dvacítky dobrých autorů, Jirka Žáček, Karel Sýs a Jarda Holoubek je třeba napsali speciálně pro tohle číslo.“ Jestli se objeví ještě další pokračování, neví prozatím ani sám šéfredaktor.

„Těší mě ten kontrapunkt, srovnání minulosti se současností,“ vysvětluje Hess, proč časopis rozdělil do dvou stěžejních rubrik: 60. léta (resp. 70. léta) a Současná tvorba (tohle rozdělení se ovšem objevilo až v čísle 6, prvních pět elektronických čísel obsahovalo všechny příspěvky dohromady pod titulkem Autoři čísla). Do první rubriky „samozvaný šéfredaktor“ převzal texty z původního tištěného časopisu – mezi autory figurují z generace 60. let třeba Václav Hrabě, Jiří Žáček, Karel Sýs, Vladimíra Čerepková nebo Boris Hybner, ze starších tvůrců Jana Černá Krejcarová, Vladimír Holan či Bohuslav Reynek. Ve druhé rubrice pak publikoval současnou tvorbu autorů generace 60. let – svoje aktuální texty tu zveřejnili například Jiří Žáček, Karel Sýs (oba patřili k nejčastějším a dá se říci pravidelným přispěvatelům elektronické verze), Petr Cincibuch, Miloň Čepelka, Vladimír Merťa či Pavel Verner, ale taky práce dnešních mladých autorů – z nich jmenujeme aspoň Terezu Šimůnkovou, Petra Zemka nebo Adélu Irmu Miencilovou. Celkem na stránkách elektronického Divokého vína publikovaly čtyři stovky autorů.¹⁰

Od čísla 12 se nepravidelně objevovala „staronová rubrika“ Erotický démon, kterou zaplňovala zpravidla milostná poezie, v číslech 13–15 byly tři texty zařazeny pod hlavičku Fejeton a od 16. čísla vycházely dvě nové rubriky – poněkud ironický Poetický démon, určený příspěvkům s „kouzlem nechtěného“, a naproti němu Objev čísla, jehož zacílení dostatečně vysvětluje sám název. Každé vydání doprovázely vzpomínky Ludvíka Hesse na Divoké víno 60. a 70. let a události kolem něj.

Dlaň

V roce 2002 vznikla i nepravidelná internetová příloha Obrysy-Kmene (literární přílohy Haló novin) nazvaná Dlaň¹¹. Skončila po osmnácti číslech na konci roku 2005. „Vycházet přestala proto, že už jsme nezvládali její personální zabezpečení. Obrysy-Kmen je pro nás přednější a i jeho provoz stojí vesměs na dobrovolnické bázi,“ vysvětluje Michal Polický, který měl spolu s Michaellem Doubkem Dlaň na starosti.

„Nemálo básní, povídek, překladů či úvah nemůže, bohužel, v tištěné podobě Obrysy-Kmene vyjít, nebo tam vychází ve verzi zkrácené, nikoliv z důvodu nedostatečné kvality, nýbrž z důvodu omezeného prostoru periodika. Naším cílem je hranice tohoto prostoru aspoň o malý kus rozšířit,“¹² píše editoři v úvodníku prvního čísla a dodávají, že se chtějí zaměřit na opomíjené spisovatele minulosti a na autory, kteří musí „šířit svou tvorbu jen v xerokopiích dělaných vlastním nákladem.“¹³ Dlaň se, stejně jako Obrysy-Kmen,

stala publikační platformou tvůrců z krajně levicové Unie českých spisovatelů (UČS)¹⁴ – publikoval zde i prezident UČS Karel Sýs (č. 5 a 6) a viceprezident Michal Černík (č. 5), z dalších autorů pak básnířka Eva Frantínová (č. 2 a 14), prozaik Ivo Fencel (č. 14) a mnoho dalších.¹⁵ Téměř pravidelně v Dlaní vycházely životopisné studie Michala Doubka, zaměřené (v souladu s výše citovaným prohlášením) na „opomíjené spisovatele minulosti“, zvláště z devatenáctého století (v č. 1 Rudolf Mayer, v č. 2 Božena Benešová, v č. 3 Otakar Theer, v č. 4 ovšem lidová slovesnost Zakarpatské Ukrajiny, v č. 6 Irma Geisslová, v č. 7 Bohdan Kaminský, v č. 9 Alois Kalvoda, v č. 13 chilský skladatel Víctor Jara atd.); a také jeho překlady z angličtiny (v č. 1 poezie Stephena Spendera) a španělštiny (v č. 10 F. G. Lorca, v č. 13 Víctor Jara).

Některá vydání Dlaně byla tematicky zaměřená: č. 5 na literaturu pro děti (třemi pohádkami sem přispěl i Jiří Žáček), č. 8 na romskou literaturu; od č. 13 se stala monotematická pravidlem: v č. 13 chilská literatura (se zaměřením na Pabla Neruda a Víctora Jara), v č. 14 milostná tvorba Frantínové a Fencela, v č. 15 tahitská hudební kultura, v č. 16 rusko-český almanach Sozvučije–Souznění, v č. 17 představení Spolku slovenských spisovatelů, v č. 18 tematika tajemna a absurdity (sem editoři zařadili i jedno romaneto Jakuba Arbesa). Součástí Obrysu-Kmene je elektronická knihovna, kde lze v „knižním“ formátu stáhnout mimo jiné všechna tematická čísla Dlaně a texty některých autorů, kteří v Dlaní publikovali (Sýs, Frantínová, Fencel aj.).

Lumír

Občasník Lumír,¹⁶ hlásící se k „belletristickému časopisu“ z 19. a počátku 20. století, vznikl v roce 2002 a skončil necelý rok poté. Autor projektu Bogdan Trojak říká: „Odkaz k Lumíru z roku 1851 nebyl ironický, jsem milovníkem národního obrození. Lumír nevycházel jako série uzavřených čísel, byl doplňován průběžně, leckdy dosti nepravidelně,¹⁷ podle toho, jak jsem měl čas. Většinu článků jsem dělal sám. Důležité byly zejména rozhovory s básníky.“

Některá vydání Dlaně byla tematicky zaměřená: č. 5 na literaturu pro děti (třemi pohádkami sem přispěl i Jiří Žáček), č. 8 na romskou literaturu; od č. 13 se stala monotematická pravidlem: v č. 13 chilská literatura (se zaměřením na Pabla Neruda a Víctora Jara), v č. 14 milostná tvorba Frantínové a Fencela, v č. 15 tahitská hudební kultura, v č. 16 rusko-český almanach Sozvučije–Souznění, v č. 17 představení Spolku slovenských spisovatelů, v č. 18 tematika tajemna a absurdity (sem editoři zařadili i jedno romaneto Jakuba Arbesa). Součástí Obrysu-Kmene je elektronická knihovna, kde lze v „knižním“ formátu stáhnout mimo jiné všechna tematická čísla Dlaně a texty některých autorů, kteří v Dlaní publikovali (Sýs, Frantínová, Fencel aj.).

Na stránkách Lumíru vyšlo rozhovorů sedm, například s Egonem Bondym, Ludvíkem Kunderou, Martinem Stöhrem či Petrem Stančíkem alias Odilonem Stradickým, který sám byl zároveň přispěvatelem časopisu. V Lumíru publikovalo také několik dalších autorů, například Radek Malý (představil se zde jako překladatel německé expresionistické poezie).

Časopis paralelně existoval i ve formě weblogu¹⁸, který „přinášel téměř totéž, co původní doména (...). Fungoval jen jako rychlá verze pro ty, kteří si chtěli texty třeba tisknout“.

Prampouch

Z roku 2002 pochází taky první číslo „literárního občasníku pro Vaši tvorbu“ Prampouch¹⁹; poslední, páté číslo vyšlo v roce 2005. Už zmíněný podtitul vyjadřuje stěžejní cíl časopisu, dát prostor co nejširšímu okruhu autorů. Redakce, ukrytá pod přezdívkou Prampouch, píše: „Vycházíme ze zkušenosti, že téměř každý z nás má doma nějakou svoji tvorbu, z níž alespoň malý kousek považuje za zdařilý. Rád by do ní nechal ostatní nahlédnout, ale nedostává se mu možnosti nebo kuráže.“ A dále, sofistikovaněji: „Smyslem našich stránek je snaha o osobní a pravdivou výpověď s vědomím stop a skrytých mechanismů, nacházejících se v nás, především těch, které jsou důsledkem různých životních zkušeností a které činí z člověka jedinečný originál, tedy sku-

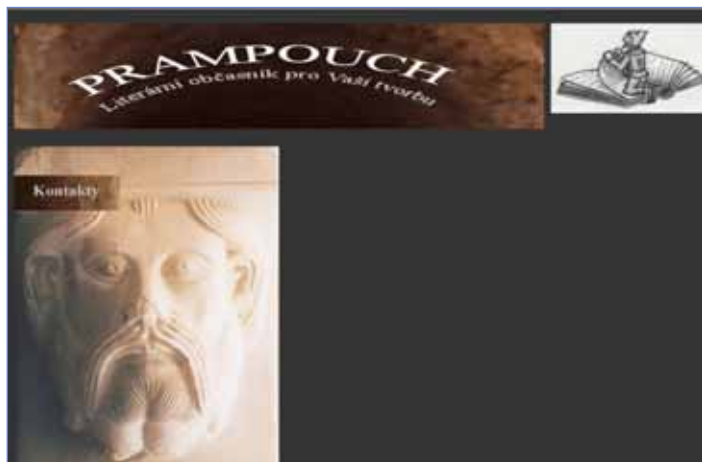
tečnou individualitu. (...) naším cílem je věnovat pozornost tomuto odlišnému a svébytnému vnímání jednotlivce prostřednictvím subjektivních výpovědí v jakékoli jejich podobě.“²⁰

Prampouch prakticky sloužil jako „knihovna amatérské tvorby“, v níž se čtenáři mohli sami stát autory, a charakterem příspěvků tedy připomínal literární servery. Navzdory proklamované otevřenosti však počet zúčastněných autorů za dobu existence časopisu nepřekročil číslo dvacet a Prampouch zůstal v kontextu českého literárního internetu marginálním projektem.

Bohema

„Česko-polský (resp. polsko-český – pozn. Š. K.) kulturně-literární časopis“ Bohema²¹ fungoval v letech 2002 až 2005, kdy vyšlo poslední, šesté číslo. „Náš internetový nepravdělník vzniknul (...) jako iniciativa několika přátel – Čechů a Poláků. Rozhodli jsme se vlít trochu života do česko-polských kontaktů,“²² píše se v prohlášení redakce, jejíž vůdčí osobností je Piotr Kepski. Kvůli myšlence „národnostní svornosti“ Bohemu do naší práce řadíme, i když fakticky jde spíš o časopis polský. Bohema existovala v obou jazykových mutacích, ovšem šestým číslem počínaje (a vzhledem k zániku časopisu i konče) zvolili její tvůrci odlišný přístup: „Částečně jsme změnili uspořádání našeho časopisu. Nepřekládáme již všechny texty z polštiny do češtiny a naopak (...). Tímto způsobem se Bohema částečně ‚rozdvojuje‘ na rozdílné jazykové verze – českou a polskou.“²³

Bohema se zabývala vztahem obou národů (viz například rubriky Jazykové ABC /č. 1 a 2/ či Na půl cesty – texty a názory /od č. 3/), hlavní prostor však věnovala publikování beletrie českých a polských autorů (v rubrikách Próza, Poezie, výjimečně i Drama /č. 5/). Z domácích literátů se na stránkách časopisu objevili Jaroslav Rudiš – č. 3 a 4 přinesla ukázky z jeho debutu Nebe pod Berlínem (dodá-

me ovšem, že až po knižním vydání i po ověření románem Cenou Jiřího Ortena), v č. 3 s Rudišem vyšel též rozhovor – Roman Szpuk, Patrik Linhart (oba v č. 5), Petr Pazdera Payne (č. 6) či Radek Fridrich (č. 1–3).

Téma

Od roku 2003 vychází každé dva měsíce „literární časopis pro esejistické myšlení“ Téma. Jeho vydavatelem a v současnosti jediným autorem je Boris Cvek. „Literární časopis Téma jsem založil proto, abych vytvořil určitou neoficiální a přívětivou platformu (nejen) pro esejistické přemýšlení nad literaturou a nad vším, co s ní souvisí,“²⁴ píše Cvek. Takové zaměření je mezi českými internetovými literárními časopisy zcela ojedinělé. Jak je zřejmé i z naší práce, webová literární periodika většinou slouží primárně jako publikační platforma beletrie a kritická reflexe se v nich objevuje až druhotně (navíc často spíš coby impulzivní „autorský pelmel dojmů“ /máme-li si ještě jednou vypůjčit výraz tvůrců časopisu Obšťastník/).

Naproti tomu Cvekův dvouměsíčník, věrný svému titulu, v každém čísle nastolí jedno hlavní téma, k němuž pak autoři z různých úhlů přistupovali svými esey. Námět prvního čísla zněl Samizdat včera a dnes, dosud poslední, jedenadvacáté číslo se zabývá prokletými básníky. Z dalších témat vybíráme Tolkienův život a dílo (č. 4), Smysl literární kritiky a literární vědy (č. 7), Příběh jako terapie (č. 11), Esejistika Michela de Montaigne (č. 14), Jsou náměty řecké mytologie dosud aktuální? (č. 17) nebo Největší postavy básnické generace Vladimíra Holana (č. 19). Vedle stěžejního tematického bloku esejů obsahuje časopis i volně zařazené články, glosy a polemiky. V Tématu publikovali například Jáchym Topol (č. 7 a 8), Jan Jandourek (č. 4), Jan Čulík (č. 3) nebo Viktor Šlajchrt (č. 12), výtvarným doprovodem přispěli Jan Saudek (č. 6) či David Černý (č. 12). Až do č. 17 se víceméně pravidelně objevovala rubrika Rozhovor,

v níž Cvek vyzpovídal například Ivana O. Štampacha (č. 2), Ivana M. Havla (č. 5), Jana Sokola (č. 8), Václava Cílka (č. 10), Martina C. Putnu (č. 13), Jana Jandourka (č. 16)...

I beletrie však v Tématu dostává svůj prostor: každé číslo otevírá báseň a na konci vydání se objevovala „příloha na pokračování“, v níž vycházely rozsáhlejší literární celky (jako první Cvekovo drama Vitellius /č. 1–5/). Autory úvodních básní i „příloh“ byli současní, lze říci nezavedení tvůrci.

Profil magazínu se změnil v roce 2006 číslem 18, kdy zmizel mnohohlas širokého okruhu přispěvatelů a Téma se stalo v podstatě autorským časopisem Borise Cveka. „Je pro mě časově i duševně mnohem snazší spolehnout se jen sám na sebe než spoléhat se na jiné,“ říká k tomu Cvek, „tázat se na ochotu, připomínat termíny, hádat se o míru svého práva na editorský zásah, zjišťovat, že slíbené články přicházejí nekvalitní nebo nepřicházejí vůbec...“ Struktura tematických bloků a volného řazení drobnějších útvarů zůstala stejná, změnil se jen způsob publikování beletrie: úvodní báseň nese název Stance (tedy osmiverší), „příloha na pokračování“ zmizela a objevil se blok Tvorba, kam se původní krásná literatura přesunula (netřeba dodávat, že autorem všech textů je Boris Cvek). Zároveň však vznikla nepravidelná rubrika Host, v níž Cvek stále dává prostor i dalším autorům.

Wagon

Od roku 2004 vychází čtvrtletně Wagon, „literární almanach on-line“. Jeho šéfredaktorka Jitka N. Srbová píše: „Naším cílem (...) je sdružování a vzájemné seznamování autorů, jejichž práci pokládáme za zajímavou a nadějnou (debutanti, autoři menší literární zkušenosti) nebo za cennou a inspirativní (autoři již zkušenější, oceňovaní a významné osobnosti literatury).“²⁵

(ne)žují
mluví Dráž
mluví

Názvy rubrik Wagonu důsledně dodržují „železniční“ stylizaci celého projektu: Dražní inspekce je rubrika recenzní – „její aktualizace je nepravidelná a obsah do značné míry závisí na vkusu a zájmu redakce“. Redaktoři (a výjimečně i externí přispěvatel) zde reflektují především nové knihy současných autorů (mj. Sylvy Fischerové, Radka Malého, Kateřiny Rudčenkové, Jaroslava Rudiše a Jaromíra 99, Marie Šťastné...), ale i literární časopisy (Weles č. 23, Revue Labyrint č. 19–20). „Osobitou podsekcí je rubrika Antikvariát, ať už hudební nebo literární. Zde navracíme zájmu díla, která hlavní díl své slávy prožila před mnoha lety, ale která si podle nás podržela svůj význam.“ V Antikvariátu si Jitka N. Srbová povšimla sbírek Ivana Blatného či Miloslava Holuba.

Stěžejní rubrika Náklad publikuje původní poezii a prózu. Zpočátku zde cirkulovala především jména členů redakce a několika dalších autorů, postupně se okruh přispěvatelů značně rozšiřoval. Svoje texty Wagonu poskytl Jaromír Typlt (2/2006), Petr Hruška, Kateřina Rudčenkova (oba 3/2006), Sylva Fischerová, Jiří Koten nebo Roman Szpuk (všichni 1/2007).

Proklamovaný smysl Wagonu, „seznamování autorů“ různé míry literární zkušenosti, zajímavě doplňuje rubrika Z jiných tratí. „V této rubrice vám budu postupně

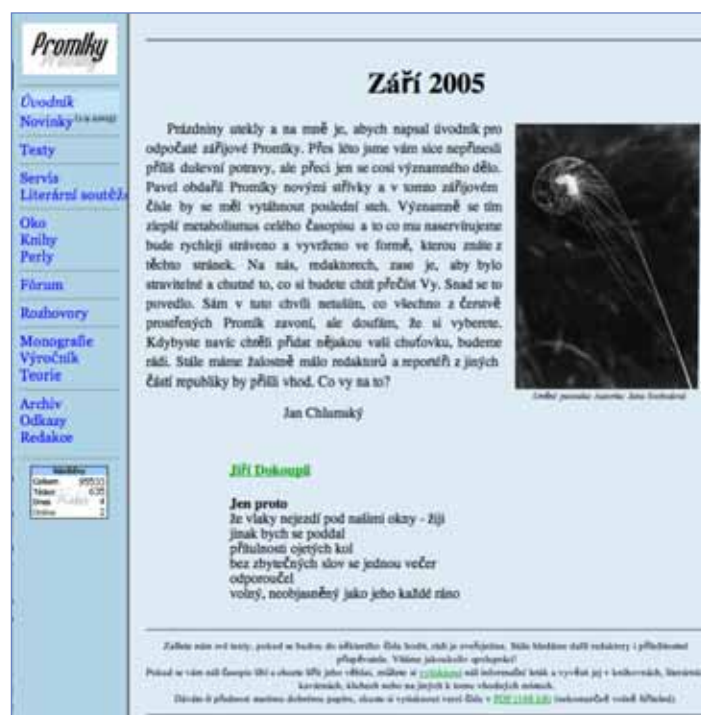
představovat autory, kteří se mi vryli, a texty, které chovám ve velké úctě. Nacházela jsem je v čítankách i na stěnách čekáren, mnohé vystříhala z Literárních novin,“ píše Jitka N. Srbová, která zde postupně publikovala básně Josefa Hiršala, Milana Nápravníka, Ivana Wernische, Karla Šiktance, Bohumily Grögerové, Emila Juliše (dvakrát; podruhé posmrtně v č. 1/2007), Vladimíra Vokolka, Jana Vladislava, Ivana Diviše, Jiřího Koláře, Petra Kabeše a Jiřiny Haukové.

Zmíníme ještě galerijní rubriku Nahýbejte se z oken vystavujících díla současných výtvarníků a Telegrafní sloupek publikující sloupky a krátká zamyšlení (téměř výlučně z pera Jitky N. Srbové).

Vydání almanachu Wagon jsou ke stažení též ve formátu PDF. V č. 1/2007 došlo ke změnám ve struktuře časopisu – jak píše Srbová v editoriale: „Od tohoto čísla dále zde najdete nejen samotný náklad, ale také tento úvodník, profily jednotlivých autorů a ostatní čtvrtletní rubriky. Cílem je usnadnit orientaci při čtení a také získat více pozornosti pro místa dosud snad méně čtenářsky navštěvovaná.“

Promlky

Necelý rok vycházel měsíčník Promlky²⁶ založený v roce 2004. Pod vedením Lucie Filipské ho provozovala šesti- až sedmičlenná redakce (každý redaktor měl na starosti svoji rubriku), což lze – s přihlédnutím k ostatní české internetové tvorbě, a zvláště k amatérské, „nadšenecké“ podstatě časopisu – označit za výjimečné. V tomto kontextu je nezvyklý i fakt, že se nejedná „o klasický publikační web, i když publikování je také možné, spíše jde o servis poskytovaný nezavedeným autorům. Najdete zde termíny literárních sou-

těží, reportáže, monografie básníků i prozaiků, recenze, rozhovory se zajímavými lidmi, informace o literárních časopisech, pozvánky na zajímavé akce, Fórum s prostorem pro vaše názory.

Nechybí poezie, próza i něco z teorie.“

Slova „něco z teorie“ (rubrika Teorie) v praxi časopisu znamenala například poučení o správném používání přechodníků, slovníková hesla pojmů „sonet“, „dadaismus“ apod. Dále časopis přinášel rubriku Servis, obsahující také sekci Časopisy s kritickými reflexemi tištěných i webových periodik – z titulů, jež nás v této práci zajímají, je zastoupen almanach Wagon (č. označené „červen 2005“). Ve stejném čísle v rubrice Rozhovory vyšlo interview s šéfredaktorkou Wagonu Jitkou N. Srbovou; dalšími zpodobanými osobnostmi Rozhovorů byli především začínající autoři. Z ostatních rubrik zmíníme aspoň Knihy (se sekcemi Upoutávky a Recenze) a Monografie (představující, nahodile, bez zřejmého výběrového klíče, některé významné české i světové spisovatele). Promlky však zcela nerezignovaly ani na publikování původní beletrie – poezii i prózu začínajících tvůrců zveřejňovala rubrika Texty.

Aluze

Na začátku roku 2007 oznámil šéfredaktor revue Aluze Milan Hrabal její přechod z tiš-

těné do webové podoby. Tam také časopis pokračuje a snaží se zachovávat stejný rozsah i kvalitu obsahu jako tištěná verze.

(pokračování – snad – přístě)

Štěpán Kučera

Poznámky:

¹ <http://obstastnik.divno.cz/index.php?cislo=100000>

² ŠOFAR, Jakub. Česká literatura a internet. Portál české literatury [online]. Nedatováno. [cit 2007-03-04] Dostupný z WWW: <<http://www.czlit.cz/main.php?pageid=25&PHPSESSID=406eb9fa459a437d379c64c5f8d0ac45>>

³ <http://volny.cz/poietikon/>

⁴ <http://www.volny.cz/poietikon/cislo2/>

⁵ číslo 14 oficiálně nevyšlo, protože bylo podle redaktorů „nedochůdčí“, v archivu časopisu však existuje: <http://www.volny.cz/poietikon/cislo14/>

⁶ <http://www.blueworld.cz/main.php>

⁷ <http://www.volny.cz/poietikon/letec/>

⁸ HESS, Ludvík (red.). Divoké víno 1964 – 2007 : antologie. Vyd 1. Praha : Slovar : Národní knihovna České republiky, 2007. 495 s. ISBN 978-80-7209-897-2 (Slovar : váz.), 978-80-7050-000-2 (Národní knihovna ČR : váz.)

⁹ KUČERA, Štěpán. Krmení krav mi nevadilo: Rozhovor s Ludvíkem Hessem. Salon, literární příloha Práva. Roč. 17, č. 27, s. 4. ISSN 1211-2119

¹⁰ jejich soupis in: ŠIMŮNKOVÁ Tereza. Činnost časopisu Divoké víno v šedesátých letech a dnes. Praha: Karlova univerzita, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky, Katedra žurnalistiky, 2006. 50 s. Vedoucí bakalářské práce: Anna Jonáková

¹¹ <http://www.obrys-kmen.cz/ADLAN/archiv.html>

¹² <http://www.obrys-kmen.cz/ADLAN/D1/clanek1.html>

¹³ tamtéž

¹⁴ <http://www.obrys-kmen.cz/ucs/>

¹⁵ Považujeme za užitečné zdůraznit, že členství v UČS konstatujeme jako charakteristický rys autorského okruhu Dlaně, nikoli jako „cech“ jednotlivých tvůrců. Pro ilustraci ocitujeme text o Evě Frantinové, jež na své webové stránce umístilo nakladatelství Host, které Frantinové vydalo sbírku Prstem po mapě těla: „V kontextu jejího díla (a bez nadsázky lze dodat, že i v kontextu českého písemnictví) představuje poslední kniha Evy Frantinové Prstem po mapě těla zcela výjimečný literární počín. Její erotické básně v próze zaujmou nespoutanou imaginací kontrastující s bravurním využitím možností jazyka; spojením lyrického nazírání skutečnosti s až brutálně otevřeným pohledem na intimní sféru. Je to výpověď nezvyklá už samotným faktem, že přichází právě od ženy-autorky. Così obdobného zatím známe snad jen z několika (dnes téměř kultovních) básní Jany Krejcarové, jejíž texty měly ovšem spíše epigramatický ráz.“; <http://www.hostbrno.cz/vydavatelstvi.php?body=knihy&akce=1&id=1030105151>

¹⁶ původně: <http://3glav.cz/lumir>, dnes: <http://www.lumir.info/>

¹⁷ v tomto případě tedy porušíme jedno z kritérií, která jsme v kap. 2.0 uvedli jako charakteristická pro internetové literární časopisy; domníváme se totiž, že navzdory průběžnému aktualizování se Lumír svojí obsahovou koncepcí mezi časopisy řadí – pozn. Š. K.

¹⁸ <http://www.lumir.blogspot.com/>

¹⁹ <http://prampouch.web.cz/>

²⁰ <http://prampouch.web.cz/uvodnik.html>

²¹ <http://www.bohema.terramail.pl/>

²² <http://www.bohema.terramail.pl/frcz.htm>

²³ <http://www.bohema.terramail.pl/frcz.htm>

²⁴ <http://www.gasbag.wz.cz/tema/index3.html>

²⁵ <http://www.almanachwagon.cz/index.htm>; stejně tak i následující citace

²⁶ <http://promlky.unas.cz/promlky.html>

O čem se (ne) mluví

Extase československého filmu V+W a film

Dříve než se na plátně objevili spolu, zazářil individuálně jeden z nich. A to ještě v němém filmu a pod cizím jménem. Jiří Voskovec v roce 1926 potřeboval peníze na cestu do Itálie za svou milenkou Simone Main. Jako člen Devětsilu měl přístup do uměleckých kruhů, a tak dostal nabídku od režiséra Karla Antona na hlavní roli Ríši ve filmu Pohádka máje. Honorář pět tisíc korun československých.

Devětsil ale neuznával film jako umění a ve svých stanovách jakékoli spolčování svých členů s tímto médiem zakazoval. Jak z prekérní situace ven? Pomůže změna jména – z Jiřího Voskovce se stal Petr Dolan a z filmové Pohádky máje (1926) úspěšný i kritiky dobře hodnocený film. Jenže byť Voskovec vystupoval pod pseudonymem, kolegy z Devětsilu byl odhalen a ze skupiny vyloučen za to, že prý zradil poslání moderního kumštu.

Pseudonym si přesto ponechal. Další dva Dolanovy němé filmy už ale byly udělány méně profesionálně a za menší peníze. Jednalo se o snímky Paní Katynka z Vaječného trhu (1927, režie Václav Kubásek) a Ve spárech upíra (1927, režie Květoslava Semonická a Theodor Pištěk).

Němý film (hlavně v Chaplinově podání) se vlastně stal pro Voskovce i Wericha školou a oba později nejednou dokázali, že šlo o výuku velice prospěšnou. Jeden citát

za všechno: „No a pokud jde o chudáky V+W, nebýt Chaplina, by nikdy nebyli začli, tím méně by se pak kamkoli hrabali,“ píše Jiří Voskovec v Klobouku ve křoví.

Poprvé se Voskovec a Werich spolu na plátně setkali až v roce 1930 (připomeňme, že jejich společná divadelní kariéra začala v roce 1927), zato hned v představení zvukovém. Inu, zvuk byl tehdy v Československu na svém počátku, první kompletně i nekompletně zvukové domácí filmy se objevily právě v tomto roce.

Společnost Paramount angažovala oba komiky do rolí jakýchsi moderátorů Paramount revue (1930, v originále Paramount on Parade). Hrál zde na padesát největších současných hollywoodských hvězd, mimo jiné Jean Arthurová, Maurice Chevalier a Gary Cooper. Režii obstaralo celkem třináct režisérů a film byl plně zvukový.

Paramount on Parade byl prezentován v mnoha zemích ve stejném modelu – hrané americké pasáže byly spojovány výstupy komické dvojice pocházející ze země, ve které byl film promítán. A když americká filmová společnost hledala vhodné komiky pro Československo, doporučil jí představitel Paramountu v Praze dvě rostoucí hvězdy z Osvobozeného divadla.

Natáčelo se v pařížských ateliérech. Jakmile V+W do Paříže přijeli, přeložil mladý šéf produkce Paramountu Richard Blu-

Jiří Voskovec jako Petr Dolan

Hráli společně pouze ve čtyřech (vlastně šesti) filmech, přesto ovlivnili československou kulturu více než kterákoli jiná umělecká dvojice. Ústřední protagonisté Osvobozeného divadla, herci, komici, klauni, textaři (nejen) Ježkových písní, dramatici, scenáristé, režiséři, individuálně pak autoři pohádek, esejů či romanopisci, charakterní herci, spolutvůrci hudby, ředitelé divadla – životopisy Jiřího Voskovce a Jana Wericha obsahují mnoho uměleckých položek. My se protentokrát zaměříme na jejich umění filmové.

menthal text pro Voskovce do francouzštiny a ten jej zase Werichovi převedl do češtiny.

Oba dva komici však vzápětí pochopili, že text, jak je napsán, by v domácím prostředí neuspěl, a navrhli, že si scénář napíší sami. Blumenthal jim, ke zděšení původních scenáristů, vyhověl.

Vznikly tak scénky ve stylu V+W a film se doma hrál s velkým úspěchem. Podle dobových recenzí V+W dokonce zastínili své americké kolegy. Zazpívali zde i píseň Tři strážníci, ale ve svém přednesu některých částí zpívali natolik rychle, že byl jejich přednes nesrozumitelný. Celkovou úroveň jejich výstupů ani snímku však nelze dnes posoudit, protože žádná část filmu se nedochovala.

O rok později se oba přátelé objevili poprvé „ve svém“ – film byl nazván Pudr a benzin (1931, režie Jindřich Honzl). Jeho realizace probíhala v prázdninových dnech roku 1931, opět v pařížských ateliérech, které Voskovec díky své vynikající znalosti francouzského prostředí neměl problém vyjedenat.

Režii vedl divadelní teoretik a režisér Jindřich Honzl, který režíroval také drtivou většinu představení Osvobozeného divadla. Film je tak i díky společnému scénáři všech tří umělců a Ježkově hudbě vzácným dokumentem o fungování scény ve Vodičkově ulici.

Pudr a Benzin

Jedná se rovněž o jediný produkt filmové společnosti VAW založené oběma komiky. Po Pudru a benzinu se V+W chystali natáčet další filmy, v průměru dva ročně. Provoz divadla tomu měl být přizpůsoben. Jenže Pudr a benzin nezaznamenal takový finanční zisk, jaký se očekával, a firma VAW zanikla. Oba herci se navíc značně zadlužili a všechny ztráty dokázali pokrýt až v polovině 30. let.

Do konce roku 1931 Voskovec a Werich nabídky k filmování odmítali. Jednalo se o Loupežníka (1931, režie Josef Kodíček) podle hry Karla Čapka a film Oni a ona s Anny Ondrákovou (tady dostal přednost Vlasta Burian – snímek nese název On a jeho sestra, 1931, režie Karel Lamač a Martin Frič).

V roce 1932 vznikl druhý společný film, Peníze nebo život. Opět v režii Jindřicha Honzla, opět podle scénáře Voskovce, Wericha a Honzla. Snímek je hodně inspirovaný němou groteskou, což

mluví

Pudr a Benzín
(obě fotografie)

připomene hlavně etuda na voru. Z tradice Osvobozeného divadla zase čerpá strašidelná noční scéna v muzeu.

Oba první autorské filmy Voskovce a Wericha se vyznačovaly inteligentní slovní komikou a dobrými groteskovými pasážemi, avšak oba autoři už chtěli pro příště natočit něco víc než pouze zábavný, byť duchaplný film. A tak natočili *Hej rup!* (1934, režie Martin Frič).

V+W spolu s Fričem a renomovaným scenáristou Václavem Wassermannem napsali scénář, který podepsali jménem Formen a který vynikal neotřelými nápady, v dobovém kontextu dosud nevyzkoušenými. Jednak šlo o formu sociální komedie, přičemž

sociální náboj a komika byly v této době považovány za neslučitelné, jednak zde do dnes můžeme zhlédnout několik nenapodobitelných a neopakovaných výstupů, ať už jde o scénu s parním válcem, střihání živého plotu či výstup (či lépe řečeno sestup) na lešení pro umývání oken mrakodrapu.

Nelze opomenout ani mimořádnou Ježkovu hudbu a vynikající herecké obsazení. Není divu, že filmovými odborníky 30. let byl film považován za nejlepší československý zvukový titul vůbec. Snímek se také zúčastnil mezinárodního filmového festivalu v Benátkách, kde však neuspěl. Mimochodem právě v tomto filmu byla u nás poprvé použita tzv. zadní projekce, a sice během písně *Ze dne na den*.

Mimo společné projekty pak stojí zajímavý film *U nás v Kocourkově* (1934, režie Miroslav Cikán), ve kterém se objevil Jan Werich poprvé bez Jiřího Voskovce. Zpívá zde však píseň *Šaty dělají člověka*, a pod tou jsou podepsáni také Voskovec s Ježkem. Film vychází z námětu Karla Poláčka a vypráví příběh trestance 1313, který je shodou okolností považován za slavného kocourkovského rodáka a následně také zvolen starostou svébytného města.

Po komerčním úspěchu filmu *Hej rup!* plánovali Voskovec, Werich a Frič natočit komedii *Robinson a Pátek*. Velkolepý projekt měl být realizován ve čtyřech verzích – české, anglické, německé a francouzské a měl mít pouze 25 % dialogů. Noviny psaly dokonce o afrických exteriérech, ale už nereferovaly o tom, proč z natáčení nakonec sešlo. Zřejmě se tak stalo vinou nedostatku financí.

Na rok 1936 bylo naplánováno natáčení filmu *Golem* podle jedné z her Osvobozeného divadla. Do barrandovských ateliérů byl za účelem realizace pozván známý francouzský režisér Julien Duvivier (později natočil například snímek *Pépé le Moko* s Jeanem Gabinem). Tomu se na scénáři nelíbila jedna věc – obě role V+W. Natočil tedy

velkolepou podívanou, ale bez nich. Film dopadl rozporupně – plný exotických a divokých záběrů, ale rozhodně ne jako dílo, které by tomuto režisérovi přineslo proslulost.

Špatná zkušenost s francouzským filmem V+W neodradila a v roce 1936 měli v plánu realizovat další česko-francouzský projekt. Film měl mít za námět život Françoise Villona a měl jej režimovat Bernard Deschamps. Scénář V+W zčásti vycházel ze hry Balada z hadrů, kterou V+W uváděli v sezoně 1935/1936 v rámci Spoutaného divadla (přechodný název Osvobozených po dobu působení ve vyhnanství, v divadle Rokoko). Jenže Deschamps nesehnal potřebný kapitál a z projektu opět nebylo nic.

V tuto dobu ale také probíhal soudní proces mezi V+W a režisérem Golema. Duvivier totiž některé scény svého filmu vykradl z původního scénáře Voskovce a Wericha, za což požadovali oba autoři odškodné. A soudní při nakonec vyhráli – za vysouzené peníze tak mohl o rok později vzniknout jiný film, Svět patří nám (1937).

Film se opíral o divadelní předlohu, hru Osvobozeného divadla Rub a líc. Režii vedl opět Martin Frič, scénář napsal Formen, kde Václava Wassermanna vystřídal Karel Steklý. Snímek varoval před domácím nacismem a stal se stejně manifestem demokracie jako velkou politickou satirou.

Svět patří nám je posledním českým filmem, ve kterém se Jiří Voskovec a Jan Werich společně objevili. V roce 1938, po uzavření mnichovské dohody, se britský dokumentarista Herbert Kline rozhodl natočit dokument o okleštění Československa. V+W jsou zde zaznamenáni na prknech Osvobozeného divadla (během předscény o Davidu a Goliášovi ze hry Těžká Barbora) a na jednom ze svých zájezdů. Zaspívají i dvě písně – foxtrot David a Goliáš a pochod Proti větru.

Film je nazván příznačně – Krize (v originále The Crisis). Je docela paradoxní, že

Svět patří nám

předscény Osvobozeného divadla nezachytil žádný z československých kameramanů, ale musel tak učinit až zahraniční dokumentarista. Ve chvíli, kdy byl promítán v britských kinech, už však Voskovec s Werichem pobývali ve Spojených státech, kde se po dobu druhé světové války podíleli na zahraničním odboji a snažili se uplatnit jako herci.

O válečných a poválečných projektech obou umělců napíšeme v příštím čísle Dobré adresy.

Michal Kliment

Jiří Staněk : Smrt ze mě cítit je

...

Smrt ze mě cítit je
V transu za vlasy mou
Hlavu tsansu ústa zašitá
Zčernalou nití lebeční kosti
Vyňaty a dlouze využeno
Ženo! Ach ženo!: kde jsi
Nemyslet na chorobu stáří
Dopřát mi co chci září
Pomalu do října se lomí

V Mauthausenu jsou lomy
V Mauthausenu jsou lomy

...

Baobab ba Ba i
Něco má cestovatel z nudy
Rád a něco jiného ho baví
Zaslechnout zprávu od šamana
V stepi: cestovateli tys slepý!
A cestovatel vnímá že lepší je
Tak sobě přihlazuje zálibně
I vlas i vous nasliněnou dlaní

Gazelí stádo

Foto Ivana Řandová

...

Tón flétny v mollu
a motýl sám si stírající
pel: křídla stávají se
lupou-zvětšovací sklem
malichernost světa na
dopitém dně a hlava
vhodný podnos vlasů
jemných jako tání sněhu
v předjaří LZE projevit
něhu

ale co na podzim?!

...

Tryzna k spodnímu rtu
přiložená hilzna hilsneriáda
mosazi: fouknout na Anežku
Hrůzovou: mouka na macesy
na stole v míse nachystána je
holím se elektrickým strojkem
a je naděje že NĚKDY
někdo v mlází a mechu
přiměje mě ke zrychlenému dechu
vykonávanou TUPOU bolestí...

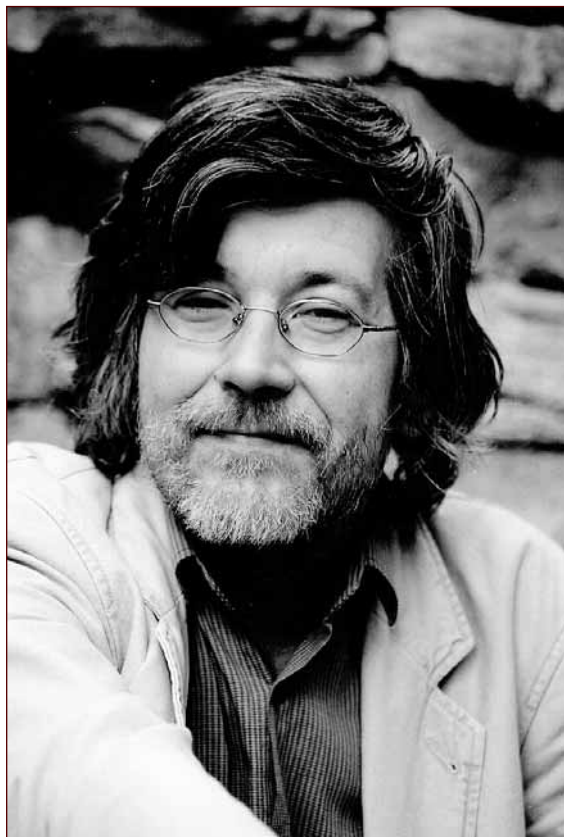

Foto Ivana Řandová

Nové jméno

Přítelkyni (tu fretku
ostré drsné srsti)
zamknu za drátky
klíčky – jak vždycky
chtěl bych zvědavě
přijít sám

být sanován. Asanován.
Zonanován. Zván.
Nějakým mužským jménem.
Po zkoušce dospělosti.

...

Hrubínův holoubek vrkú-vrkú
hluboko chci ho mít v krku
zkusit se ti zhnusit
že snadno bylo mě ti mít!

Zásvětní

Půjčuje si (ale jak lze
vrátit) krátkou cigaretu
shodnou na obou koncích
že lákat na ni (píšťalu
Hammelského) karcinom
krysu utopit v hloubce plic
mlčky prosí: chci ještě víc!

Chci VÍC NEŽ VŠECHNO!

Baroko

Jsou na potoce ráčata
(u Žižky práčata)
jsou na potoce raci
potok běží lučinama
rosa na nebesa se vrátí
už nikdy nebudeme tací
jako včera jsme byli
ke změně skupenství
dochází každou chvíli
jsou na potoce ráčata
maličké ptactvo vodní

do srdce Mariina
sedm mečů vbodni!

Modifikovaný Bezruč

Nahlas pros!
Hlas prosej!
Cedníčkem zachytivším
Lístky darjeelingu

Nezbývá než doufat
Že budeš vyslyšena
Žes za hluchého
Nevybrala sobě

Gutenberg

Výroky axiomy
Starost o přítele
Jak říct mu: mám
Se skvěle

Mé žábry-vějíř
Matky mají

Se zachvívají,
tištěné...

Počátek konce

Smrt sáhla si

Otcovou spermií

Na mne ve vajíčku
Matky

Padesátá léta?!

Bytí z nezbytné tíže
K hlubině zářící se
Víže vize sublimuje
Je vyfáráno hárající:

Polykej!

Suicidální

Na konci cesty
Návrat: matka ještě žije
Matka tě ráda s láskou skryje

Zvlhčí se mezinoží...
Slzami...

Foto Ivana Řandová

Z antikvariátních banánovek

Hypnotismus a suggesce

Karel Sezemský: Hypnotismus
a suggesce, vyšlo nákladem
knihovny Nových směrů v Nové
Pace roku 1919.

Titulní list

Karel Sezemský se narodil 27. 10. 1860

v rakouském Mariazellu, zemřel 30. 11. 1936

v Nové Pace. Redaktor, překladatel, okultní

spisovatel. Budete-li mít zájem o podrobný

životopis, je na webových stránkách Městského

muzea Nová Paka

www.muzeum.cz/sezemsky_en.htm. Z jeho rozsáhlé

bibliografie jmenujme: O lidském magnetismu, jeho

účincích a jevech (1902), Strašidla ve dvacátém

století: Příspěvky ku rozluštění záhad duševních

(1906), Hlavní základové frenologie (1909),

Rukoznalství a čtení v ní: Soubor. studie pro zábavu

i pouč. pro všechny, jež touží poznati dle rýh

v lidské ruce vlastní neb jiného osud (1911), Písně

spiritické původu mediijního (1914), Hypnotické

zločiny: Jak možno se ochrániti před zneužitím

hypnotismu (1916), Myšlenkové síly a bytosti:

Tvorba astrálních bytostí a jich činnost (1916),

Zákon odplaty, neb, Karmy v příkladech: Mediijní

sdělení M. M. (1919), Jak se stanu jasnovidcem?:

Praktický rádce k vývinu jasnovidnosti (1932).

Hypnolog.

Mnoho záleží na zevnějšku, na úpravě šatu, na mluvě a na pohybu. Zkrátka, kdo chce za dnešních dnů učiniti dojem, ten jest nucen dbáti vnějších forem, ovšem jen do jisté míry, aby neučinil ze sebe hasstroše, nebo loutkového panáčka z humorů. Z těchto příčin bude každý člověk, jenž působiti chce na jiné svým osobním neb duševním vlivem, dbát na čistotu myšlenek i těla, čímž udrží nejjistěji zladěné své harmonické síly.

Týž bude držeti své ruce a hlavně nehty v čistotě.

Svůj dech každodenním vymýváním úst ráno i večer učiní svěžím. Oděv jeho bude však jednoduchým a ne výstředním.

Příčiní se o to, by v theorii (četbou a rozhovorem), jakož i hlavně pokusmo, získal co nejvíce poznatků z oboru hypnotismu, sugesce a duševních sil vůbec.

Různost stupňů hypnotických spánků.

Hypnotický stav a vyvolaný v něm spánek byl od různých lékařů a znalců rozdělen na více stupňů. Zda a jaký význam toto rozdělení má, nechť každý pozorovatel během času sám posoudí a různosti ony si osvojí. Forel dělil hypnotický spánek na tři, Libeaut na šest a Bernheim na devět stupňů. Zdá se nejvýhodnějším rozdělení tří-stupňové a sice podle následujícího způsobu:

I. stupeň

Jistá únava a ospalost, ochablost, jest mu vše lhostejno.

II. stupeň

Citlivost a sebevědomí skoro úplně mizí, svaly tuhnou, pohyb zvednuté paže stává se mechanickým. Zrak vůbec otevřítí nemožno a použití vlastní vůle uspaného bez svolení hypnotizéra, jest nemožno.

III. stupeň

Katalepsie neb ztuhlost zvaná vyznamenává se tím, že osoba uspaná je úplně ztuhlá a otupělá.

Způsoby hypnotisační.

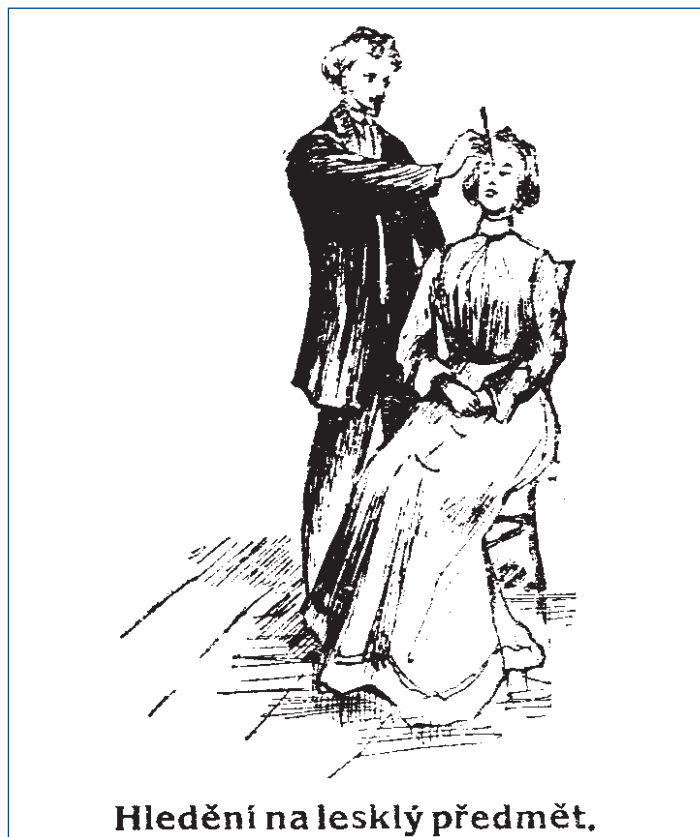
Od té doby, co hypnotismus byl uveden na jeviště světové působnosti, byl již celou řadou učenců prozkoumán a z různých stran pozorován. Každý z nich používal buď úplně své vlastní metody, nebo způsobu od jiného vydluženého. Všickni však přišli ke stejným výsledkům, ač mnohdy za zcela jiných okolností.

Hypnotisér vezme do pravé ruky lesklý předmět, zlatý prsten, třpytný brilant, nový lesklý peníz, prohloubené zrcátko skleněné nebo plechové (způsob německý) neb i třeba skleněnou kuličku uvnitř s hlavičkou špendlíkovou (způsob americký), postaví se před osobu, kterou chce uspat ve vzdálenosti asi dvou kroků a drže tento předmět před sebou působí na tuto pevnou, ale klidnou myšlenkou: „Spi, musíš usnouti!“ Je-li osoba dosti citlivou a vlivům cizím přístupna, počne se jí po nějaké chvíli zmáhat únava, zrakový nerv hleděním na lesklý bod se vyčerpává a přivádí s sebou pozvolna únavu celé nervové soustavy. Osoba klidně usíná, hlava jí klesá zpět a sebevědomí ustupuje, ponechávajíc nadvládu vlivu cizímu, vlivu hypnotiséra.

Máme-li hypnotisovati více osob společně, posadíme si je co nej pohodlněji, aby byly zády ke světlu obráceny. Nato ustoupíme od nich na tři kroky zpět, vezmeme do pravé ruky lesklý předmět a držíme jej o něco výše, než hlava přisedících dosahuje. Při tom sledujeme působící účinek a dbejme toho, aby v místnosti zachován byl úplný klid, čistý vzduch (by se nekouřilo) a mírné teplo. Po uplynutí 3, nejdéle 10 minut, přítomné osoby usínají.

Jiný, neméně cenný způsob jest používání rotačního zrcadla dra Lusga. Tento muž vynalezl strojek sestávající ze dvou zrcátek v protilehlých směrech rychle se otáčejících. Hlavní výhoda strojku spočívá v tom, že jej můžeme použítí v každé společnosti a za každých poměrů, poněvadž s ním nemá hypnotolog žádného přímého osobního spojení.

Ano, může jej i jednotlivec k autosuggesci používatí.

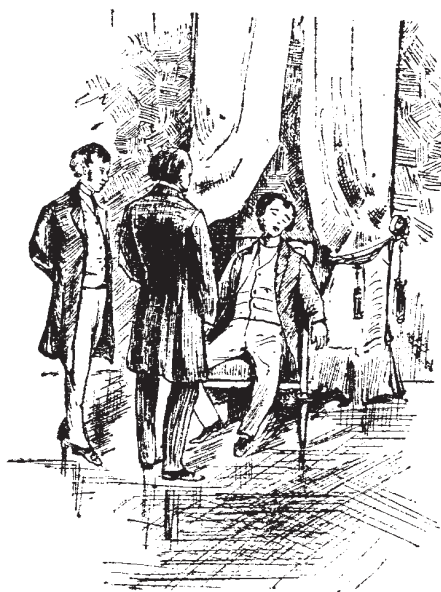
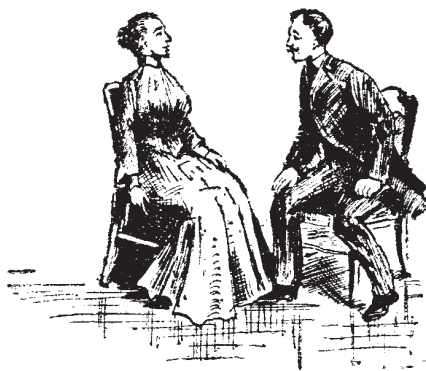
Hledění na lesklý předmět.

Hypnosa a sugesce slovní.

Hypnosa. Působením intenzivního světla.

Hypnosa a sugesce pouhou
vůli na vzdálenost.

Hypnosa a sugesce pohledem.

Hypnosa a sugesce
vztažením rukou.

Léčba z opilství.

Poněvadž nemírné pití alkoholu působí velmi rušivě na nervstvo, seslabuje se tím zároveň vůle člověka a proto bývá mnohdy za těžko takovou osobu přivést do hypnotického spánku, má-li býti podobná osoba trvale vyléčena. Odstranění pijáctví, zvláště je-li toto již zakořeněné, vyžaduje vždy delšího a bedlivého ošetřování.

Když podařilo se nám, že osoba usíná a podléhá našemu vlivu, tu v suggestci jí předvádějme škodlivost tohoto zlovyku. Různé scény jí můžeme v obraznosti vyvolat jako: „Vidíte tuto se opilý člověk zabil pádem na ostrý předmět. Má rozbitou hlavu. Totéž se může stát i vám. Proto se chraňte pití.“

Máme-li hypnotisovati více osob společně, posadíme si je co nej pohodlněji, aby byly zády ke světlu obráceny. Nato ustoupíme od nich na tři kroky zpět, vezmeme do pravé ruky lesklý předmět a držíme jej o něco výše, než hlava přisedících dosahuje. Při tom sledujeme působící účinek a dbejme toho, aby v místnosti zachován byl úplný klid, čistý vzduch (by se nekouřilo) a mírné teplo. Po uplynutí 3, nejdéle 10 minut, přítomné osoby usínají.

Vezmeme ji za ruku a jda s ní po pokoji, řekne: „Zde je celá řada mužů v blázinci. Byli to dříve samí opilci a nyní musí následkem nerozvážnosti své tolik trpět. Slibte mi, že nikdy nebudete více pít. Za to vám budu nápomocen, byste lépe odolal.“

Při léčení vysokého stupně opilství nebo šílenství z opilství budeme připraveni na obtížnou práci.

Je-li hypnolog sám pijanem, tu ovšem bylo by jeho léčení alkoholika bezúčelným, a místo odstranění vášně, tuto svým ovlivněním by jen sesiloval.

Léčba kuřáctví.

Při velkém a zastaralém návyku kuřáckém, nutno osobu uvést do hlubokého spánku a řekneme jí, že se nejedná o to, abychom ji odnavykli kouření, nýbrž pouze o zmírnění. Když osoba vykouřila například 25 cigaret denně, tak ji přimluvíme v suggestci, že příští den bude kouřit jen 20, dalším týdnem 15 a vždy se pocítí odpor, jakmile dostoupil počet vykouřených cigaret svého čísla. Při žvýkání tabáku, nebo kouření doutníků, je postup léčby tentýž. Vhodno bývá, když dáme uspané osobě náhradou za tabák něco jiného. Buď hořčičná nebo jalovcová zrnka ke kousání, an člověk si na ně velmi lehce navykne a mimo to jsou zdraví lidskému velice užitečná.

Léčení onanie.

Onanie je jeden z hrozných zlovyků sebeprznění a má svůj hlavní základ v myšlenkové a astrální pláni.

Vzdor tomu, že většina onanistů je si toho vědoma, že jejich počínání je jim nad míru škodlivým a trpí velice následky toho, přece po většině nejsou již sami schopni, by se zdarem proti tomu čelili mohli a učinili přece nějaký pokus, tu obyčejně tento selže, a ubohý člověk ztrácí pak v sebe důvěru a podléhá tím více děsnému zvyku, což ho přivádí v zoufalství. Oni chtějí namnoze tomu zlu čeliti, cítí se však již slabými, by zdolali tento děsný pud. Málo pomáhá zde poučení a předhůzky. Není-li zlovyk příliš zakořeněn, tu stačí pouhá suggestce. Když osoba dostala se pod náš vliv a usnula, přikážme jí, že nemá více zapotřebí podobného výkonu, že pud již zmizel a pečujeme o to, by v noci neměla ruce pod přikrývkou, aby nespala na zádech a hlavně upoutejme její myšlenky něčím mravně cenným.

Při zastaralých případech můžeme postupovat následovně, řkouce: „Spěte hluboce a tiše, by můj magnetický vliv plnou mocí na vás působiti mohl.“ Pak položíme svých rukou osobě na hlavu a činíme tahy od hlavy až v místa pudu a táhneme dále pozvolna po

nohách až přes konec chodidel. Když učinili jsme několik takových tahů, tak přiložíme ruce na pudová místa a vsugerujeme osobě, že dráždivost již zmizela. Ústroje nebudou na napříště ihned při každé myšlence podrážděny a že všechnu krev z těchto míst odvádíme do nohou. Myšlenky dráždivé se nebudou více dostavovat.

Při častém opakování spěje rychlé vyléčení ke zdárnému zakončení, zvláště tehdy, není-li hypnolog sám vášnivým pudovcem.

Léčba bázlivosti.

Zcela jednoduchý prostředek, tento nervový proud do pořádku uvést, má při pravidelném použití přímo překvapující výsledek. Každý může jej sám na sobě vyzkoušeti. Spočívá v následujícím: vtáhneme do sebe (do plic) co nejvíce vzduchu, pak jej v sobě zadržíme a zatlačíme jej do dolní části plic, jako bychom jej chtěli vtlačit do žaludku a ke slunečnímu důlku (pupku) teprve tehdy, když jsme tak 4–5krát učinili, vypustíme jej zvolna ven (vydechneme). Již při třetím a čtvrtém výdechu pocítí každý úplné zmizení bázně a strachu.

Scény s jednou osobou.

Předvádíme zde velkou řadu scén, jichž působením hypnosy lze se docílit, z nichž však nutno vždy a všady volit jen to, co účelno a k všeobecnému blahu prospěšno býti může.

Jízda na kole.

Posadíme uspanou osobu na židli tak, aby měla její lenoch před sebou a nařídíme jí, že se nalézá na kole, by učinila si nějaký výlet. Osoba počne nohama šlapat a tělem pohybovat, jakoby vyjížděla na kole.

Jízda automobilem.

Posadíme uspanou osobu na židli jak výše uvedeno, dáme jí do ruky mlýnek na kávu a namluvíme jí, že automobil tento otáčením držátka u mlýnku dá se řídit.

Poddůstojníkem.

Vsugerujeme uspané osobě: „Jste poddůstojníkem Blažkem, není-liž pravda?“ Když osoba přisvědčila, necháme jí nováčky execírovat.

Ve schůzi voličů.

Uspané osobě vsugerujeme, že se nalézá ve schůzi voličů, a že bude volena za poslance, že má přednést poslaneckou řeč a hájit stranu kapitalistickou. Když tak se stalo, tu jí namluvíme, že ji bude vo-

lit druhá strana, strana svobodomyslná nebo sociální, aby řečnila pro tu stranu. Tato bude ve své řeči mluvit opak.

Kukačka.

Osobě v hypnóze namluvíme, že se proměnila v hodiny s kukačkou, a za 5 minut, že bude 12, tu že musí tento počet řádně dvánáctkrát zakukáním ohlásit, uspaná osoba pak po uplynulé době skutečně tak učiní.

Scény s více osobami.

Hudební kapela.

Posadíme do řady více osob a dáme jim sugesci, že jsou hudební kapelou. Jednomu dáme do ruky hůl a židli, řkouce, že je to basa. Druhému deštník a kus dřeva s nařízením, že to má housle a smyčec. Třetímu kus stočeného papíru s vnuknutím, že hraje na klarinet. Čtvrtému kus dřeva s nařízením, že je to flétna atd. Pak je ponecháme společně sehrat několik kousků a řekneme tomu, co má domnělé housle, že mu praskla struna, basistovi, že mu od smyčce povolily žíně a tak docílíme velkého úspěchu zábavného.

Směšná komedie.

Vsugerujeme osobám, že jak zatleskáme do rukou musí se všechny najednou hodně

Mezi včelami

a od srdce smát, až všechny se rozesmějí a se budou ohýbati. Když jsou v největším proudu, tu jim namluvíme, že nemohou více zavřít ústa, a že tato zůstanou dokořán otevřena (viz obrázec).

Posthypnotická sugesce.

Posthypnotickou sugesci sluje v hypnotickém spánku daný rozkaz, který až po probuzení v obyčejném stavu splnit se má. Byl-li vliv sugesce silný, tu ve chvíli, kdy má daný slib vykonat, ztrácí dočasné sebevědomí a ocitá se v jakémsi polovědomém stavu, v polosnění, kde jde a vykonává, co jí bylo nařízeno.

Přeměněné hlavy.

Činíme tak, jako bychom uspané dámě a uspanému pánovi vyšroubovali hlavy a přesadili je, a sice dámy nasadíme pánovi a pánovu zase dámě. Nyní je fouknutím náhle probudíme. Tito budou v úžasu jeden na druhého hledět, jak je to možné, že jedna osoba má hlavu druhé osoby na hlavě. Po chvíli je uvedeme do obyčejného stavu s příkazem, že vliv úplně zmizel, a hlavy jsou zase na svých místech.

Různé jiné příkazy.

Jedné v hypnóze uspané osobě přikážeme, až se probudíte, po uplynutí 10 minut zvoláte:

„Ať žijí výšedvorští hasiči!“

Směšná komedie

Ježíš byl jogi

(rozhovor s Jogim Mokšanandem,
mj. autorem otevřeného dopisu
generálnímu řediteli TV Prima
z letošní Dobré adresy č. 9)

Český rodák Jan Müller alias Jogi Mokšanand (narozen 14. 2. 1941 v Praze) získal na pražské vysoké ekonomické škole titul Ing., poté pracoval jako státní zaměstnanec na železnici. Kvůli chronickým zdravotním potížím byl nucen trávit minimálně dva měsíce z roku u moře, což byl v socialistickém Československu problém. Nicméně díky neodbytnosti a detailní znalosti ústavy se mu vždy během pracovního roku podařilo získat devizový příslib a odjet mezi lety 1970–1982 tu do Francie, tu do Sýrie, Jordánska, Iráku apod. (jako zaměstnanec železnic měl cestu zdarma). Po každé cestě musel absolvovat výslech u StB, kde po něm nakonec zbyla řádně tlustá složka. Nicméně jeho zdravotní potíže se pravidelnými pobyty u moře nelepšily, a tak na doporučení svého lékaře nakonec v roce 1982 odjel vlakem do Indie. Za ilegální opuštění republiky byl v Československu odsouzen k 20 měsícům vězení. V Indii postupně prošel na sto ašrámů po východním i západním pobřeží a pod vedením několika guruů a prostřednictvím různých typů jógy vyléčil své neduhy a dosáhl osvícení. Nakonec si v indickém

JB: Pořád něco kritizuješ. Je něco, co na této civilizaci přijímáš?

JM: Člověk je strašně líný tvor, proto z této civilizace, která je jinak totální podvod, akceptuju jen technický pokrok. Stroje musej pracovat na člověka, protože se chce flákat, užívat života. Technický pokrok ukazuje, že ty jsi tvůrcem svého osudu, pro tebe neexistuje omezení, ty můžeš úplně všechno na této planetě: vždycky přijde nějaký utopista, kterej si něco vymyslí, a po deseti letech se to stane skutečností. Jako třeba Verne.

JB: Co jídlo, jaké jíš, jaké doporučuješ?

JM: Do dvaačtyřiceti let, tedy víc jak polovinu života, jsem byl normální, jako každý člověk téhle civilizace. Pak jsem žil dvacet let v Indii a vybral a uložil jsem si,

že budu jíst jenom syrovou stravu. Jinak normální Indové jedí taky strašně. Byl jsi někdy v Góvindě? Tak takovýhle strašný jídla tam jedí. Ale to jsem já nejed. Teda akorát když jsem byl pozvaný na nějakou svatbu. Teď jsem se vrátil do tohoto systému, kterej na mě působí nesprávně. Někteří lidi se pak právem diví, že kážu, aby jedli syrovou stravu, a kousám při tom do kuřete.

JB: Proč se tu neživíš jako v Indii?

JM: Důvod je ten, že tenhle systém na mě působí. Třeba když vidím velice levný kuře... Největší problém jsou kulturní podmínky a zvyk, kterej tě k tomuhle systému stravování nutí. Východiskem je nová civilizace, v níž budou děti odmalička vychovávány na syrovou stravu. Dítě, který začne jíst jenom syrovou stravu, nebude znát nemoce. Nemoce se vytvářej kvůli vařeným

jídlům v těle. Homo erectus, jehož mozeček byl na nejnižším stupni, zjistil, že vařené nebo upečené mamut je měkřejší. A vod ty doby začlo vaření. To je věčný problém, kterej tady existuje sto tisíc let. Za těch sto tisíc let došlo k totální deformaci. Mimochodem, homo erectus chodil ve zdravější pozici, než chodíme my.

ZM: Ale Ježíš chodil rovně a nešmajdal... tak jak to, že trpěl?

JM: Počkat, von netrpěl...

ZM: Tak když ho ukřižovali...

JM: Ne. Ježíš byl jogi, kterej vod svejch třinácti do dvaatřiceti let žil v Indii a dosáhl nadpřirozených schopností. Chodil po vodě, přišel k nemocnému, dotknul se ho, a on se uzdravil... Žil totiž v době, kdy existovalo jeden tisíc sto osmdesát upanišád.

Ty zmizely v jedenáctém století, kdy přišli muslimové a vypálili indický knihovny, protože v nich nenašli Korán. Takže Ježíš, kterej dělal původní jógu, nemoh trpět. Von se nechal ukřižovat, byl bodnutej do srdce, danej do hrobu a zavalenej velkým balvanem, ale jeho guru to zjistil a přišel pro něj. Tehdy byla běžná věc, že každej guru věděl cokoli, co se kdekoli na světě stane. Tak ho vodtáh do Indie, kde má Ježíš svůj hrob.

JB: Tys ten hrob viděl?

JM: Já jsem si to celý chtěl prověřit těsně před vodjezdem, no ale nepovedlo se mi to. Má to bejt v oblasti Džamala Kašmíru, což je ale místo, kde jsou teroristi, a tím pádem i policie. Tam mě čapli, protože zjistili, že nemám pas – já jsem žil v Indii celou dobu v podstatě ilegálně. Tak jsem šel sedět. A to jsem byl už jen padesát kilometrů před cílem.

JB: Vo tom Ježíšově hrobě se obecně ví?

JM: Měl vo tom vyjít článek v Times of India na začátku druhý světový války, ale Vatikán to hodil do autu. Ale existujou knihy, který to tvrděj. Já sháním dotaci na filmaře, abychom to tam jeli nafilmovat.

ZM: Tak na zdraví!

JM: Na vaše zdraví, já ho budu mít vždycky.

ZM: Myslíš, že tím, jak to všechno od tebe slyšíme potolikátý, ti víc rozumíme?

JM: Možná že když to slyšíte potolikátý, tak vás víc přesvědčuju. Protože stokrát opakovaná lež se stane pravdou... Ale já nikdy nikoho nepřesvědčuju. I když bych moh užívat sugesce a hypnózy.

JB: Já vždycky toužil po tom, aby mě někdo zhypnotizoval...

JM: Ale já to neuznávám! Jakmile tě někdo zhypnotizuje, stáváš se jeho otrokem. Já akceptuju člověka svobodnýho, neomezenýho, superlativního, všemohoucího. To jsou pojmy boha. Ty nejstarší texty říkaj: „Člověk je bůh!“

ZM: A už jsme zase u té sugesce.

JM: Počkej, jak můžeš říct, že je to sugesce? To je nejstarší vědomost, která tady existuje. Existujou mantry, který říkaj, že člověk může být bohem, že člověk je bůh. Albert Einstein řek, že člověku k životu bohatě stačí mícha. A opravdu, na týhle planetě existuje šest a půl milionu zvířat. Skutečně každej používá jen tu míchu, možná malej mozeček. Lidí, co používaj mozek, je velice málo. To je ten největší problém týhle civilizace. A vládnoucí oligarchie tohle potřebuje, tenhle systém výchovy. Sloužit, být pokornej, plazit se, mít svoje místo.

městě Patna otevřel svůj vlastní ašrám, kde léčil a učil jógu stovky žáků na základě nejstarších védských textů. V Indii žil Müller nelegálně, protože ztratil pas. Když chtěl po roce 2000 vycestovat zpět do České republiky, zatkla ho indická policie, a nakonec se tedy vězení nevyhnul. Roku 2003 se mu vrátit do Čech podařilo. Pokusil se neúspěšně kandidovat postupně do Parlamentu České republiky a Magistrátu hlavního města Prahy. Jeho ambicí a politickým programem bylo přesvědčit lidi o tom, že západní civilizace včetně životního stylu, životosprávy, farmaceutického průmyslu atd. je jeden veliký omyl. Podle Müllera lze všechny civilizační nemoci vyléčit správným druhem jógy na základě textů starých 9000 let. Současná podoba jógy je podle něj pouze jakousi lifestylovou gymnastikou.

ZM: To slyšíme už potolikrátý...

Ale já nemůžu říkat něco jinýho, protože to je přesvědčení, který jsem získal. Skutečně, člověk má pozici boha. Nejstarší mantry říkají: Ambrahmásmí, v překladu Já jsem bůh. K tomu já dodávám: Já člověk jsem bůh. Pradžnámánbrahma – vědomí je bůh. A kdo má vědomí – zase je to člověk. Ajem akmá brahma – tato duše je bůh. Tyhle tři mantry ale v Indii žádné guru nepoužívá. Jakmile by je používal, byl by nepotřebnej. V Indii je každé guru bůh, ba víc než bůh. Pak existuje čtvrtá mantra, tatvamasi, kterou v Indii slyšíte všude. Ale guruové jí překládají nesprávně pomocí biblického archaismu „ómen je tvoje umění“. To znamená óm je tady něco, to je bůh, a já–guru tě s bohem spojím. Ale skutečněj překlad této mantry ze sánskrtu je „ty jsi ono“. A to ono je tady proto, že ty jsi brahm. Pro lidi je ale pohodlnější mít bohy než jimi být, a tak tupě pracují na vládnoucí oligarchii, která je tu za každýho zřízení. Vůbec nic se nemění. Vždycky je tu skupina 10 procent, která ovládá a vykořisťuje devadesát procent ostatních.

JB: Není východiskem vnitřní život, to, že každý je svobodný uvnitř sebe sama? Každý si tu může vyznávat bohy, cvičit si jógu, co chce...

JM: No jo, ale dělej si tuhle jejich jógu. Já ji cvičil deset let, a došel jsem k rakovině. To je něco jako sport, cvičení, gymnastika, fyzioterapie. To jsou zmetky téhle civilizace, to je totálně nic. Chápej, že já takhle mluvím, protože jsem před pětadvaceti lety běhal za doktorem, léčili mě nejpokrokovější technikou, dvakrát do roka mě sledovali bronchoskopií, měl jsem bronchografie (to ti dávají sádku do plic a zjišťují, jak máš zdegenerovaný průdušky). To je jen takový oblbování. Tahle jejich svoboda je jenom zdání, jde o jisté rozmezí svobody. Já dosáhl mokši, osvícení. Člověk, kterej dosáhne mokši, tak je z tohoto života totálně osvobozen. Zní to dost blbě, ale je to tak.

JB: Necítíš už teda lidské emoce jako radost, smutek?

JM: V podstatě ani ne.

JB: Nikdy nejsi melancholickéj a tak?

JM: Smutnej teda ne. Možná melancholickéj můžu bejt. Může to přijít, ale já vím, že to je totální blbost. Že jestli tomu podlehnou, tak si zbytečně ničím nervovej systém.

JB: Vraťme se teda k těm textům. Jsou skutečně tak starý, jak říkáš?

JM: Skutečně, ty nejstarší texty jsou deset tisíc let starý. To je doložený tím, že bůh Ráma žil před devíti tisíci lety. A jeho guru byl Vašista. No a v dnešní době existuje Vašista sánhita. To je jedinečnej systém, kterej akceptoval Vašista. To je jeden z těch patnácti systémů, co jsem prošel. Moc věcí se mi v tom ale nelíbí.

JB: Co vlastně znamená, že jsi tím prošel?

JM: Studoval jsem ty knihy v anglickým překladu, a když jsem s něčím nesouhlasil, tak jsem si udělal svůj vlastní překlad ze sánskrtu. Jedna věta mně trvala přeložit třeba celý den, ale zjistil jsem, že tam je chyba. Vinou nesprávných překladů a špatné interpretace je současná jóga podvod. Já jsem si z těch knih vybíral jen to, co se mi zdálo vhodné pro Evropana. Nikdy jsem neakceptoval náboženskej přístup, v Indii většinou hinduismus. To je totální pokora: Guru je bůh a podobně...

JB: Cvičil jsi asány podle těch systémů, kterými jsi prošel?

JM: V nejstarších textech máš jenom asi pětadvacet nejnutejších asán. Ale když procházíš Indií, tak ti guruové tě učej různé systémy. Tam máš gurua, kterej zná sto dvě stě tři sta různých asán, jako třeba... Nemůžu si vzpomenout. Jsem starej dědek.

ZM: Nemůžeš bejt dokonalej.

JM: Nejsem dokonalej.

JB: A ty nejstarší texty jsi objevil až potom, co jsi tímhle vším prošel?

JM: No. Chápej, já už byl úplně zoufalej, když jsem měl za sebou tolik let a guruů a nic se nelepšilo. Učili mě třeba to samý, čím jsem prošel v Čechách. Tady jsem dělal jógu od roku sedmdesát do roku dvaosmdesát. Dělal jsem třeba širšásanu. A všichni mi říkali, jestliže děláš širšásanu, musíš bejt zdravěj. Já jsem stál na hlavě půl hodiny, protože to říkaly ty knihy. A skončil jsem s rakovinou plic.

JB: Před revolucí tady jóga jela?

JM: Byly kurzy, vycházely knihy.

JB: To mi přijde docela zvláštní...

JM: Chápej, vona byla vlastně svoboda. Já si jezdil do Francie, do Itálie, do Saint Tropez, do Iráku, do Íránu, do Jugoslávie, do Srbska...

JB: Čili lidi byli jen líný?

JM: Ano, byli líný. Tady sis mohl dělat, co chtěl. Zákony ti to umožňovaly. Já měl doma takovej štos zákonů a furt jsem se v nich hrabal. A vždycky jsem si nějakýho toho blbečka, co mě chtěl omezovat, podal: „Co kecáš, zákon mi to dává! A ty to musíš akceptovat.“ Je pravda, že první léta vod roku osmačtyřicet byly dost blbě. Já byl maloburžoazní syn, matka měla trafikou, tak jsem trpěl. K jídlu jsem měl chleba a kávu. Vosmašedesátej, to už byla pohoda. No, někteří trpěli. Ale opakuji, že trpěli, protože byli líný používat zákony.

JB: Angažoval ses nějak, spojoval se s chartou a podobně?

JM: Vlastně jsem vo chartě ani nevěděl. Ale skutečně, já jsem přesvědčeněj, že pokud by používali zákony, tak s nima taky vyběhnou. Ale voni se nechali vládnoucí oligarchií, to znamená tehdy komunistickou stranou, voblnout. Já to skutečně nemůžu pochopit, protože v době normalizace jsem si tady opravdu dělal, co jsem chtěl.

JB: Skutečně žádné problémy?

JM: Pravda, v roce devětašedesát jsem byl v západním Německu, a když jsem se vrátil, tak jsem problémy měl. Ve svém zaměstnání jsem kritizoval své vedoucí, komunisty, když došlo k úmrtí dělnice. V Tesle Holešovice umřel vedoucí strojní výpočetní stanice, nikdo vo tom nic nevěděl, tak mě tam prskli, já to po půl roce dal do chodu a v tom momentě mě vyměnili, dali tam komunistu. Tak jsem se naštvál, rozvázal pracovní poměr, a pak jsem nemoh najít stálý zaměstnání. Prošel jsem asi sto padesáti profesema. Pak jsem pracoval na želez-

nici, takže jsem měl volnou jízdenku do Indie.

JB: Ty si ale problémy stejně asi nepripouštíš?

JM: V životě jsi ty sám strůjcem svého osudu. Problémy přicházejí, ale ty se jimi nesmíš nechat položit. Problémy musej zmizet. Čtyry dni a musej bejt pryč. Ale většina lidí se soustředí na problém, začne se nervovat, problém roste a nervovej systém jde do hajzlíčku.

ZM: Tak na zdraví!

Rozhovor s Jogim Mokšanandem (JM) byl zaznamenán v jedné čínské restauraci na Novém Městě v Praze dne 20. 8. po vernisáži výstavy Na lodi bláznů v Galerii kritiků. Účastnili se ho Jaroslav Balvín (JB) a Zuzana Musilová (ZM). Jedli jsme nudle se zeleninou, jarní závitky a obalovaná kuřecí křídýlka, pili pivo a ženšenové panáky.

Připravil

Jaroslav Balvín

Kvítky na tubetějce

**Dali jsme vyšetřiti, jak se
dostal do projevu
mezititulek
(tisk řízený stranou,
nikoli vládou)**

Možná vás to trochu překvapí, ale zjednodušená představa, že v únoru 1948 přišel k nám rudý kůň, zalehl nám celý dvůr, a bylo vymalováno, nevystihuje tehdejší realitu ani trochu. Jednak byl rozjezd komunistického režimu delší než nějaký jeden únor. Ještě zajímavější je sledovat, jak dlouho trvalo novému aparátu státu, vlády a vládní strany ustavit některé principy, než se režim vlastně rozjel a než se zjistilo, které kolečko má k jakému zoubku zapadat.

Krásně je to vidět na dobovém tisku. Sice existuje Hlavní správa tiskového dozoru, tedy cenzura, existuje minis-

terstvo informací, které vydává koncese k provozování tisku, ale nad nimi, za nimi, kolem nich, a hlavně místo nich tady reálně je tiskový odbor aparátu ÚV KSČ v Praze. A ten všechno řídí. To je jasné celkem rychle. A tak by se dalo čekat, že třeba taková věc jako otištění projevu Klementa Gottwalda bude dva roky po převratu už rutinní prkotinou, kde noviny srazí paty a provedou úkol přesně v souladu s požadavky příslušných tajemníků KSČ a hlavně podle už mnohokrát vyzkoušeného postupu – dostanu projev, přepíšu projev, udělám korektury, vysázím projev, udělám obtahy, ukážu obtahy na ÚV, opravím další chyby, změním sazbu, znovu ukážu na ÚV a tisknu. Chyba vyloučena. A přesto, v březnu 1950 mluví Klement Gottwald na plénu ÚV a jeho projev musí otisknout najednou a v jednu chvíli všechny noviny. A rázem je vidět, že soukolí ještě vůbec neladí a vrže a skřípe jako starý orchestrion. Jedny noviny mají fotku prezidenta, jiné nemají, ani jedny noviny nemají stejný hlavní titulek projevu, každý pes jiná ves. Všichni si dodali své mezititulky, a navíc ČTK, která novinám projev posílala, udělala při přepisu chybu...

Zpráva tiskového odboru ÚV KSČ propadák po pár dnech hodnotí slovy:

ČTK: Dali jsme vyšetřit, jak se dostal do projevu mezititulek, kterého použilo Svobodné slo-

vo a Lidová demokracie. V oznámení, které nám ČTK poslalo, vysvětlují soudruzi, že nešlo o zlý úmysl nebo pokus o sabotáž, nýbrž o nepozornost, kdy redaktor považoval označení sloupce za titulku.

Prostě se stalo, že při opisu projevu nazvaného Dále a směleji vpřed na cestě k socialismu redaktor nepochopil, že se mu na druhé straně omylem vyskytl kus titulku Dále a směleji vpřed. A tak, pamětliv toho, že projevy prvního komunisty v zemi jsou nezpochybnitelné, neuvažoval a napálil okopírovanou půlvětu jako mezititulek.

Rozdělil místo projevu, které mělo držet pohromadě a ani kontrola na jeho přehnanou odpovědnost nepřišla. A na tubetějce vyrostl kvítek fachidiocie.

Zpráva ČTK k celému případu:

Praha 1. března 1950

Vážení soudruzi,

domácí zpravodajství ČTK vydalo projev presidenta republiky Klementa Gottwalda v době od 11.30–15.30. Revise a šéf směny

Prostě se stalo, že při opisu projevu nazvaného Dále a směleji vpřed na cestě k socialismu redaktor nepochopil, že se mu na druhé straně omylem vyskytl kus titulku Dále a směleji vpřed. A tak, pamětliv toho, že projevy prvního komunisty v zemi jsou nezpochybnitelné, neuvažoval a napálil okopírovanou půlvětu jako mezititulek.

Rozdělil místo projevu, které mělo držet pohromadě a ani kontrola na jeho přehnanou odpovědnost nepřišla. A na tubetějce vyrostl kvítek fachidiocie.

současně vydali ještě dalších 8-10 stránek jiného materiálu. Projev psaly čtyři písárky, čtyři redaktori jim diktovali a celkem šest členů redakce revidovalo text podle originálu.

V tomto směru bylo tedy učiněno vše, aby projev vyšel co nejdříve a bez chyb. Chybné uvedení titulku vysvětlují níže ti členové redakce, kteří tento úsek projevu vydávali, přičemž soudruh Víčan byl odpovědný za vydání.

Vím, že některé údaje, jež soudruzi Jarka, Gregora a Víčan uvádějí, mohou snad jen celou chybu vysvětlit do té míry, že nešlo o zá-

měrnou sabotáž. Neomlouvají však nepozornost, jíž se uvedení soudruzi dopustili. Na jejich omluvu uvádím, že vydali v údobí čtyř hodin (průměrně každých 6 minut jednu stránku) s napsáním i revidováním a že text opravili jinak spolehlivě a dobře.

Poukazuji dále na př. na redakci Práce, jež se dopustila, zřejmě též svedena neodborným značením sloupců na některých obtazích, podobného omylu, když vytiskla před sloupcem č. 3 (obtah) nesprávně titulky: Dále a směleji vpřed.

Soudruh Víčan L. uvádí k věci:

Projev soudruha Gottwalda jsme dostali asi v 11 hodin v kartáčovém obtahu. Abychom jej mohli rychle vydat, rozdali jsme jednotlivé stránky několika soudruhům redaktorům, kteří z kartáčového obtahu diktovali písárkám (na čtyřech strojích) přímo do blány. První sloupec byl označen titulkem: „Dále a směleji vpřed k socialismu.“ Tím, že nebyla zachována přesná sazečská úprava (druhý sloupec byl označen trochu odlišným nadpisem), diktuující redaktor, který neměl zkušeností s technickou úpravou kartáčového obtahu, považoval to za normální nadpis.

Obsah projevu jsem kontroloval se s. Jarkou tak, že jsem předčítal z obtahu a s. Jarka kontroloval 2. sloupec, je možné, že někdo z nás předčítal slova: Dále a směleji vpřed a druhý mu to potvrdil domnívaje se, že jde o pokračování z prvního sloupce. Protože jsme se snažili, aby napsané blány byly co nejdříve venku, kontrolovali jsme obtah automaticky dále. Je pravda, že jsem se mohl znovu podívat na blánu, ve spěchu jsem však předčítal z obtahu dále.

Ladislav Víčan

Soudruh Jarka uvádí:

Při psaní projevu presidenta Gottwalda rozdělili jsme se na několik skupin, z nichž v prvé jsem opravoval já se s. Víčanem. S. Víčan předčítal a já sledoval blánu s rydlem. Při tom se ovšem mohlo stát, že písárka, která

opisovala druhý sloupec, považovala označení sloupce v tiskárně za titulek a dala jej doprostřed. Nemohu se upamatovati, zdali já nebo s. Víčan tento titulek přečetl, je docela možné, že jsme to pokládali skutečně za titulek a sledovali stránku dál. Ostatní obtahové stránky jsou označeny lépe: AD Gottwald, což vylučovalo omyl.

Václav Jarka

Soudruh Gregora uvádí:

Diktoval jsem první část projevu a jelikož jsme měl v ruce vždy jenom jeden list obtahu, domníval jsem se, že označení „Dále a směle vpřed“, je titulek, protože správné označení pokračování v obtahových stránkách mělo znít AD Gottwald, sloupec č... a tato stránka byla bez něho.

Vratislav Gregora

V závěru bych chtěl zdůraznit, že jsme si vědomi, že jsme se dopustili chyby. Prosím však, aby bylo přihlédnuto k některým vysvětlením a konečně k tomu, že s. Víčan pracuje jinak velmi spolehlivě, stejně jako revisní redaktor V. Jarka, s. Gregora je 21letý redaktor-čkatel-začátečník, jenž v domácím zpravodajství ČTK pracuje 2 měsíce.

Těch výmluv a vytáček. Ano, je to doba procesů a nesmyslných poprav. Kdo mohl vědět, jak sám dopadne? Kdo z redaktorů skončí ve vězení, která písarka půjde uklízet někam na venkov, komu se za jeden zmršený titulek otevře náruč uranových dolů. Nikomu se nic nestalo, chyb při otištění tohoto projevu bylo tolik, že spíš šlo o ústa příslušnému tajemníkovi ÚV KSČ (mimo chodem Čestmíru Císařovi, který se za Pražského jara stal jednou z hlavních tváří nového stylu komunistické strany, na chvíli). Chybovaly deníky Práce, Mladá fronta, Lidové noviny, Zemědělské noviny, Obrana lidu, Svobodné slovo, Lidová demokracie, Nová svoboda, Stráž severu i Rovnost. Je-

nom Rudé právo mohlo sloužit za vzor. Takže bylo třeba přijmout celkovější opatření, aby se nám to už neopakovalo. Tiskový odbor ÚV KSČ tedy rozhodl:

Závěr: Chyby, které se staly při uveřejnění projevu soudruha Gottwalda (různý hlavní titul, vlastní mezititulky jednotlivých redakcí, záludný mezititulek v ČTK) ukazují, že pro příště bude nutno trvat na tom, aby projev hlavy státu byl uveřejněn pod jednotným titulem a aby byla zachována jednotná úprava, dále aby byly nám před otištěním předloženy obtahy projevu.

Stejně tak bude nutno určit jednotnou úpravu důležitých stranických dokumentů, jakými byly komuniké usnesení ze zasedání Ústředního výboru.

Při uveřejňování projevů ze zasedání ÚV bude zaručeno jejich správné uveřejnění v tisku tím, že projevy přinese pouze Rudé právo a až druhý den ostatní denní tisk. Tím se také zabrání, aby byly zneužity v zahraničí dříve, než budou známy z domácích sdělovacích prostředků.

Tak, nejlépe od chyby odlákáte pozornost, když připomenete všechna nebezpečí, která vlasti hrozí. Kdo by napadl takto ostražitě soudruhy, že nedokázali ani zajistit, aby se jeden projev otiskl v několika novinách stejně a bez chyb? Nikdo. A navíc, málem se povedl karambol mnohem většího dosahu:

Poznámka: První vydání Rudého práva i ostatních denních listů přinesly v projevu s. Gottwalda větu, v níž s. Gottwald mluví o mírovém využití atomové energie v SSSR i o případném použití atomové energie k odražení útočníka. V posledních vydáních byla tato věta vypuštěna. Oprava byla telefonována z Rudého práva redakcím před 22. hodinou.

Připravil

Martin Groman

Abychom jej mohli rychle vydat, rozdali jsme jednotlivé stránky několika soudruhům redaktorům, kteří z kartáčového obtahu diktovali písarkám (na čtyřech strojích) přímo do blány. První sloupec byl označen titulkem: „Dále a směleji vpřed k socialismu.“ Tím, že nebyla zachována přesná sazečská úprava (druhý sloupec byl označen trochu odlišným nadpisem), diktuji redaktor, který neměl zkušeností s technickou úpravou kartáčového obtahu, považoval to za normální nadpis.

Šofarův

Z podzimní fašírky

Tak to zase nevyšlo. Byl jsem nadšený z novinové zprávy, která mě naplnila mírem a nadějí. V pátek 21. září bylo oznámeno, že z brněnské zoologické zahrady utekl pavián Heiko. Do elektronického zabezpečení nešel proud, tak se zkrátka poněkud vzdálil z vymezeného prostoru.

Říkal jsem, do které partaje asi zamíří, za koho začne kandidovat? Hodil by se do všech, i do těch dosud nazaložených.

V sobotu už to bylo všechno jinak. Chovatelé Heika odchytli u golfového hřiště. Šipka z narkotizační pušky ho dostihla. Ten začátek je ještě nadějný, i strany by mohly používat takováhle zařízení třeba na voliče. Po městě by chodili chlapíci z trubkama, fouk, vy byste ucítili na krku jen drobné bodnutí jako od komára, a byli byste od té chvíle jasně modří, oranžoví, zelení, černí nebo třeshňoví...

Ale Heiko je zpátky v ZOO. Přišli jsme v Senátu nebo Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR o opičí dráhu. Tak někdy jindy.

vývar

Lucie Bílá si „zkusila“ být na den šéfredaktorkou tiskoviny 24 hodin; to je je teď takový druh vyvatování médií v rámci akce „vymysli něco nového“. Nejspíš je od toho očekáván synergický efekt pro obě strany – což může klidně být. V rozhovoru (ten se samo sebou rozumí) dostala otázku: *Myslíte, že by čtenáři měli nacházet v novinách to, co chtějí číst, nebo mají noviny servírovat to, o čem by lidé „měli vědět“?*

Několikanásobná zlatoslavice odpověděla: *Dav jde za tím, kdo je silný. Nikdy ne za tím, kdo ví jen to, co dav ví už dávno. Chce se něco dozvědět a opřít se. Takže noviny by rozhodně měly být chytřejší. V redakcích by měly být nejvzdělanější a nejvyvolenější pro tu práci.*

Jednak kvitují s radostí, že nejen Karel Gott se vnořuje do „politologických“ úvah (a představ). Pak se mí líbí obraz, že dav se chce opřít. Není psáno o co. Buď to vypadlo při tom oporu, nebo jen tak. Opřít se a tečka. Nejlepší je ta poslední věta. Prostá sva-

toto! Sluníčkoví lidičky začínají dobývat hradby Jericha (teď nemyslím oblíbenou vinokavárnu Dobré adresy). Jen aby se nezvalo během té zteče: Trubte na ústup, spletli jsme si tvrz!

Tak Švancík-Klaus 1 : 1.

Arnold promluvil v OSN o globálním oteplování. Narodil od našeho prezidenta o tom něco ví – viz Terminátor, Predátor nebo Total Recall. Ale Klaus zase umí hrát na foukací harmoniku. V dalších kolech navrhujeme závod v pojídání švestkových knedlíků (včetně červů) a 48 hodin nepřetržitého čtení díla Milтона Friedmana. Pokud by byla zase plichta, kopaly by se penaly.

Kdyby se Rakousko-Uhersko nerozpadlo, tak by oba hrdinové mohli kooperovat. Václav Klaus by mohl dělat účetního a Arnie jeho bodyguarda. Vidíte, za co všechno může tenhle ten Masařík se svými vizemi.

Lucie Bílá si
„zkusila“ být na den
šéfredaktorkou
tiskoviny 24 hodin;
to je je teď takový
druh vyvatování
médií v rámci akce
„vymysli něco
nového“. Nejspíš je
od toho očekáván
synergický efekt pro
obě strany – což
může klidně být.
V rozhovoru (ten se
samo sebou rozumí)
dostala otázku:
Myslíte, že by
čtenáři měli
nacházet v novinách
to, co chtějí číst,
nebo mají noviny
servírovat to, o čem
by lidé „měli
vědět“?

Až se bude na olympiádě soutěžit ve fanyнковství, víme, koho můžeme nasadit jako jedničku. Proto jsem tady rád.

Tramvaj numero dvanáct se zase nějak zašprajcovala v tom hemžení mezi Prahou 7 a 1, tak jsem si mohl alespoň 3. října pořádně užít čtení Metra.

Dočetl jsem se, že *Prezident Klaus navštívil Žižkov a V Paláci Flo-
ra se pak stal terčem adolescentů, kteří ho žádali o autogram.* Když
jsem se dostal ke slovu „terčem“, tak mně trochu zatrnulo, ale pak
se to jaksí samo vyřešilo. Jsme přece holubičí povahy a pereme se
jen kvůli nepodstatným blbostem. Proto jsem tady rád.

Dočetl jsem se, že *Pavel Bém je pro mě hrdina.* Doufám, že to chá-
pete dobře – pro mě hrdina není, ale pro paní Ludmilu Svobodovou,
která taky dodává: *Pro většinu národa je pan Pavel Bém člověkem číslo
1.* Z toho explicitně vyplývá, že já nejsem většina národa, nicméně
kvůli tomu nesním svého holuba, jak to dělává ten Berlusconi, když
mu chybí vitamíny (taky jste, pevně věřím, dostali mailem ten fil-
meček). Až se bude na olympiádě soutěžit ve fanyнковství, víme, ko-
ho můžeme nasadit jako jedničku. Proto jsem tady rád.

Dočetl jsem se, že *Leo-li Gabor je přesvědčen, že ti, jimž se podaří
vyřešit hlavolam Zlatý čtverec, potká v příštích týdnech nečekané štěstí.*
Světově uznávaný věstec by mohl, podle fotografie, hrát roli v něja-
ké béčkové střilečce. Gabor dále navyšuje energii a prohlašuje: *Kom-
binujeme-li dohromady astrologii s numerologií, stává se z nich mocná
a exaktní věda, schopná přesně předvídat budoucnost.* Nevím, zda
dobře rozumím slovu „exaktní“ v tomhle vývaru, nicméně já zase
vím, že nikdy nemám míchat fernet s plzní, vždycky na to zapome-
nu a pak mě bolí škeble. Proto jsem tady rád.

Pak se dvanáctka konečně pohnula...

Je to už docela trapné, že pořád píšu o „novinách“, které dostávám
zadarmo při nástupu nebo výstupu z hromadné dopravy, ale nic
s tím neudělám. Ve čtvrtek 11. listopadu, mně zatrnulo když jsem
okem přelétl titulky v Metropolitním Expresu – *Jana z Arku nebyla
panna.* Že nebyla panna panenka Maria, to už svět vstřebal a nikdo
se tady kvůli tomu (aspoň v euroatlantickém prostoru) nemlátí,
akorát se jedna parta, která nevěřila v neposkrvněné početí, od-
trhla od skalní církve (Ty jsi Petr, ty jsi skála...) a založila církev sta-
rokatolickou.

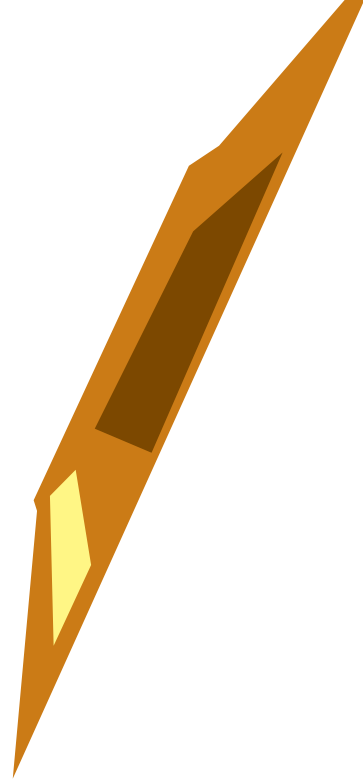
Ale Jana z Arku? To by znamenalo přehodnotit celé žabožrout-
ské dějiny, sakra. Na co ti badatelé zase nepřišli. Pak jsem si to v kli-

du pracovní toalety přečetl a oddychl si. Že
to bylo všechno jinak, to může být, ale zají-
má mě ta nevinnost. V poslední větě psáno
jest: *...dokládají, že žila i po roce 1436, kdy se
dokonce provdala za Roberta z Armoises.* Že
se provdala, to ještě neznamená, že nezů-
stala pannou.

Helejte, už to takhle nezkoušejte, pisál-
kové, to bych mohl odnést infarktem.

Zase se o nás někde píše. Titulek, Metro (12.
10.): *My jsme ti Pražáci aneb Praha 4 – dobrá
adresa: koncerty i zábava.* Děkujeme za pro-
pagaci, my raději používáme heslo: *víno-ta-
nec-klobása!*

Na zpravodajském serveru Hospodářských
novin (zahranicni.ihned.cz) titulek jako
hrom: *Zemřel francouzský revolucionář Bob
Denard.* Ejhle, nejen revoluce požírá svoje
děti, ale i historie či politologie. Nebo taky
– jak se slova pěkně proměňují. Bob De-
nard, císař všech žoldáků, který šel tam,
kde mu zaplatili, je pasován na revolucio-
náře. Nic proti němu, každý se nějak živí.
To spíš co za pitomce pracuje na tomhle ser-
veru! Denard je revolucionář, Stalin je soci-
ální reformátor a Michal David je se Smeta-
nou zakladatelem české hudební klasiky.
Pak už stačí namalovat na stěnu pecen chle-
ba a při bitce o žebřík skandovat: *Toto kuře
bude jenom moje!*

V ten samý den samober 24 hodin otiskl zase titulky *Rumun napadl prezidenta* a ve článku stojí... *na německého prezidenta (...)* *zaútočil psychicky nemocný muž. Útočníka okamžitě zadržela policie.* To je nový typ informací dle modelu „blízká setkání třetího druhu“. Využít server ČTK a pak zminimalizovat zprávu na úroveň poloviční dezinformace. Útočník (pak se ukázalo, že chtěl jen o něco prezidenta požádat) byl rumunsko-německého původu. Je hezké, že už jsme pomalu připravováni na přenos myšlenek, ale já se to asi nikdy nenaučím. Však to mám taky za pár.

Tak Milan Kundera dostane Státní cenu za literaturu... s přihlédnutím k dosavadní prozaické a esejistické tvorbě. Tak konečně se duch a hmota spojily a porazily lásku a nenávisť, teda co to kecám, hlavně že se čte, že jo. Teď ještě Deml, Jindra Hořejší,

Hálek, Mácha a máme splněno. Do té doby budou z mladých staří a ze starých hnojivo pro bioprodukty.

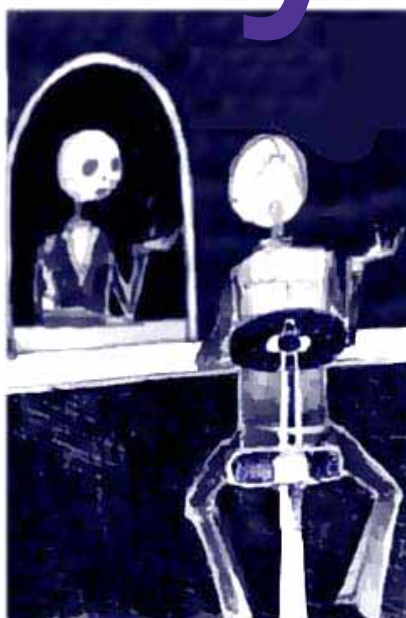
Tak na Milana nezapomněli, to je dobře. Hlavně aby to všechno bylo o lásce.

Jakub Šofar

Canny

demis 184

<http://canny.obribroskev.cz>

Strž (velký recenzní prostředek)

Spojení fyzického světa se světem idejí (výbor z tvorby Richarda Wilbura)

Americký básník Richard Wilbur (1921) stál spíš stranou hlavních poetických linií, přesto u něj můžeme hledat spřízněnost s T. S. Eliotem, s nímž ho spojuje nejen to, že oba umělecky reagovali na události světové války, ale i křesťanské cítění a respekt ke kulturním hodnotám a tradicím. Přestože i Wilbur často používá aluzí a citátů, nedosahuje takové intelektuální naléhavosti jako tvorba iniciátora tzv. nové kritiky, s nímž sdílí především zájem o společenské dění a postavení v akademické obci (jaké nebylo u amerických básníků po druhé světové válce ničím neobvyklým). Nejblíže ale Wilbur stál Robertu Frostovi, jehož byl studentem a později blízkým přítelem. V současnosti básník zastává úřad emeritního kancléře Akademie amerických básníků.

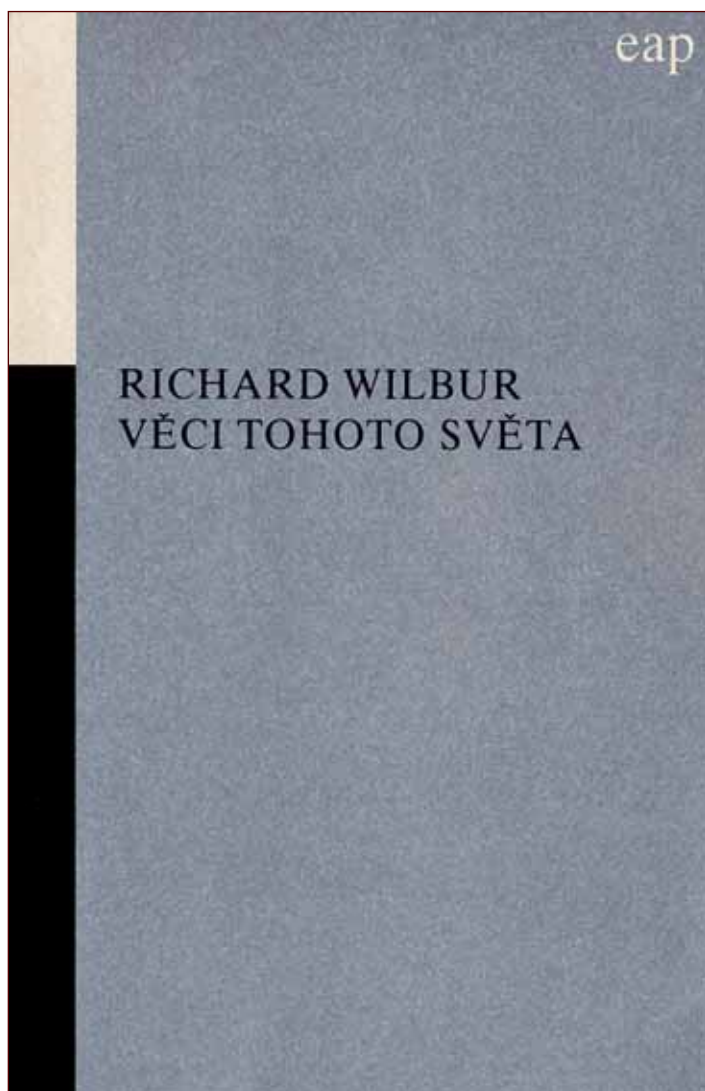
Za průlomové období své tvorby označuje Wilbur druhou světovou válku, jejíž závěrečnou část strávil v Itálii po vylodění spojenců u Monte Cassina a Anzia. Verše začal psát pro uklidnění nervů a nalezení vnitřní rovnováhy a poprvé se tu také blíže seznámil s tvorbou E. A. Poea, kterým byl jako teoretik později fascinován.

Jeho talent objevil francouzský básník André du Bouchet, jenž se svou rodinou strávil válku a dobu bezprostředně poté ve Spojených státech a který se s Wilburem zásluhou jeho manželky setkal na Harvardské univerzitě. V roce 1947 vyšla Wilburova první sbírka Krásné změny (The Beautiful Changes), válečnými zážitky syčená jen z malé části. Po ní a ještě jedné další následovala sbírka Věci tohoto světa (Things of This World, 1956), z níž byl převzat název českého výboru a která v témže roce získala Národní knižní cenu a Pulitzerovu cenu za poezii. Také sám Wilbur ji považuje za svou nejzdařilejší. Sbírkou Rada prorokovi (The Advice to a Prophet) následovala roku 1961.

Nerozsáhlé překlady z Wilbura, vlastně jen šest průřezových básní, si český čtenář mohl dosud pořídit v antologii amerických básníků Obeznamení s nocí, jež vyšla roku 1967 a kterou editovali a přeložili Stanislav Mareš a Jan Zábrana.

První část nové knihy, výboru básní v překladu Petra Onufra podle Collected Poems vydaných roku 2004, tvoří zejména básně ze sbírky Věci tohoto světa. Nechybějí samozřejmě ani rozsáhlejší básnické skladby, v nichž je zřetelnější dramatický prvek.

Básnická osobnost Richarda Wilbura stála v kontrastu proti nově nastupující generaci beatníků, jejichž tvorba zdůrazňuje autentickou osobní zповěď a intimní prožitek bez zřetelů k formálním omezením. Naopak Wilbur, který obdivuje ty, kteří při psaní poezie mohou používat psací stroj, věnuje velké úsilí cizelování výsledného tvaru, v souladu se svou poetikou dbá výběru výstižných výrazů a odpovědně pracuje se zaostřováním metra. Kompozici a formální virtuozitu díla přikládá velký význam; a přestože právě „virtuozita“ tvořila jedno z hlavních témat jeho kritiků, je přesvědčen, „že [poezie] by do sebe měla pojmut veškeré prostředky,

jež v ní mohou fungovat“ (v osmdesátých letech se Wilbur dokonce stal symbolem a vzorem hnutí básníků, kteří se nazývali noví formalisté).

Člověk do své mysli snáze uchopí jev, pro nějž vládne pojmovým označením, a to, pro co pojmové označení nemá a co není nucen vyjádřit přesným opisem, zůstává jeho rozumění skryto ve smyslovém vjemu. Vášně básnického uchopování věcí tohoto světa je Wilburovi blízká, ačkoli si vůči své látce udržuje vědomí distance; proto se může zdát, že občas sklouzává k popisnosti a ornamentu a jeho tvorba pomíjí intelektuální rozměr, jaký se objevuje právě v díle zmiňovaného Eliota – avšak není to spíše důsledný mimetismus podložený básnickovou nechutí mentorsky oslovovat čtenáře, radost z práce s jazykovým materiálem, který umožňuje plasticky zpodobit tvářnost věcí fyzického světa a upozornit na mnohost a naléhavost aspektů určitého jevu?

Objasnit básnickovy tvůrčí postupy napomáhá také jeho důsledné rozlišování mezi imaginací a fantazií: zatímco fantazie je aktivita, která odpoutává od skutečnosti a vytváří království čisté abstrakce, imaginace podle něj naopak propojuje fyzický svět se světem idej v jediný.

Naopak Wilbur, který obdivuje ty, Kompozici a formální virtuozitě díla přikládá velký význam; a přestože právě „virtuozita“ tvořila jedno z hlavních témat jeho kritiků, je přesvědčen, „že [poezie] by do sebe měla pojmut veškeré prostředky, jež v ní mohou fungovat“ (v osmdesátých letech se Wilbur dokonce stal symbolem a vzorem hnutí básníků, kteří se nazývali noví formalisté).

Do druhé poloviny knihy editor zařadil tři eseje z autorovy tvorby, které se pro celek výboru stávají mimořádně hodnotnými tím, že v nich autor, který se také výrazně projevoval jako literární kritik, reflektuje svou tvorbu a formuluje svou poetiku a estetická stanoviska, přestože z jeho esejů získala ohlas především pojednání o prózách E. A. Poea.

Pro knihy z produkce nakladatelství Opus je samozřejmostí kvalitní a podrobně zpracovaná ediční poznámka, přínosem je doslov Petra Onufěra.

Na závěr mi zbývá už jen poznamenat, že je mi dlouhodobým potěšením sledovat ediční práci tohoto nakladatelství, které s grantovou podporou nadace Českého literárního fondu systematicky připravuje k vydání díla autorů, k nimž má české prostředí dosud vydavatelský dluh.

Petr Andreas

Richard Wilbur: Věci tohoto světa. Opus, Zblou 2006, 118 stran.

Strž (velký recenzní prostředek)

Cesta do Bugulmy

Je pravda, že jakýkoliv scénář nebo divadelní hru, já jsem napsal ještě jednu hříčku, jsem psal na objednávku. A proč? Protože já chci psát romány – přesvědčuje autor v rozhovoru v divadelním programu. Je obdivuhodné, s jakou samozřejmostí – a těžko říci, zda tak prostou, nebo tak rafinovanou – se Jáchym Topol pohybuje ve světě (už delší dobu nejen) literárních příležitostí (stále ještě se mi nechce užít možná výstižnějšího slova byznys). Bohužel však také s notnou dávkou tvůrčí nezodpovědnosti, která se dá ovšem lehce skrýt pod originalitu autorova stylu či jeho bezbřehou fantazii.

Tu Jáchym Topol nedokázal ukočírovat ani ve své hře Cesta do Bugulmy, jež vznikla na zakázku düsseldorfského divadla a měla premiéru v závěru minulé divadelní sezony. Když odhlédnu od průměrné kvality textu, přeceněného propagací (ta téměř vždy dovede přecenění přeceněného k dokonalosti) včetně připravované rozhlasové podoby hry, je velmi slabou stránkou inscenace režie. Jiří Pokorný si s ní hlavu příliš nelámá, vyšel z autorova žánrového zařazení Cesty do Bugulmy jako „šílené fantasmagorie s reálným základem“ (lepší podtitul by opravdu nenašel ani erudovaný literární teoretik) a utopil text v nevyrovnané interpretaci a nemalém množství režijních klišé. Po vleklé první polovině přichází v druhé části představení jakýs takýs spád, především ale zásluhou některých hereckých výkonů (Marie Spurná, Gabriela Pyšná). Topolův futurologický obraz společnosti, napůl hořce komický, napůl apokalyptický, nepostrádá mimo jiné řadu politických narážek a vizí promlouvajících k dnešnímu Čechovi, potažmo Evropanovi. Snad i proto zařadila K. Rathouská (Reflex 40/07) Topolovu hru zejména tematicky k tomu nejlepšímu, co u nás v současnosti máme.

Je to ale smutný bludný kruh českého (a evropského) dramatu, když na sebe dokážeme pohlížet jen skrze amalgám politiky, komična a absurdity.

Nikola Richtrová

Jáchym Topol: Cesta do Bugulmy; Divadlo Na Zábradlí; režie Jiří Pokorný, premiéra 15. června 2007

Jiří Sopko

Po 5 letech je v Praze možno opět zhlédnout rozsáhlou výstavu děl Jiřího Sopka, tentokrát pořádanou u příležitosti jeho 65. narozenin. Výstava jednoho z našich největších žijících koloristů je k vidění v Galerii Rudolfinum až do 18. 11. 2007.

Základní koncepcí výstavy bylo ukázat netradiční nebo dosud nevystavená díla, což se částečně podařilo. V prostorách galerie jsou k vidění díla vytvořená převážně od konce 80. let do současnosti. Instalace samotná však není řazena chronologicky, ale spíše podle námětové spřízněnosti.

Sopko byl záhy poté, co začal samostatně vystavovat na začátku 70. let, zařazen do tzv. České grotesky, mezi jejímiž protagonisty měl mnoho přátel. Možná k tomu vedly absurdní náměty jeho obrazů nebo netradiční kombinace barev, ale na tvorbě z 90. let je vidět, že mu nikdy nešlo o nějakou legraci. Náměty spíš budí zamyšlení než úsměv a barevné kombinace provokují pozornost svojí odvahou a neotřelostí. Primát barevné kombinace a sekundární význam námětu je dobře patrný i na volbě někdy zdánlivě zcela banálních témat (pověšené prádlo).

Sopkovy obrazy upoutávají pozornost nezřídka i svojí zvláštní perspektivou. Sopko ve svých obrazech prakticky nevyužívá černou nebo bílou, což lze v celém ohňostroji barev lehce přehlédnout. O to zajímavější je pak jeho hra se světlem.

K výstavě vyšla i rozsáhlá a výpravná Sopkova monografie (možná byla výstava

Sopkovy obrazy upoutávají pozornost nezřídka i svojí zvláštní perspektivou. Sopko ve svých obrazech prakticky nevyužívá černou nebo bílou, což lze v celém ohňostroji barev lehce přehlédnout. O to zajímavější je pak jeho hra se světlem.

uspořádána ke knize, těžko říci) za poměrně lidovou cenu. Na více než 400 stranách můžeme sledovat Sopkovu tvorbu od konce 60. let do dneška, včetně fotografií řady obrazů, které na výstavě neuvidíte. Autory textů jsou Pavla Pečinková a Dušan Brozman.

Výstavu by si neměl nechat ujít nikdo, koho zajímá současné české umění. Návtěvník, který má rád netradiční barvy a jejich kombinace, odejde pravděpodobně z výstavy obtěžkán nejen velkým kulturním zážitkem, ale i autorovou monografií.

Petr Jiška

Zaostali – forever

Galerie hlavního města Prahy připravila rozsáhlou výstavu výtvarné skupiny Zaostali, kterou připomíná 20 let od jejího vzniku. Výstava potrvá v sálech pražské Městské knihovny až do 25. 11. 2007.

Skupina vznikla v souvislosti s uvolňováním ideologického monopolu komunistické strany v kultuře koncem 80. let. Spojila tehdy již vyzrálé autory Huga Demartiniho, Zdeňka Berana, Bedřicha Dlouhého a Pavla Nešlehu. Výtvarné jádro skupiny je spojeno nejen generačně, ale i společnými začátky v informelním hnutí 60. let, kterému se však později všichni více či méně vzdálili. K těmto malířům později přibývali hudební skladatel Jan Klusák a architekt Karel Kouba.

Kromě společné chodby má každý autor v expozici vyhrazenou „svoji místnost“, kterou mohl pojmout po svém. Úvod expozice je věnován společné instalaci Zaostalých v Mánesu v roce 1992, která připomínala spíše „hromadu harampádí“ než nakupení uměleckých děl.

Demartini do své místnosti umístil své sádrové krychle a reliéfy z 80. a 90. let, které jsou na různých místech jakoby narušeny rozpadem. Dnes již nežijící Nešleha je naopak zastoupen i díly, která vytvořil krátce před smrtí v roce 2003. Digitální tisíky přírodních struktur, pastely zobrazující světelná pole, kresby uhlím a jedna rozsáhlá instalace (Ani na zemi ani na nebi – 1989) jsou převážně z 90. let. Kouba vystavuje své topografické kresby. Dlouhý kromě svého Autoportrétu (1999–2002) prezentuje na jedné straně plátna z roku 1988 ale i zcela současné věci. Je mistrem hyperrealistického zobrazení. Staromistrovská zátiší se střídají s oprýskanými zdmi nebo nesmyslnými přístroji. Beran kromě obrazu zadku (Že by autozadek?) umístil na podlahu doprostřed své místnosti skrumáž obrazů, asamb-láží, objektů a struktur z let 1986 až 2007. Ležící socha už tu byla mnohokrát, ale ležící obraz? Klusák uzavírá výstavu dvěma skladbami a notovými záznamy svých skladeb na stěnách.

Je chvályhodné, že si Galerie hlavního města Prahy našla prostor i na výstavu skupiny, o které se ne říct, že by měla významný vliv na českou výtvarnou scénu 2. poloviny 20. století. Výstavu lze doporučit především příznivcům jednotlivých vystavujících autorů nebo lidem, které zajímá kulturní dění přelomu 80. a 90. let. Obecnější význam však zřejmě nezíská.

24. 10. 2007

Petr Jiška

Deset básní

Ve spolupráci s Britskými listy bude Dobrá adresa od tohoto čísla otiskovat celé soubory projektu Deset básní – portréty složené z výběrů nejoblíbenějších básní. Prvním, kdo pro nás svých deset básní vybral, je Ester Fleischerová. Vedle básní vybraných chceme tisknout vždy i medailon Deset vět o... vybírajícím a možno-li i jejich vlastní text.

Deset vět o Ester Fleischerové (*1971):

1 Narodila se v Praze, vyrůstala v uměleckém prostředí a od dětství ji rodiče vedli k emigraci.

V létě 1989, mezi maturitou a nástupem na **2** studium medicíny, odcestovala do Anglie a strávila tam devět let.

První tři roky se živila jako **3** prodavačka; v roce 1992 byla přijata na studium ruské a německé literatury na Cambridgeské univerzitě.

Ve druhém ročníku potkala Karla Brušáka a **4** přestoupila k němu na katedru české a slovenské literatury, ve třetím se provdala za kanadského spolužáka a za velmi dramatických okolností porodila dceru Rosalind.

5 Pod Brušákovým vedením pokračovala v doktorském studiu, účastnila se seminářů prof. Pynsenta, krátce před svým spontánním od-

jezdem zpátky do Čech zazářila na akademické konferenci v Londýně; studii o identitě českých židovských předválečných spisovatelů však nedopsala.

Hluboké přátelství s Karlem Bruškem, roky strávené v cizině objevováním české literatury a nakonec vlastní mateřství v ní vyvolalo potřebu vrátit se do prostředí rodného jazyka.

Z prázdnin v Čechách, kam s rodinou odjela v roce 1998, se do Anglie už nevrátila.

Ještě několik let po útěku do Prahy se věnovala studiu díla Richarda Weinera; kromě toho dramaturgicky spolupracovala s divadelními soubory a živila se překladem.

Napsala několik článků o literatuře, přeložila pár knih, divadelních her a filmový scénář, občas píše básně a od roku 2005 se živí jako copywriter.

S manželem se rozešla přátelsky, svou dvanáctiletou dceru vychovává k lásce k jazyku, literatuře a Praze a knihu, kterou stále dosud ještě nenapsala, vnímá jako svůj největší dluh.

Deset básní Ester Fleischerové (*1971):

Když tma je dvojitá

Jiří Orten

Když tma je dvojitá, když jedna stačila by
a dvě jsou v polibcích úzkostí zmučených,
nadarmo rozvíráš ubohou náruč, slabý
v sobě i v nich.

Zezadu blíží se nějaká stará něha
a dýchá na tebe a připomíná ti,
že věrný pes za každou zradou běhá
a má ji přece rád: bojí se štěkati.

Kdybys jej pohladil, jeho vědoucí čenich
poznal by pravou tmou po vůni zákoutí,
kde leží láska tvá u věcí odložených,
jež zapomínají probudit kohouti.

Když tma je dvojitá a nesvítá a nední
se ani v daleku, vezmi si to, co jest,
a potom odejdi zařukat na poslední
a nejbližší verš snu, jenž nespí pro bolest.

Ze sbírky Nech slova za dveřmi, edice Mocca, nakladatelství Dokořán, 2003

Chci to slyšet

Jan Skácel

Na dně každé písni,
i té nejsmutnější,
na dně každé sklénky
něco tiše cinká.

Někdy víc
a jindy jenom málo.

Chci to slyšet.
Bůhví co mne nutí,
ale musím čekat na cinknutí,
jinak by se moje srdce bálo.

*Ze sbírky Zlé laně odcházejí k ránu, edice Mocca, nakladatelství Doko-
rán, 2007*

Kdo vám tak zcuchal tmavé vlasy?

Antonín Sova

Když ona přišla na můj sad, vše právě odkvétalo.
Tak nevrle a tulácky v obzoru slunce spalo.

Ó, proč tak pozdě? Řekl jsem k ní. Poslední slunce na síti,
zvony mi v mlhách umlkly, jsou ptáci v travách ukrytí,

mé louky teskní vůní mdlou a vody sešeřeny jsou
a přes přívozy stíny jdou a všechno planou je už hrou –

že do daleka odplout chci kams na zelené ostrovy
a zdvihám vlajky na stožár a bílé plachty, lanoví.

Vás tenkrát z jara čekal jsem ... V obzoru modrý zvučel jas.
Já napjal struny z paprsků, by echem chyt se v nich váš hlas.

Nuž rcete, kde jste tenkrát byla? A pod jakými zeměpásky?
Nuž rcete, či jste jaro žila? Kdo vám tak zcuchal tmavé vlasy?

Kde horké noci zpívaly vám v okna otevřená?
Má duše marně toužila tím tichem uděšená.

A teď? Kdy nevzpomněl jsem snad, vše se tu chystám zanechat,
na plavbu bych se vydal rád, proč jdete vadnout na můj sad?

Pro nás tu slunce nehoří a nevyskají pohoří.
Nám nikde louky nevoní, zpěv nezní v našem pomoří,
chci odplout sám a poslouchám podzimu pohádkové hlasy –
jdu hledat Nové království. Kdo vám tak zcuchal tmavé vlasy?

*Ze sbírky Kdo vám tak zcuchal tmavé vlasy (Breviř milostné poezie od
Máchy ke Šrámkovi), edice Mocca, 2003*

Horolezec

Karel Brušák

Není noc ani den. V tu neurčitou chvíli
zas pracně zlézá hřbety pustých hor
k neurčitému, bezcílnému cíli.
Chuchvalce mraků táhnou za obzor.
Cítí jen rukou, která hmatá skálu.
Ví jenom nohou, jež se vzepřela.
Nežádá víc. Má dost na tomto málu,
které mu dřina vrývá do těla.
Skála se drolí na beztvarou masu.
Z ledovce kape ušpiněný sníh.
V poryvech větru hučí krutý smích.
Vnímá jen rukou, která hmatá skálu.
Ví jenom nohou, jež se vzepřela.
Neslyší výsměch tomu svému málu
toho, jenž ví a zná vše docela.
Chuchvalce mokrých mraků skryly
lhostejný plenér mrtvých hor,
A horolezec, dalek bezcílnému cíli,
netečně mizí za obzor.

*Jedna z posledních, nepublikovaných básní, otištěna in memoriam
12. 7. 2004, článek Zuzany Slobodové, Ohlédnutí za Karlem Brušá-
kem.*

Svou violu jsem naladil

Karel Hlaváček

Svou violu jsem naladil co možno nejhloběji
a tichý doprovod k ní pozdě za večera pěji.

Hráč náruživý zádumčivých, sešeřelých nálad,
chci mít divné kouzlo starých, ironických ballad.

A na zděděnou violu svou těm jen, těm jen hraji,
již k ránu v nocích nejistých do dálek naslouchají...

Mé melodie chtějí mít smutek všeho toho,
co rostlo, vykvetlo a zrálo marně, pro nikoho.

A míti toho nadějí a neurčitou něhu,
co vzklíčiti chce v té těžké půdě dalekého břehu,

a míti zvuk jenž nesmělý, přec jemný, smysly mámí,
jak chvění silných drátů, utlumených sordinami,

a chtějí důvěrnost mít v tichu prodloužených staccat,
když na nejnižších polohách tmou chystají se plakat...

Na violu zděděnou jen tehdy, tehdy hraji,
když měsíc teprv vyjít má a tma je ještě v kraji,

a vigilie přísná padá za lesy a vodu,
a krajem velké tajemství jde slavných Božích Hodů.

Mé tenké prsty po strunách vždy nervozně se chvějí,
když tichý doprovod svůj pozdě za večera pěji...

Svou violu jsem naladil co možno nejhlouběji.

Karel Hlaváček, Pozdě k ránu, nakladatelství Kentaur/Polygrafia, 1993

Jednou

Václav Hrabě

Noviny nevyjdou ve zvláštním vydání,
nikdo mi s růžemi nepřijde přát.
Pomlčí důstojně klasici svázaní
o tom, co brzy už musí se stát.

Neshoří hvězdy a nevyschnou rybníky.

V ulicích nebude dechovka hrát.

Kdopak si všimne? Vždyť svět je tak veliký
a třeba zrovna teď má se to stát.

Jednou tě potkám, vím to jistě!

Nevím jen kdy, na kterém místě...

Ať si klidně říkají, že nevím o životě nic -
možná se to stane zítra, možná až za měsíc.

Možná zrovna teď, na tomhle nároží
na mou horkou tvář svou ruku položíš.

Málokdo všimne si našeho setkání.

Někdo snad začne se přestárle smát

až mě na ulici políbíš do dlaní
a řekneš, že se to muselo stát.

Václav Hrabě, Blues, nakladatelství Labyrint, 1999

Zelené oči

Jiří Karásek ze Lvovic

Tvé oči zelené, jež fosforově žhnou,
Mně sugerovaly jak vlnou tajemnou,

Mně sugerovaly zapadlý dávno sen:
Jsme sami, sami dva, a kolem bílý den.

A kolem bílý den a jako žhavý kov -
Já rytmus poslouchám tvých přitlumených slov.

Co chceš mi? Nevím to. Jsem zemdlen, zemdlen vším.
A celý jsem teď vzdán tvým očím zeleným.

A utonulý jsem v jich průsvitavé hře.
Jak střelka magnetu jdu k pólu duše tvé.

A v měkkou lichotnost jdu tvého úsměvu,
A v těla nejprudší a rozechvěnou hru...

A v touhy vášnivé, jež ke mně horké jdou,
A v očí vlhký lesk, jež fosforově žhnou.

Já vyžít chtěl bych vše, co zbylo v těle mém,
Do šťávy poslední, v záchvěvu jediném,

Já chtěl bych horečně se prochvíť duší tvou!
Být spálen ohněm tvým! Rozkoší smyslnou!

Rozkoší extrémní být tebou lehce tknut!
Být tebou obklopen, být tebou proniknut!

Být v tobě roztaven a v tobě splynulý!
Tvým dechem dýchat! Tvou vášní býti mdlý!

A cítit, poslední jak touhy v řadrech mrou,
Jak všechno splněno, co šlo kdy duší mou!

Do šťávy poslední jak vše jsem vyplýval!
Své mládí jak jsem ti a celý žár svůj dal!

A vůni krve své a svěžest všech dnů svých,
Pod vlivem očí tvých, tvých očí zelených,

Tvých očí zelených, jež fosforově žhnou,
Jež sugerovaly mně touhu tajemnou...

Jiří Karásek ze Lvovic, Básně z konce století, nakladatelství THYRSUS, 1995.

Osud

František Halas

Nespí-li dosud dlaně tvé
pro poslední mé sevření
dnes sepni je jak za mrtvé
nad nimiž anděl kamení

Jen jiné postavení hvězd
ve výškách černé vznešenosti
nám dalo jinam kvést
do mrazů konečnosti

Sepni své ruce a pros za nás
ať noc dětí je nám dána
když sám si stýská každý z nás
a láska pláče nerozdána

Tiše, 1932

///

Richard Weiner

Odkud? – S ledovců. – Odkud? – Z hlubin. –
Odkud? – Z propastí. – Odkud? – S hvězd. –
Střez se šlépějí povzbudivých,
stopa smazaná lepší jest.

Kdybych tě mohl vésti, jak rád bych
tamtudy ved' tě, kde neznám cest.
Jíti po stopách neshledání,
hlasy zbloudilých dát se vést...

Ten, kdo na prahu „na shledanou“
říká, lépe by zůstal zde.
Není návratů, není cílů,
nejdeš ty. Tvoje cesta jde.

Odtud, kam míříš, odvíjí pásmo
lhostejno, kam bys nohu klad'.
Dojdeš stoje, ač doved'li jsi
sebe v sobě zahrabat.

Žít a nebýt! Ó plodné marno,
firmamenty jímž osety!
Cíle není ni na shledanou,
jsi ty. Jdeš sobě v ústřety.

Snáším se s ledovců, stoupám z hlubin,
nořím se z propastí, padám s hvězd.
Slyš mě, poslechni, rozkazuji!
Jsem hlas všeho, co Samo jest.

Richard Weiner, výbor Básně, Torst 1996

Neděle

Ivan Blatný

Je neděle Mám volno
pacienti očekávají své návštěvníky
chodím mezi budovou nemocnice a farmou
snad budu mít také nějakou návštěvu
snad mě najdou
snad se na cestě objeví Brušák
anebo Listopad
anebo Dresler
jsou tady v cizině léta a ještě jsem je neviděl
mám připraveny básně
budeme mluvit o literatuře
svět bude zase plný života.

Z antologie Ivana Slavíka, Čeští prokletí básníci, Host Brno, 1999

8

9

10

MĚL TVOJE OČI

Ester Fleischerová

Měl tvoje oči
 Já byla sama
 (den podivný se zdál už od samého rána)
 a očima těma na mě mrk.

Pro koho v krvi smáčíte ten brk?
 Tak ptal se a smál se očima tvýma
 (gestem i trylkem tvého kraje mi tě připomínal)
 a já byla sama.

Chtěl moje číslo.
 Já mu ho dala.
 Měl tvoje oči
 A já se s tebou milovala.

VYŠLO PODZIMNÍ 41. ČÍSLO PSÍHO VÍNA

OBSAH:

BÁSNĚ: pavel řezníček | vojtěch vaner | richard kitta
 | helena andresová | milan klimeš | lukáš motyčka |
 tomas martinec | radim karlach | milena fucimanová
 | vlasta bakalová | memfer | ian stephen | peter von
 linprun | antonin mareš | konstantin kedrov | pavel
 herot | alexandr rozenbaum | vladimír vysockij |
 jevgenija kuzněcovová | dalimír stano | jan suk

PRÓZA: marek šobáň | viki shock

RECENZE: petr štengl | milan libiger | milan hrabal
 | radim kopáč | jakub grombíř

GALERIE: ivan václavěk

PŘÍLOHA: jan j. novák | z deníku po celanovi

PSÍ VÍNO | ČASOPIS PRO SOUČASNOU POEZII | XI. ROČNÍK | 2007 | Č. 41
 VYCHÁZÍ S PŘÍSPĚNÍM MINISTERSTVA KULTURY ČR
 VYDÁVÁ: PETR ŠTENGL, NAKLADATELSTVÍ A VYDAVATELSTVÍ
 E-MAIL: P.STENGL@CENTRUM.CZ | HTTP: WWW.VOLNY.CZ/PSIVINO
 TISK: CALAMARUS PRAHA | DISTRIBUCE: KOSMAS
 PŘEDPLATNÉ: KACERICE@CENTRUM.CZ | CENA: 30,- Kč

Mediální (po)věstník

Média pod diktátem celebritizace

Celebrita (z anglického celebrate = slavit, oslavovat) - proslulá osobnost, potentát. A jak se tak člověk stane celebritkou? Za á musí nejdřív provést něco, kvůli čemu bude adorován, a za bé si musí zajistit neustálý přísun pozornosti. A teď schválně: Která ze společenských institucí má tu schopnost (často se o ní mluví jako o „moci“) vydupat si pozornost nejširší veřejnosti? No přece ta, které se do úst cpe roubík jako první, pokud se něco ve společnosti „semele“ a je potřeba si ohlídat informační výstupy. Na druhou stranu tato mocná instituce velmi často - a někdy i velmi ochotně - skáče tak, jak jiná (o chloupek, ale přesto mocnější) instituce píská.

Třeba takový showbyznys; proč by se tedy Anetka Langerů nemohla na jeden den stát šéfredaktorkou oranžové Čtyřladvácíky? Jéje, to byla tehdy NÁHODA, že to bylo zrovna pár týdnů před jejím koncertem, který samozřejmě neopomněli zmínit v každé reklamě na to, že ten a ten den bude šéfredaktorkou Ringierova zdarma-deníku. Co na tom, že účel celé téhle šou svou trapností zapáchal na sto honů daleko; aspoň si to vyzkoušela, holka jedna okatá, šikovná. Že se podobného činu dopustil i jeden z toho mála špičkových českých moderátorů politických pořadů Vašek Moravec, už moc vtipné není; spíš tristní. Hospodářky v bledě modrém to samé - to když jim, oblečeným do slušivého podzimního kabátku serióznosti, na jeden den šéfovala ikona české státnosti a disentu Václav Havel. „Vydání hospodářských novin ze čtvrtka minulého týdne, které připravoval bývalý prezident Václav Havel, se podle informací z distribuce vydavatelství prodalo více než dvojnásobek oproti běžnému průměru,“ prozrazuje týdeník

Marketing & Média. To je zvláštní - čím to asi bylo...?

Pod čarou: Česká mediální scéna jako by tak trochu připomínala nakrucování napudrované hvězdičky z Horní-Dolní ve víru velkoměsta - hlavně se bavit a zabavit, užít si a zažít! Lidé chtějí zábavu, tak jim ji naservírujeme. Kolik z českých médií se ale věnuje skutečným problémům - sociálním, ekonomickým, ekologickým, politickým? Místo toho i zpravodajství jednoho z posledních mohykánů seriózních médií (Český rozhlas 1 - Radiožurnál) hrdě „informuje“ o jídelníčku princezny Anny, když se u nás tehdy stavila omrknout Velkou pardubickou. Kolik z českých médií se nenechá semlít molochem současného trendu brát svět kolem sebe jako jednu velkou zábavu? Na prstech jedné ruky by je spočítal. Nebylo by tak vhodnější medializaci celospolečenských témat nazývat spíš jejich „celebritizací“? Znamená to tedy, že se už teď můžeme těšit, jak nám programové schéma jedné soboty na koláčově nejsledovanější televizní stanici vypracuje třeba nová miss 2008? Ta už první podmínku na cestě stát se celebritou splnila; teď si hlavně zajistit neustálý přísun pozornosti.

Mediální žena – jednající vinice

Přívrženkyňe feministického odboje se mohou radovat: Jejich hlasy volající po odstranění stereotypního zobrazování genderových rolí jako by byly vyslyšeny, a to přímo v líhni stereotypů - ve světě reklam. A přitom v reklamním průmyslu stejně jako ve světě médií se zažitým stereotypům daří nejvíc. Je-li potřeba komunikovat luxusní, a přitom bezpečný bourák, můžeme se vsadit, že ženská ho určitě řídí nebude. A má-li mít reklama zaměřená na muže po-

někud erotický podtext (ať je to reklama na sklenku irské whiskey nebo na bavlněné ponožky), je celkem nasnadě, že žena použitá jako „návnada“ bude buď blondýnka nebo tam v ideálním případě budou kočky hned dvě: blondatá a tmavovlasá, na efekt. Aby byl kontrast ještě konstatovatější.

Plusový bod si z tohoto hlediska zaslouží např. reklama na nákupní centrum Palladium na pražském Náměstí Republiky, které jako tvář své reklamní kampaně zvolilo tmavovlásku. Další plusový bod putuje do stáje pojišťovny Allianz za printovou reklamou na svůj produkt povinného ručení: Pohled ze zadních sedaček auta na hlavy mladé dvojice upoutá především aktivitou ženy objímající muže kolem krku a líbající ho na krk. Ha, konečně žena v roli aktérky, nikoli jako pasivní objekt mužova zájmu! A ještě ke všemu žádná blondýnka, ale pěkně uhlovatá jako havran, s náběhem domodra - modrý nádech jí na černě jejích vlasů háže modré logo Allianz umístěné vpravo dole. Stylem zápisu v deníčku si pak přečteme, že v „neděli 16:20 – Moment, kdy ji poprvé odmítl“. Claim pak upozorňuje řidiče, že „Oceníme všechny, kteří nebourali“. Dost bylo tedy (sexistického) zobrazování žen v roli nezbedné zdravotní sestřičky, ženského těla jako symbolu sexu či nástroje na cestě do kariérních výšin? Má aktivní žena zelenou?

Pod čarou: I když žena v popisované reklamě Allianz „aktivně jedná“ (je to ona, kdo muže LÍBÁ, nikoli, že by ona BYLA LÍBÁNA), pozice, do jaké ji vybraný způsob zobrazení dostává, není dvakrát potěšující. No kdo by chtěl být označován za toho (mezi řádky rozuměj „nezodpovědného“), kdo rozptyluje řidiče od řízení a může způsobit dopravní nehodu? Takže z bláta do louže. A přitom motiv rozptýlení jde znázornit několika způsoby a rozhodně lze mezi nimi najít i ty, které nejsou založené na genderu. Rozptýlit se mohl řidič sám, třeba když se kochal krásami přírody. Rozptýlit se mo-

hla i řidička; ovšem za předpokladu, že důvodem nepozornosti by nebyly děti v autě (to by ji šouplo do přihrádky „Žena = matka, pečovatelka“) nebo třeba zírání na billboard avizující otevření nového butiku. Kampaň Allianz není špatná; minimálně ukazuje krok někam dál. Nějaké ty mouchy v ní ale pořád ještě bzučí, a to dost hlasitě.

Ve jménu novin, televize a rozhlasu svatého, amen

„Kdo nepije mléko, tomu se na stará kolena budou lámat kostičky jako sirčičky. Navíc ženě, která si ho odpírá v těhotenství, vypadají všechny zuby.“

„Káva prospívá lidskému mozku.“

„Dejte si pozor na mléko, zahleňuje organismus a zhoršuje vstřebávání vápníku.“

„Denně jedna sklenička červeného vás ochrání před infarktem myokardu.“

„Chcete se dožít vyššího věku? Pak si odpusťte pravidelný šálek kávy.“

„Každodenním popíjením alkoholu zvyšujete šanci, jak se stát alkoholikem.“

A tak bychom mohli pokračovat do alelujá. Tak je tedy káva zdravá, nebo ne? Mám se bát o budoucnost své kostičky, když nepiju mléko, nebo to jsou dvě generace zastaralé bláboly? Kde je pravda? Jako vždy: někde uprostřed. Což je přímo ideální situace jako stvořená pro mediální polemiky a kauzy a pro bujení názorových střetů a dostatečné zásoby zajímavosti a to zcela bez viditelného konce. Takový menší „mediální nekonečný příběh.“ Čtenáři/posluchači/divák, vyber si, je to na tobě. Třeba jako s těmi zdravými lízátky. Nejmenovaná společnost, která „je sen dětí, stejně tak i dospělých“, uvedla na trh lízátka s nejrozličnějšími příchutěmi (od třešňové přes ananasovou až k čokoládové se smetanou

A ještě ke všemu
žádná blondýnka, ale
pěkně uhlovatá jako
havran, s náběhem
domodra - modrý
nádech jí na černě jejích
vlasů háže modré logo
Allianzu umístěné
vpravo dole. Stylem
zápisu v deníčku si pak
přečteme, že v „neděli
16:20 – Moment, kdy ji
poprvé odmítl“. Claim
pak upozorňuje řidiče,
že „Oceníme všechny,
kteří nebourali“. Dost
bylo tedy (sexistického)
zobrazování žen v roli
nezbedné zdravotní
sestřičky, ženského
těla jako symbolu sexu
či nástroje na cestě do
kariérních výšin? Má
aktivní žena zelenou?

Červená řepa (...)
aktivuje tvorbu
červených krvinek,
výtažky z kopřivy
obsahují železo a jsou
bohaté na vitamin
C (...)" halasila říjnová
příloha Zdraví
Hospodářských novin.
Málokdo si ale
uvědomuje, že k tomu,
aby svému tělíčku
dodal byť minimální
dávku vitamínu C,
která by k něčemu
byla, právě z tohoto
lízátka, musel by jich
slízat celý nákladák.
O ochraně žaludku
díky kurkumě a nově
vzniknuvším
erytrocytům díky
výtažkům z červené
řepy nemluvě.

či coca-colovou). Celý vtip ale spočívá v tom, že lízátko obsahuje výtažky z kurkumy, červené řepy, kopřivy nebo špenátu, které jim dodají nejenom specifickou chuť (a drobátko přispějí i k barvě, i když to mají na triku spíš ta nejrůznější „ěčka“), ale i zdraví prospěšné látky. „Výtažky z kurkumy příznivě ovlivňují trávení, chrání žaludek (...) a zlepšují funkci jater. Jsou účinné při detoxikaci a vylučování odpadních látek z těla. Červená řepa (...) aktivuje tvorbu červených krvinek, výtažky z kopřivy obsahují železo a jsou bohaté na vitamin C (...)" halasila říjnová příloha Zdraví Hospodářských novin. Málokdo si ale uvědomuje, že k tomu, aby svému tělíčku dodal byť minimální dávku vitamínu C, která by k něčemu byla, právě z tohoto lízátko, musel by jich slízat celý nákladák. O ochraně žaludku díky kurkumě a nově vzniknuvším erytrocytům díky výtažkům z červené řepy nemluvě.

Pod čarou: Nic proti názorové diverzitě v pohledu na věc; od čeho by se pak média honosila nálepkou „platformy veřejných názorů“, kdyby jakákoliv diskuse, která nedospěje k jasně vymezenému závěru, měla být smetena ze stolu jenom proto, že jí tento přesný závěr chybí. Navíc médiím jako takovým může být asi jedno, jestli tu sklenku Modrého portugala denně pro zdraví vyznknout, nebo ne. Jejich úkol končí svůj jepičí život v okamžiku, kdy onu informaci vypustí do prostoru. Husí kůže pak může naskakovat tehdy, když si dostatečně uvědomíme potenciální (a v některých případech i skutečné) důsledky moci, kterou média ve svých pařátcích skutečně třímají. A můžeme to vidět denně kolem sebe; třeba v obchodě u balíků s minerálkami. Na mužův dotaz, zda má do košíku dát matonku, nebo magnézku, uvědomělá matka odpoví, že magnézku, „protože obsahuje hořčík a ten je dobrý proti křečím. Mně ti dneska v tom lejtku tak škubalo..."

Poetické okénko...

...listopadového Pověstníku málem podlehlo všeobecné hysterii IZOLACE, OPEVNĚNÍ A UCPÁVÁNÍ, aby netáhlo na nohy, záda, uši či jiné odhalené části těla. Nebo třeba na mysl. Zima se pomalu vkrádá do ulic, lidé halí svá těla do několika vrstev oblečení, někteří na to jdou od lesa a vytvářejí rezervy přímo na vlastním těle a některým, jak se zdá, snad táhne i na mysl – soudě podle myšlenkové IZOLACE a VYCPÁVÁNÍ sdíleného prostoru mezi sebou materiálními věcmi. Systém nám k tomu ještě nadělil rovných šedesát minut k dobru, a tak materiální vesele přibývá a přibývá. Stačí v těchto dnech zajít do jakéhokoliv většího obchodáku. A kde zůstal smysl toho všeho? Snad jen ve vzpomínkách...

Stůl

Ubrousku
prostří se!
k čemu by byly
čtyři nohy

Necválá
nekope
nedupe
občas zaskřípe
jako nerozum
na začátku cesty

Na konci
je ovšem prostřeno
pro všechny zvědavé
možná
i zvědavé

Vzpomínky

(TESLÍK, Václav. *Trosečníci na ostrově Amen. Hradec Králové: Svítání, 1999*)

Kateřina Komorádová

Test Ivo Fencla

Znáte rodinu Smolíkovu?

1. Dnešní generací v televizi sledovaná rodinka se zove

- a) Simpsonovi
- b) Addamsovi
- c) Tluchořovi

2. Jak se jmenoval Smolíkových soused, jenž se jich bál?

- a) Držgrešlička
- b) Pišta Hufnágla
- c) Halíř

3. Jméno Pišta je domácí podobou jednoho oblíbeného maďarského jména. Kterého?

- a) László
- b) Štefan
- c) Gyula

4. Kde díly nekončí Gábiným „Proč jsem si jen nevzala Pištu Hufnágla“?

- a) V Podivuhodných příhodách rodiny Smolíkovy (1968–1969)
- b) V Příhodách Vladimíra Smolíka (1971–1972)
- c) V Prázdninách rodiny Smolíkovy (1977–1978)

5. Jak se v originále jmenoval Ládínek

- a) Tamás Deák
- b) Milášek
- c) Aladár

6. Jaká byla úřední podoba jeho jména?

- a) Ladislav
- b) Vladislav
- c) Vladimír

7. Čím Ládínek rajzoval o nocích?

- a) Pouťovou raketkou Sputnik
- b) Raketoplánem Columbia
- c) Nafukovací raketou

8. Jak Ládínek mluvil s potomkem Nunym z 23. století?

- a) Ňuňu, dajdou – Ňuňu, dajdou
- b) Es em lomos, es em lomos, ohl se
- c) Týna vtipem srší, do nosu jí prší...

9. Jaké planety Ládínek a jeho pes Zoro nenavštívili?

- a) Placatou, Zrychlenou, Válečnou
- b) Bláznivou, Na hlavu postavenou, Zpívající
- c) Pijákovu, Domýšlivcovu, Planetku s růží

10. Znělku seriálu zpívala později skupina

- a) Těžkej Pokondr
- b) Maxim Turbulenc
- c) Lokálka z Hradce

11. Jak lze označit prvních 26 dílů Smolíkových?

- a) Humorná sci-fi
- b) Antikomunistický pamflet
- c) Statický socialistický večerníček

12. Doplní rým znělky P. Vašíčka: S Alenkou kouknu se za zrcadlo...

- a) to by tě, Ládínku, nenapadlo
- b) to já si hraju teď na letadlo
- c) z budoucna přivezu kočkovadlo

Nula až čtyři body: Možná jste v mládí zahlédli nějaký ten díl věčně opakovaného seriálu, ale tím to skončilo. Nic se neděje, koukejte na Ordinaci a buďte v pohodě.

Pět až osm bodů: Znáte hlavně první dvě série a vážíte si fantazie tohoto seriálu (vynálezy, planety). Třetí série už vás tak neoslovila.

Devět až deset bodů: Máme co do činění s fanatickým vyznavačem všech 33 dílů Smolíkových. Nejmenujete se náhodou Ládínek? Anebo Aladár?

Správné odpovědi:

1a), 2c), 3b), 4c), 5c), 6c), 7c), 8b), 9c), 10b), 11a), 12b)

**Je fajn,
když se
o mých
výtvorech
mluví
v médiích,
ale že
bych při
tom
onanoval...**
(rozhovor
s Davidem
Janem
Žákem)

„Podaří-li se vzájemné naladění mezi posluchači a interpretujícím autorem, vzniká oboustranný prožitek přítomnosti, jak tomu říká Jaroslav Dušek. Tedy něco podobného meditaci, naprostému uvolnění...” říká David Jan Žák, který se v říjnu představil na EKG, literárním kabaretu Jaroslava Rudiše a Igora Malijevského v divadle Archa. • David Jan Žák (1971) vystudoval Pedagogickou fakultu Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, vystřídal nejednu profesi, dneska učí na budějovickém Česko-anglickém gymnáziu, kde vede kurzy výtvarné výchovy a tvůrčího psaní. Vydal prózu AXE Africa (Labyrint, edice FRESH, Praha 2006) a sedm sbírek poezie – poslední z nich, Spodní zrcadla (Mladá fronta, 2007), představil v Arše. Je zastoupený ve sborníku Anthologie de la poésie tchèque contemporaine 1945–2000 (Francie, Gallimard, 2002).

Tvoje vystoupení vesničana sklidilo úspěch. Ovšem lidi se pak smáli, i když jsi četl svoje básně, které mi na papíře dvakrát veselé nepřijdou... Není v literárním kabaretu víc kabaretu než literatury? A jestli ano, je to špatně?

Kabaret patří k divadlu, nejde o autor-ské čtení, i když v něm vystupují lidé pera.

Osobně беру EKG jako hru, při níž se můžu bavit. Třeba takový Jiří Suchý, když vyjdou jeho texty knižně, vnímám je jako básně, ale v Semaforu jsou součástí písně, a tedy i kabaretu. Jde o úhel pohledu. A tak je to i tady. Napadá mě taky Franz Kafka, prý když četl své texty přátelům, výborně se u toho bavil, vnímal v nich groteskní strán-

Tedy něco
podobného
meditaci,
naprostému
uvolnění, kdy
člověk jakoby
pozapomněl
na sebe, své
fyzično, na
zneklidňující
myšlenky;
prostě „jen“
je.

ku, která jiným lidem třeba uniká. Mé básně jsou, aspoň doufám, i legrační, absurdní a lehkovážné. Ivo Harák o nich napsal, že se v nich jedná „i“ o vtipná spojení, o rabiátství.

Jestli se při živé prezentaci literatury něco ztrácí, je naopak něco, co se získává?

Kontakt s posluchačem, potenciálním čtenářem. Podaří-li se vzájemné naladění mezi posluchači a interpretujícím autorem, vzniká oboustranný prožitek přítomnosti, jak tomu říká Jaroslav Dušek. Tedy něco podobného meditaci, naprostému uvolnění, kdy člověk jakoby pozapomněl na sebe, své fyzično, na zneklidňující myšlenky; prostě „jen“ je.

Jak se obecně díváš na přenášení literatury jinými médii? Musí vždycky dojít k „porušení podstaty látky“? Lze zachovat to důležité?

Pro knihu bývá dobré, když se zviditelní masmédiem, ať už rozhlasem ve formě četby na pokračování, televizi nebo filmem. Víc lidí si ji pak koupí a třeba i přečte. Já osobně se tomu nebráním. Máš ale pravdu, že se z původní podoby a hlavně podstaty něco ztrácí a vzniká cosi jiného, úplně jiný tvar. Teď třeba připravuje Český rozhlas Olomouc mou prozaickou prvotinu Axe Africa coby seriál a já jsem rád. Jsem zvědavý, co z toho udělají, nijak mě nerozčiluje, že se klube okleštěný, zdeformovaný levoboček. Sám jsem takhle připravoval Denní dům, noční dům Olgy Tokarczuk. Kdyby chtěl někdo Afriku zfilmovat, jen bych to přivítal, jsem od té látky už dost vzdálený, žiju novými texty. Chápu ale i autory, kteří něco podobného nechtějí, třeba Milan Kundera, který po zkušenosti s Nesnesitelnou lehkostí bytí odmítá dávat práva k filmování. Má na něco takového plné právo.

V Arše jsi představil novou sbírku poezie, nový, ještě nevydaný román Závrať (ukázku z něj přinášíme na příštích stránkách), účastníš se výstavy v Mánese... Nebrání ti taková šířka uměleckých zájmů v soustředění se na jednu věc, v hlubším ponoření?

Musím jen upřesnit, že co se týká té výstavy, jsem jen jedním z mnoha oslovených; je jakási vize, vystavit obrazy a obrázky literátů, rád tam přispěju, vyjde-li to. A co se týká toho ponoření, neumím dělat víc věcí najednou, když píšu, tak jenom píšu, když maluju, tak prostě maluju a nepíšu. Mám rád pestrost v možnosti se vyjádřit a zachytit své pocity a obrazy. Někdy holt dřív sáhnu po peru, jindy po štětci, podle toho, co mi dřív padne do ruky.

A láká tě kombinace poezie s prózou, případně literatury a výtvarného umění?

Kombinace poezie s prózou mě láká už dlouho, a tak teď dělám na jednom projektu, kde píšu mikropovídky až básně v próze na takové hezké obrázky, které je budou jakoby dokreslovat a dovypravovat. Navíc jsem si ilustroval novou sbírku Spodní zrcadla a chci vytvořit i koláže k románu Závrať, který snad vyjde příští rok.

Učíš tvůrčí psaní. Dává to něco i tobě jako učiteli?

Hodiny se studenty jsou pro mě úžasné poučné. Studenti jsou spontánní, nebojí se slov ani emocí a jsou tvůrčí – většina. Každý je jiný a to mě baví. Někdo inklinuje k těžkým filozofujícím textům, jiný k popisu, někdo zas k dialogům a mám tam i studentku, která má ohromný smysl pro sebeironii a její práce jsou vtipné a přesné. Učím se od nich já, ne oni ode mě.

A nepřipravují takové kurzy absolventy právě o tu spontánnost, o Ameriky, co objevíš za ně, o problémy, které by je buď zabily, nebo posílily?

Psaní se nedá naučit, spíš si čteme a každý řekne své postřehy. Až nakonec to shrnu, ale vždy se snažím nechávat dost prostoru, aby si své Ameriky objevovali sami. Chci jen, aby pravidelně psali a hodně četli různé autory, tím jen zjistí, že to či ono už napsal někdo před nimi a třeba i líp. Jednou jsem měl ale krušnou chvíli, když se studentka rozplakala poté, co každý vyřkl svůj názor na její práci, neunesla kritiku.

Vydal jsi dost knížek, tvoje básně byly přeloženy do několika jazyků... Jsi tedy zkušený literát, a přesto – aspoň podle mě – nejsi v povědomí širší čtenářské veřejnosti.

Petr Král o mně říká, že jsem takový druhý Otta Mizera. Ten programově odmí-

tal být v čítankách a kašlal na veřejná uznání. Máš pravdu, že o mně ví málokdo, proto nejsem v jediné antologii vydané v Čechách a jsem rád. Představa, že by mé básničky „zlevnily“ vedle cizích textů, byly jimi utlačené a zmasírované, mě uvádí k nepřičetnosti – takovou knihu bych pranýřoval a demonstrativně ničil. Nechci se stát jednotkou stáda z básníků, chci jen být sám v sobě tady na Šumavě a psát si pro radost, a ne pro nějaké výbory a antologie.

A co Anthologie de la poésie tchèque contemporaine 1945–2000? Pranýřuješ ji a demonstrativně ničíš?

Ta francouzská antologie je francouzsky, takže jí nerozumím. A čemu nerozumím, to nemůžu pranýřovat.

Snažíš se nějak propagovat sám?

Sám sebe nepropaguju, občas jen někde čtu nebo uděláme s přáteli vernisáž knížky, ale to je všechno. Samozřejmě je fajn, když se o mých výtvorech mluví v médiích, což bývá málokdy, ale že bych při tom onanoval, to tedy ne.

V Arše jsi mluvil o přípravě „ryčlovské“ publikace... Kdy se na ni můžeme těšit?

Knížku dosud nepublikovaných básní a textů Václava Ryčla, včetně jeho kreseb a fotografií, připravuje Miroslav Huptych, slíbil to paní Ryčlové a mě přizval, když zjistil, že mě Ryčl oslovil. Kývl jsem a netušil, jaké břemeno na sebe беру. Doma mám obrovskou krabici s jeho literární pozůstalostí a je pro mě nelehké ty texty pročítat, vždy na mě padne chmura a celý se rozklepu. Zatím ta publikace visí ve vzduchu, není ještě jistý ani nakladatel, ani peníze. Ale Václav Ryčl by si třetí knihu „in memoriam“ zasloužil. Byl velkým talentem, třebaže smutným.

připravil

Štěpán Kučera

David Jan Žák – Závrať

(ukázka z připravovaného stejnojmenného románu)

Závrať znamená, že nás hloubka pod námi přitahuje, vábí, probouzí v nás touhu po pádu, které se pak vyděšení bráníme.

Milan Kundera

Z kapsy kabátku vytáhla mobilní telefon.

„Haló..., dobrý den, mluvím s paní doktorkou? Tady... Miriam Kostyšínová. Ano..., ano, já jen..., kdy bych mohla přijít? Až... za týden? Možná už zítra? Ano, jste moc... laskavá, že přijdete dřív... než obvykle, takže v sedm patnáct. Nashledanou.“

Teprve nyní si uvědomila, že nepoděkovala a opět se objevily výčitky, ty ostré hroty zabodávající se do jejího nitra. Myslela si o sobě, že je nevděčná, že si díky tomu nedokázala udržet muže, ani syna, ani dceru, že ztratila všechno a zůstaly jí jen oči pro pláč.

Miriam stojí u kmene mladé lípy, drží mobilní telefon, onen prapodivný vynález, o němž ještě před pár lety neměla potuchy, a dívá se kamsi do dálky, kde jakoby ji něco zaujalo, jakýsi výjev, pohyb, barevná skvrna, když se tam zahledím, nevidím nic, co by odpovídalo jejímu upřenému pohledu; pronikám do jejích myšlenek a vidím jen útržky obrazů z minulosti, nic, co by evokovalo přítomnou chvíli.

Miriam opět, snad po sté – po milionté –, stojí v prázdném bytě s nákupem v ruce. Intuitivně pozvedá hlas ke schodišti, aby si ověřila, že ono šalebné ticho je opravdové, že signalizuje vakuum – prázdnotu bytu, že on je pryč, zmizel, vzal roha, zdrhnul, utekl, odplížil se, zmatněl, vypařil se, rozpustil, spustil... ano, je to jasné jakoacka, mu-

sí v tom být žena! Já pitomá káča, křičí na sebe, lomí rukou, jen jednou, vždyť ve druhé stále třímá igelitovou tašku s nakoupenou snídaní a surovinami, z nichž chtěla připravit oběd, kurevník, kurevník to je, bez špetky charakteru, vděčnosti, soucitu, mravnosti, kam jsem dala oči, kam?... kam... kam... kam..., co naděláš, když přijdou roky a přechod a všechno se zhroutí na jedné jediné přihlouplé sukni, co se mihne kolem a jen tak zavadí o jeho pohled a on znejistí, zasní se, zmagoří, uhne, vyhne se, utne, všechno je rázem pryč!, proč jen to muselo potkat mě? Já..., zabiju se, zabiju ho, zabiju se, ať jen vidí, kam mě uvrhl, do jaké hanby, ponížení, snížení, vplížím se do svého vlastního domu jako zloděj, otevřu plyn, ach dobře, vím, že je sporák elektrický, ale ta představa je sladká a bolestivá, až by mě našli, až by našli mé udušené otrávené promodralé mrtvé tělo, mou schránku, dodnes žádoucí a štíhlou, řeknou: taková škoda té zralé ženy, co mohla potěšit nejen oko nejednoho chlapa; vždyť už by jí mohlo být jedno... všechno jedno, ta stydlivost a strach z nedostatečnosti, ze sexu a vilnosti, ale teď?, teď by se rozdala prvnímu, kdo by se namanul, obejda vejda, uvnitř jejího těla by nabodával hrdost jejího muže svým hnusným pyjem, ach ano, jen ať vejde, ať se postará o dovršení pomsty, ale co když..., co když..., co když... no ano – jak jsi jen mohla být tak hloupá, marnivá, žárlivá; on jistě stojí venku v zahradě za domem a kouří svou třetí cigaretu, neodešel, nezmizel, nevytratil se – on jen ví, jak jí kouř v bytě, v záclonách a šatech, vadí, jak jí vadí ona zatuchlost

A jak do té doby stála
v chodbě s nákupem
v ruce, poskočila,
vyběhla schody ke
dveřím směřujícím
k obýváku, odkud
vedlo francouzské
okno do zahrady;
cestou šlápla své milé
čiče na ocas, své
milované Míne, své
princezně, krasavici
chlupatici; vymňoukla
– Mína, tos pěkně
vymňoukla, pomyslí si,
vždyť její chráněnkyni
nesměl nikdo zkřivit
chlup na těle, to ona
dostávala přednost
před mužem, dcerou
i synem, na prvním
místě Mína, jedině
Mína! ji nikdy
nezradila...

a smrad, jak je pak vždy nepříjemná a pichlavá, namíchnutá, zlá... zlá?, ano, zlá – přiznej si to, Miriam, býváš na něho někdy až moc přísná, nech ho nadechnout, zašlukovat si, vydechnout, vdechnout, zadržet dech, vzdychnout, on je jen slabým mužem, ať pocítí taky tvou vlídnost, něhu, lásku, cit, vcít se do něho, vraž mu až do útrob svou dobrotu, polechtej ho ve střevech, žaludku, konečnicku, polaskej se s jeho prostatou, již tak ztrápenou, ukaž mu svou milou lidskou tvář! A jak do té doby stála v chodbě s nákupem v ruce, poskočila, vyběhla schody ke dveřím směřujícím k obýváku, odkud vedlo francouzské okno do zahrady; cestou šlápla své milé čiče na ocas, své milované Míne, své princezně, krasavici chlupatici; vymňoukla – Mína, tos pěkně vymňoukla, pomyslí si, vždyť její chráněnkyni nesměl nikdo zkřivit chlup na těle, to ona dostávala přednost před mužem, dcerou i synem, na prvním místě Mína, jedině Mína! ji nikdy nezradila, ani nezradí, jen Mína ví, co panička potřebuje, jak ji utěšit, zavrňt, vlísnout se do přízně šikovným pohybem, a teď tohle? Chudinko moje, dí Miriam k Míne, panička ti nechtěla šlápnout na oháňku, to všechno kvůli němu, nehodnému, smrdutému tchoři, to kvůli chlapům si nevědomky vzájemně ubližujeme, my ženy bychom měly držet pohromadě, nelézt si do zelí, do cesty, spolupracovat, milovat se vzájemně. Cože? Myšlenka na milostný poměr dvou žen ji zasáhla jak bič – nechutné, nemravné, zkažené, shnilé, podivné, ba hnusné... ano, jistě je to hnusné! To raději lehávat s mužem, co páchne cigaretami, ale ten..., kde jen může být? Na lavičce pod oknem nesedí, ani na trávě pod stromem, ani v záhonu, ani u kolny, ani ve skleníku – taky aby kouřil ve skleníku! To by ho hnala, mezi jejími rajčátky a papričkami!... kde jen může být? A tu náhle se úlisně vtírá stará a pradávná myšlenka na cizí ženu, na jeho odchod, na jeho ztrátu, na jeho marnivost pro mladé maso, ta zkaženost, nemravnost, vbíhá do

domu, chodbou k ložnici a tam a tam a tam, je to tam! Skříň otevřená! Zpřeházeno spodní prádlo! Jeho spodní prádlo! Do koupelny, ale fofrem, je-li to opravdu... ano, je-li, je-li... jelito – kopyto – platí to! Ano, nemýlila ses, Miriam, zmizel i zubní kartáček, pěna na holení, voda po holení, pro koho si jen on myslí, že sis vyholovala podpaždí a pipku? Ten bídák! Licoměrník! Satanáš! Otče náš... vrhá se ke skřínce nad umyvadlem, jejíž dvířka jsou složena ze zrcadel, těch narudlých dvojnic, těch poukazovatelek na míjející čas, na odváte mládí, odhalují vrásky, mejkap, rozmazané šminčky, kruhy pod očima, rozrušenou tvář a vytřeštěné oči, rychle je rozevře, jen ať už nemusí zírat na tu tvář!.. a tam leží zapomenutá – BŘITVA –... nikdy se neholil ničím jiným než touto břitvou!... vrátí se... vrátí se... vrátí se.... Vráti se! On se pro ni jistě vrátí, bez ní je ztracený; když tu ona zůstane, vyčká u té břitvy, tak ho nemine, zachytí ho, uchopí, nepustí, přicucne se, ano... ano, tak to má být. Rychle! Jen rychle, nesmí přijít pozdě!

A ona se náhle jako mladice rozbíhá pryč od stromu, za jejím pohledem je znát jasné a silné odhodlání, vůli po činu. Běží přes silnici, nevnímá skřípot brzd, ani volání řidiče, ani troubení klaksonů, ani svůj vnitřní hlas – můj hlas... tichý... nejtišší můj hlas. Ona mě už dávno neslyší, je zahlušená svou bolestí, marností, ztraceností a běží kolem bývalého pomníku, kde již nikdo nestojí a nekyne lidu, kolem pošty, kolem soudu, kolem bašty a hradeb, kolem Žáby, kolem stromů s kaštany, kolem života, jen mimo sebe, bez sebe, v mimóze, v pohybu, co mívá realitu a chytá se virtuálního záchranného kruhu utkaného z pavučiny strachu ze stárí, z osamění, sama ze sebe, že by opravdu mohla udělat tu věc, o níž zauvažovala na nepatrnou chvíli v chodbě jejich domu, když intuitivně vytušila, že ji Petr opustil. Zabije se? Zabije? Teď na to nemyslet, před vnitřním zrakem trůní jen a jen břitva, pro niž se on jistě vrátí... vrátí... vrátí...

Den bez...

Dvaadvacátého září proběhl v mnoha městech na celém světě den bez aut. Ve Vídni způsobil obrovské zácpy, v Brně se na přeplněných silnicích nezměnilo zhora nic, v Praze vykázali motoristy na pár hodin z jednoho nábreží, dvou náměstí, jednoho mostu přes Vltavu a jednoho směru magistrály, aby mohli cyklistům vyfukovat plyny pod nos ze sousedního tahu ve směru druhém. Brusel tradičně patřil cyklistům, bruslařům a pěšákům úplně celý.

Ovšem den bez aut není jediným „abstinenčním“ dnem, kdy si lidstvo dobrovolně alespoň na několik hodin odpírá některý z vymožeností moderní doby. Pravidelně vyhlašován je už několik let třeba den bez tabáku (21. května), i když většinou se neděje nic víc, než že se v novinách objeví článek o škodlivosti kouření, který si rychlejší čtenář vychutná přesně za přestávku na cigáro. Fakticky se neděje nic, při obědě mi i tento den paní od vedlejšího stolu strkala svou cigaretu pod nos jako obvykle, jako by se nekouřilo. Teda kouřilo.

Na sobotu 24. března letošního roku byl vyhlášen den bez počítačů a na internetu lze najít několik nadšených ohlasů, které hrdě oznamují, že se dotyčným podařilo vydržet bez počítače nejen v sobotu, ale i v neděli. A prý to bylo super, skvěle si pročistili hlavu. Vida, na co všechno člověk při takové příležitosti nepřijde!

Četná města pravidelně organizují dny bez úrazů, kdy se snaží prostřednictvím různých her a cvičení pomoci malým dětem v tom, aby měly v budoucnu takových dní co nejvíce. Pro nás, velké děti, by ovšem stálo za to vyhlásit i den v jiném významu toho slova – den, kdy by se nikdo neurazil. Otázka „ty

se do těch kalhot z loňska nevejdeš?“ by snad konečně nebyla interpretována jako nactiutrhání, ale zůstala by tím, čím je, tedy prostou větou tazák s významem zjišťovacím.

Čas od času nastává, aniž se stará, jestli ho někdo vyhlásil, den bez elektřiny. Zatímco takový den bez aut zpravidla nemívá dlouhodobější dopady, neboť příští den se auta vracejí do starých kolejí (někdy docela hlubokých), den bez elektřiny, a zejména jeho poslední třetina, působí dlouhodoběji. Možná by se dalo říci, že dokonce ovlivňuje běh dějin. Je totiž demograficky dokázáno, že právě tomuto dni vděčí dost lidí za svou existenci.

Dva velmi zajímavé dny bez něčeho nás čekají i v listopadu. Nejprve je to 3. listopadu mezinárodní den bez pesticidů, jehož vyhlášení asi nejvíce vítají škůdci z řad hmyzu. I když na přechodu podzimu a zimy nikdo tunami pesticidů neplývá zřejmě ani v jiné dny.

K druhému poměrně neobvyklému dni dali podnět Francouzi, kteří již mají dost toho, jak na ně jejich nový, hyperaktivní prezident útočí ze všech novinových stánků i televizních stanic. Jisté sdružení proto vyzvalo sdělovací prostředky, aby 30. listopadu o Nicolasi Sarkozym nezveřejnily či neodvysílaly ani jednu zprávu. Na tuto informaci reagoval i redaktor Respektu David Klimeš, který by rád měl aspoň jeden den pokoj od zpráv a úvah o hypotetických prezidentských kandidátech českých. Což je nápad neméně chvályhodný. Vždyť jeden pátek v roce člověk bez informací o prezidentech úřadujících i kandidujících snad nějak přežije.

Bude to sice těžké, ale když vydržíme den bez pesticidů, měli bychom zvládnout i den bez prezidentů.

Honzy Hanzla

Sex!

Vraždy!

Plyšáci!

Podobrazník...

**V příštím čísle (vychází 1. prosince 2007)
najdete:**

Vybrané básně

Petra Štengla

Daniela Hradeckého

Michala Šandy

Na shledanou příště!
Ne za pomeňte!